

Ornithologisch Reisverslag

van

NOORD & ZUID MAROKKO

4 - 19 DECEMBER 2005

*Rick van der Weijde
Nederland*

INHOUD

1. Algemeen	Pag 3
o Aanleiding	Pag 3
o Algemene Inlichtingen	Pag 3
o Gebruikte Kaarten	Pag 5
o Geraadpleegde Verslagen en Boeken	Pag 5
o Routebeschrijving en Hotels	Pag 6
2. Bezochte gebieden	Pag 10
3. Dagverslagen	Pag 25
4. Soortenlijst	Pag 41
o Nieuwe soorten	Pag 41
o Soortenlijst	Pag 42
5. Streeplijst per dag	Pag 51

I. ALGEMEEN

AANLEIDING

Na wat gebladerd te hebben in de reizen van een aantal natuurreisorganisaties (werkt altijd erg inspirerend!) en vervolgens een aantal erg enthousiaste reisverslagen gelezen te hebben, was de keuze niet moeilijk. Marokko moest een verschrikkelijk mooi land zijn om te vogelen! Het ruime aanbod aan biotopen is niet alleen prachtig om te zien, het zou bovendien een enorme aantrekkingskracht hebben op vogels die elders in het West-Paelearctis gebied niet of moeilijk zijn te vinden. Een paar bekende soorten als Heremietibis, Vale Oeverzwaluw, Zwartkruintsjagra en Donkere Zanghavig zijn eigenlijk alleen in Marokko te vinden. Het grote aantal woestijnsoorten had echter een veel grotere aantrekkingskracht op mij, waarschijnlijk doordat ik de meeste van de eerder genoemde soorten al in Kenia heb gezien. Met name de leeuweriken en tapuiten moest en zou ik zien en fotograferen.

Dit verslag is gebaseerd op de ornithologische reis gemaakt van 4 tot en met 19 december door Daan Krantz en Rick van der Weijde.

ALGEMENE INLICHTINGEN

De Reis

We boekten onze reis via Holland Reizen Moordrecht voor 4 tot en met 18 december, vlak voor de kerstvakantie. De reis Amsterdam – Agadir werd verzorgd door Royal Air Maroc en kostte ons € 451,62 p.p. Naar het schijnt overwinteren er redelijk veel Fransen in de Marokkaanse contreien gedurende de maand december, dus besloten we de reis vroeg vast te leggen. Bij Sunny Cars (tevens via Holland Reizen) hebben we een auto gehuurd, van het type Peugeot 309 of gelijkwaardig, voor € 1008,- voor 2 weken.

Het plaatselijke verhuurbedrijf National Car Rent Alamo, was gemakkelijk te vinden op het vliegveld. Het bleek echter geen Peugeot 309, maar een gloednieuwe Honda Civic (met slechts 9.000 km op de teller!)!! Een klein gevoel van rijkdom deed zijn intrede bij de gedachte dat we in deze glimmende bak het Marokkaanse onveilig zouden maken. In 2 weken tijd hebben we iets meer dan 4000 km gereden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het meeste geld ter plaatse is opgegaan aan benzine (1 liter voor ong 10 MAD). Benzine, hotels en het eten heeft bij elkaar nog eens € 597,85 gekost. Voor 2 weken Marokko betaald men totaal dus ongeveer € 1550,- per persoon, indien men - net als wij - met zijn tweeën reist in een klasse-B auto.

In de tweede week van onze vakantie werden we gebeld door de vertegenwoordiger van het reisbureau, dat door te korte overstaptijden de vlucht Agadir – Casablanca van zondag 18 december was geblokkeerd. Alternatief zou zijn maandag 19 december vertrekken. De vrijdag voor ons vertrek zijn we even langs het vliegveld van Agadir gereden om daar de vlucht van maandag te bevestigen en de auto voor een dag langer te huren. Een tegenvaller was wel dat Royal Air Maroc zijn vluchten op het vliegveld zelf niet kan bevestigen maar dat men hiervoor in het kantoor in Agadir moet zijn (van de zotten!)! De vertegenwoordiger van National Car Rent Alamo deed niet zo moeilijk over de autohuur, maar 'onze' Honda moest die zondag wel naar Marrakesh. Hij kon ons wel een Renault Megane meegeven, maar die moest nog worden schoongemaakt en kon dan zondag worden opgehaald bij het kantoor in Agadir. Na ons aandringen dat we Agadir nu toch al in moesten voor onze terugreis, hebben we de Honda een dag eerder ingeleverd en de laatste paar dagen de reis afgemaakt met de Renault. De extra dag kostte 729 MAD aan autohuur.

Geld

De Marokkaanse Dirham heeft een waarde van ongeveer € 0,09. Het is goed te weten dat er een in-én uitvoerverbod geldt op de Marokkaanse valuta. Op de terugreis is voor het inchecken gevraagd of wij nog Dirhams bij ons droegen. De 5 MAD die ik nog niet besteed had werden mij gegund, maar bij hogere bedragen bestaat de kans dit te moeten inleveren. Op het vliegveld kun je al geld pinnen, en verder in alle grotere plaatsen.

Marokko is verre van duur. De overnachtingen zijn in het zuiden goedkoop, terwijl deze in het noorden Europese richtprijzen lijken aan te houden. Hetzelfde geldt eigenlijk voor het eten ook. Indien je

overnacht of eet bij zogenaamde Kasbah's (luxueuze hotels) moet je er rekening mee houden dat de prijzen verdubbeld of verdrievoudigd worden!

Verder is het gebruikelijk dat bij alle handelingen die een Marokkaan voor jou doet er een fooi verwacht wordt. Wij hebben ons daar niet altijd aan gehouden, omdat men anders blijft geven, maar men kan opdringerig worden indien je deze tip negeert. Zo wordt je auto bij hotels (en soms ook op enkele parkeerplaatsen...) altijd bewaakt. Dat wil zeggen er zijn altijd Marokkanen die bij vertrek zeggen dat ze op je auto gepast hebben. Slechts een enkele keer geloofde ik erin dat ze ook daadwerkelijk op de auto gepast hebben. Voor een nachtwaker geldt de richtprijs van ongeveer 10 MAD; voor dagwakers 5 MAD.

Enkele prijzen:
cola 5 MAD
koffie 5 MAD
brood 2 MAD
1.5 liter water 5 MAD
1 liter benzine 10 MAD

Eten en gezondheid

Op een enkele keer na is het eten altijd erg goed geweest. Op de meeste plaatsen heeft men de keuze uit couscous (soort griesmeel met vlees en groenten), brochettes (vlees op een spies) geserveerd met frietjes of gebakken aardappels en wat groenten of vis. Vlees betreft meestal schaap of geit, maar vaak is gevogelte in de vorm van kip (gok ik...) ook wel voorhanden. Als voorgerecht krijgt men salade, en indien men geluk heeft kan men kiezen uit diverse soorten. De standaard salade is in feite een bord koude groenten, waaronder bieten, aardappels, wortels en ei. Als dessert krijgt men vaak een bordje fruit (mandarijntjes en appels) voorgeschoteld. Uitzondering op bovenstaand menu waren de iets duurdere hotels, waar men iets meer keuze had. Verder kan bij iedere maaltijd een mand brood verwacht worden: 's ochtends, 's middags en 's avonds, bij de patat, bij de spaghetti en bij de koffie! In het begin erg lekker brood; vreemd genoeg aan het einde van de reis een beetje smaakloos en niet meer weg te krijgen.

Alcoholische dranken zijn op de meeste plaatsen niet te krijgen; eigenlijk alleen in de wat duurdere hotels in de toeristenplaatsjes. Nadeel is dan wel dat veel Marokkanen deze plekken ook gevonden hebben, en het er tot diep in de nacht luid aan toe kan gaan. Althans dat werd ons op diverse plaatsen duidelijk gemaakt, zodat wij toch voor andere hotels hebben gekozen. Meestal dronken wij een cola of een fanta. Bij het eten krijgt men, indien geen drinken besteld wordt, vaak een fles water op tafel. Een typisch Marokkaanse drank is de muntthee. Indien deze zoet genoeg wordt gedronken is deze erg lekker. Koffie hoort sterk gedronken te worden, en melk is hierbij af te raden (geit!). Gooi er dan maar gewoon een extra klontje suiker in...

De Trotter, de Lonely Planet en diverse Marokkoreizigers raadde ons ten stelligste af ook maar één druppel water te drinken die niet afkomstig was uit flessen en alles wat met water is afgewassen zo veel als mogelijk te vermijden. Dit uiteraard in verband met de beruchte diarree, die veel mensen de das om doet in de eerste dagen van de vakantie.

We hebben niet getracht het lot te tarten, maar een klein beetje overtrokken is dit wel. Water drinken deden we zoals aangeraden was, alleen maar met water afkomstig uit flessen (op het hotel bij Oukaïmeden na). Sommigen vermijden bijvoorbeeld ook salades (afgespoeld met water) of drinken niet uit glazen die zouden kunnen zijn afgewassen met water. Zover zijn wij niet gegaan, en hebben ook bij het tandenpoetsen gewoon het water uit de kraan gebruikt. Nu hebben we blijkbaar veel weerstand gewonnen in Kenia, want ondanks verhalen van anderen hebben wij nergens last van gehad.

Taal

De eerste taal is Arabisch, maar veel (alle?) mensen spreken in ieder geval Frans. Het Engels valt in veel gevallen niet mee, maar je moet toch wat als je geen Frans spreekt. Met ons stuntelige Frans en het stuntelige Engels van de plaatselijke bevolking, kwamen we er meestal toch wel uit. Zo niet, is ook het gebarentaal uit te proberen...

Rijden en de wegen

De wegen zijn over het algemeen goed tot zeer goed. Slechts kleine stukken deden Keniaans aan, en waren meer gat dan weg. In het oosten des lands zijn de wegen wel smal: slechts anderhalve baan breed. Een andere auto passeren kan dus alleen als een van beiden de wegberm meeneemt.

De regelgeving omtrent het rijden is wel erg ingewikkeld. Zo zijn we er nog steeds niet achter hoe je aan rotondes kunt zien wie er nu voorrang heeft en wie niet. We hebben in dat soort gevallen vooral op de auto's naast je gelet (let op! Die zitten er altijd!!!). Verder zijn de regels vrij duidelijk:

- Een bus is het grootst en het zwaarst en heeft dus voorrang. Vrachtwagens doen niet veel onder voor bussen, en hebben dus ook voorrang. Daarna geldt het recht van de snelste en meest vastberaden bestuurders.
- Inhalen kan en mag overal (behalve vlak voor politiecontroles), maar gebeurt het liefst op onoverzichtelijke locaties als hellingen, bochten of combinaties hiervan. Het moet ook gewoon kunnen dat je zelfs bij het inhalen nog ingehaald wordt: drie auto's op een tweebaansweg met tegemoetkomend verkeer past gewoon precies, dus waarom zou het niet kunnen!
- In de steden is het zo dat waar een auto past, kun je rijden. Je spiegel wordt ook niet gebruikt om het overige verkeer mee in de gaten te houden (wat achter je gebeurt, is geweest en dus niet meer belangrijk...), maar bepaalt vooral de afstand tot de auto naast je. Indien de spiegel geraakt wordt, rijd je te dichtbij. Simpel toch?
- Fietsen en brommers hebben ten alle tijden geen bestaansrecht. Bij het gade slaan van het verkeer (met name in steden) is het sowieso verwonderlijk dat ze nog bestaan!
- 's Nachts rijden is niet aan te raden. Zonder groot licht is de weg in ieder geval niet te zien (controlepuntje bij het ophalen van de huurauto!). Fietsers, ezels, karren of wandelaars zijn totaal onzichtbaar, wat voor hele interessante situaties kan zorgen in de kleinere dorpjes en steden (geen wegverlichting!).
- Overige regels worden bij het autorijden vanzelf duidelijk. Als tip kan wel worden meegegeven dat mensen die niet zelfverzekerd rijden in het Nederlandse verkeer, beter niet als bestuurder kunnen optreden in Marokko. Je komt simpelweg nergens, of bent vooral op de nacht aangewezen om grotere afstanden af te leggen (en dat is nu ook niet echt een aanrader...).

De maximumsnelheid tussen de dorpen bedraagt 100 km/uur, die in dorpen 60 of 40 km/uur. Deze snelheid staat goed aangegeven, al is men dikwijls het bord einde 60 of 40 wel vergeten te plaatsen. Let hierbij vooral goed op het overige verkeer, aangezien we ook enkele controles hebben gezien op plaatsen waar men er vanuit zou gaan dat het einde 60 bord allang had moeten staan...

Het is goed te weten dat rondom alle grote steden radarcontroles zijn, met name in de richting van Rabat is het ongekend! Verder hebben we radarcontroles gezien in de omgeving van Kenitra, El Jadida, Essaouira, Agadir en Soukra (nabij Ouarzazate). Tijdens onze reis zijn we maar liefst vier keer (terecht) aangehouden wegens te snel rijden. Meestal zijn we er vanaf gekomen met een vermaning (vooral door de domme toerist uit te hangen), maar we hebben ook eenmaal een boete gekregen van 400 MAD (ongeacht snelheid en direct te betalen). Vraag bij twijfel altijd na hoe hard je dan wel niet reed, aangezien het vrij veel gebeurt dat mensen onterecht worden aangehouden! Indien zeker van je zaak voet bij stuk houden en desnoods vragen naar zijn politienummer!

Richting het zuiden zijn er ook veel politiecontroles, die niet controleren op snelheid, maar klaarblijkelijk op inzittenden en goederen. Let goed op bij dergelijke controles! Er staat ongeveer 100 meter voor de agenten een rond bord met rode rand waarop wat Arabische tekens gekrabbeld staan (soms ook in het Frans). Het idee is dus dat men stopt bij dat bord! Pas op tekens van de agent mag je doorrijden. Het spaart in ieder geval veel discussietijd en wellicht een boete indien men 'respect' zou tonen voor deze borden.

GEBRUIKTE KAARTEN

Morocco Michelin 742 Schaal 1/1.000.000.

Voor het overzicht een erg handige kaart, al is deze op enkele plaatsen wel wat gedateerd. In en nabij steden is deze kaart echter totaal onbruikbaar! Gelukkig stond van de grote plaatsen een plattegrond in de Trotter, gedateerd maar toch.

GERAADPLEEGDE BOEKEN EN VERSLAGEN

Boeken

De Marokkaanse vogelsoorten staan beschreven in de ANWB Vogelgids van Europa (ISBN 90-18-01212-2), dus het aanschaffen van een nieuwe veldgids was niet nodig. Verder is eigenlijk de totale reis gebaseerd op de boekjes van Dave Gosney:

Finding Birds in Southern Morocco***Dave Gosney – 1996******Finding Birds in Northern Morocco******Dave Gosney – 1993***

Geeft duidelijk informatie over dé te bezoeken gebieden. Voor enkele plaatsen bleek de informatie wel iets gedateerd (bijv. het gebied tussen Erfoud en Merzouga), maar daar kwamen we wel uit in het veld of door goede beschrijvingen uit reisverslagen. Goed om te weten is dat Gosney ook enkele updates heeft gepubliceerd via internet (url: <http://www.birdguides.com>). Een must voor iedere Marokkoreiziger!

A Birdwatchers' Guide to Morocco***Patrick and Fédora Bergier – 2003***

Werd vooral aangekocht voor de goede checklist met status van alle soorten gezien in Marokko. Bleek in sommige gevallen echter beter bruikbaar dan de Gosney's! Vooral door de actuelere kaartjes en een uitgebreidere lijst met wat te verwachten.

*Boeken over het land zelf en naslagwerken:****Morocco – Lonely Planet******Hardy, Vorhees and Edsall - 2005***

Bruikbaar boekje, met wat leuk naslagwerk over het land zelf. Werd vooral gebruikt voor zijn informatie over hotels en steden. ISBN: 1-74059-678-1.

Marokko – Trotter***Lanoo NV Tielt – 2003***

Erg handig boekje. Buiten de bruikbare en leuke informatie over de regelgeving en de omgang hiermee ook buitengewoon handig voor plattegronden van grotere steden en de gedetailleerde beschrijvingen over hotels. Populair geschreven, en daardoor ook gewoon leuk als naslagwerk. ISBN: 90 209 50827.

The Birds of Morocco***Thévenot, Vernon and Bergier - 2003***

Leuk boek als naslagwerk, maar totaal onbruikbaar voor het voorbereiden van de reis of in het land zelf. Alle soorten worden behandeld, en bij de beoordeelsoort wordt tevens data van de waarnemingen genoemd. Gaat in op verspreiding, voorkomen en trek van alle soorten, en kan zodoende een bepaalde waardering meegeven aan een eigen waarneming. Er zijn geen afbeeldingen in het boek opgenomen, met uitzondering van een aantal sfeerfoto's van leuke soorten of kenmerkende biotopen. ISBN: 0 907446 25 6.

*Reisverslagen***Zuid-Marokko****22 maart – 3 april 1998****Norbert Willaert****Noord- en Zuid-Marokko****17 - 29 maart 2002****Norbert Willaert****Morocco****25 januari – 1 februari 2004****Justin Jansen**

Southern Morocco

22-29 december 2004

Bart Bos

Birding Southern Morocco

11 – 18 februari 2005

Marnix Jonker

Met name de reisverslagen van Norbert Willaert werden door ons erg veel gebruikt. Het kan erg goed gebruikt worden in aanvulling op de boekjes van Gosney. Tevens zijn veel hotels die hij heeft beschreven goed te vinden en goed van kwaliteit. Ook het verslag van Justin Jansen kan voor het vinden van enkele soorten bijzonder goed gebruikt worden als routebeschrijving. Dit verslag hebben we met name gebruikt in de omgeving van Erfoud – Merzouga.

Alle verslagen hebben we op het internet gevonden. Naast deze zijn er zeker vele tientallen verslagen te vinden. Enkele wat uitgebreider door bijvoorbeeld het opnemen van een dagverslag, enkele niet meer dan een soortenlijst met goede locaties voor bepaalde soorten. Buiten bovengenoemde bleken de meeste niet bruikbaar, en kunnen alleen als vergelijkingsmateriaal achteraf gebruikt worden.

ROUTEBSCHRIJVING EN HOTELS

We hebben nergens hotels vastgelegd. Met de Trotter en de verslagen van Norbert Willaert in de hand zijn we bij elke plaats waar we hebben overnacht ter plaatse op zoek gegaan naar een geschikt hotel. Over het algemeen kan worden gezegd dat de hotels redelijk tot goed van kwaliteit zijn, en de meeste een eigen restaurantje hebben waar gegeten kan worden. Opvallend is dat de prijzen in het zuiden relatief goedkoop zijn, terwijl ze in het noorden Europese richtlijnen lijken te hanteren.

Zondag 4 december

AMSTERDAM – AIT MELLOUL

- Hotel:* Riad Souss
- Routebeschrijving:* Rijd vanuit Agadir of het vliegveld de noordelijke rondweg op (vanuit het vliegveld rechts aanhouden). Bij de rotonde richting Taroudant (vanuit Agadir de tweede afslag Ait Melloul!) afslaan richting Ait Melloul. Je treft het hotel dan voor het centrum aan de linkerkant van de weg. Hoog op het gebouw knippert een reclamebord 'Hotel'.
- Prijs:* Kamer voor 2 personen: 120 MAD
Avondeten voor 2 personen: 100 MAD
Ontbijt voor 2 personen: ong. 36 MAD
- Opmerking:* Kamers aan de hoofdweg of op de derde etage kunnen erg gehorig zijn. De kamers zijn verder goed en proper. Douche en WC zijn wat krap maar schoon; er hangt wel een lichte rioollucht (niet storend overigens, zolang je de badkamerdeur maar dicht houdt!). Vergeet voor het douchen niet het putje na te kijken! Het eten is er uitstekend, maar de kaart is redelijk beperkt. Een van de weinige locaties waar een auto niet alleen mondeling maar ook daadwerkelijk bewaakt wordt. Prettig idee.

Maandag 5 december

AIT MELLOUL – Oued Massa – Café de la Poste – GUELMIM

- Hotel:* De Sud
- Routebeschrijving:* Zie opmerking.
- Prijs:* Kamer voor 2 personen: 180 MAD
Douche 10 MAD per persoon (!!)
- Opmerking:* Guelmim is een enorm drukke, totaal onoverzichtelijke stad waar een reiziger niet zou kunnen vinden wat hij graag had gevonden. Zelfs de doorgaande weg naar Tan-Tan was nauwelijks te vinden (door het ontbreken van een bordje bij de eerste splitsing!). Na een uurtje doelloos te hebben rondgereden met een brommertje achter ons aan, heeft uiteindelijk de man op het brommertje ons naar dit hotel geleid. Daardoor zal de prijs wel iets hoger zijn geweest. Het zit ergens in een smal steegje, maar wel rustig. Terugvinden kan ik hem nooit weer, maar zal ook niet nodig zijn. Kamer zijn klein en door betegeling niet echt rustgevend. Bedden zijn te kort, kussens te hard en water is er schaars (wel warm!). Door het ontbreken van restaurant in de stad gegeten. Was ook niet echt een succes.

Dinsdag 6 december

GUELMIM – 100 km North of Tan-Tan – Had-Belfa – AIT MELLOUL

- Hotel:* Riad Souss
- Opmerkingen:* Zie 4 december.

Woensdag 7 december

AIT MELLOUL – Cap Rhir – Tamri – Kloof van Aoulouz – TALIOUINE

- Hotel:* Auberge Souktana
- Routebeschrijving:* Rijd vanuit Aoulouz Taliouine helemaal door. Bij het verlaten van het dorpje volg je de weg rechts over een brug, waarna na 100 meter aan de linkerkant het hotel is te vinden.
- Prijs:* Kamer (bungalow) voor 2 personen: 140 MAD
Avondeten voor 2 personen: 150 MAD
Ontbijt voor 2 personen: 60 MAD
- Opmerkingen:* Een van de mooiste en beste hotels van de reis. Bungalow is goed verzorgd, eten is erg lekker en het menu is anders dan in de rest van Marokko gebruikelijk is (erg verfranst). Douches en toiletten in apart gebouw. Naast de bungalows ook keuze uit kamers (duurder) en tenten.

Donderdag 8 december

TALIOUINE – El Mansour Eddahbi – wadi Oued Dadès – BOULMANE DADÈS

Hotel: Auberge du Soleil Blue*Routebeschrijving:* Rijdt vanuit El-Kelaa Boulmane helemaal door. Na het passeren van de Oued Dadès gaat men rechtsom een berg op. Bovenaan volgt men de doorgaande weg naar links. Voor het tankstation (Shell) slaat men linksaf. Door deze helemaal uit te rijden komt men vanzelf bij het hotel uit. De afslagen zijn goed aangegeven.*Prijs:* Kamer voor 2 personen, inclusief avondeten en ontbijt: 410 MAD*Opmerkingen:* Kamers zijn erg ruim en luxueus ingericht. Douche en WC is schoon, ruim en erg goed. Vraag wel de tijden voor warm water even na! Het eten is er goed, de mensen zijn er vriendelijk en het uitzicht is geweldig. Het is wellicht een hotel in een iets duurdere prijsklasse, maar het is het meer dan waard!**Vrijdag 9 december**

BOULMANE DADÈS – Tagdilt Track – Gorges du Todhra – ERFOUD

Hotel: Hotel El Farah Zouar*Routebeschrijving:* Vanuit Boulmane erg makkelijk te vinden. Bij het inrijden van Erfoud treft men op het eind een T-splitsing, waarbij rechtsaf naar Rissani en Merzouga leidt en linksaf Erfoud in. In de rechterhoek van deze splitsing is het hotel gesitueerd.*Prijs:* Kamer voor 2 personen, inclusief ontbijt: 269 MAD*Opmerkingen:* Van de buitenkant ziet het hotel er nogal vervallen uit. Binnen is het echter goed verzorgd en schoon. De bedden zijn wel erg hard en smal. Doordat de badkamer verlaagd plafond heeft (op ongeveer 1,96m) hebben we de douche niet geprobeerd. Zag er wel verzorgd uit, en badden bleek ook tot de mogelijkheden te behoren. Daar de kok ziek was, hebben we gegeten bij Hotel Tafilalet (andere café – restaurants bleken niets te serveren!). Het is tevens een schitterend hotel (al zal de prijs er ook naar zijn!) dat doet denken aan de Fata Morgana van de Efteling! Het eten is er erg lekker, maar prijzig (220 MAD voor 2 personen).**Zaterdag 10 december**

ERFOUD – Kasbah Said – Kasbah Derkaoua – Café Yasmina – Merzouga – BOULMANE DADÈS

Hotel: Auberge du Soleil Blue*Opmerkingen:* Zie 8 december.**Zondag 11 december**

BOULMANE DADÈS – Tagdilt Track – Tizi-N-Tichka – OUKAIMEDEN

Hotel: Club Alpine Francais*Routebeschrijving:* De route naar Oukaïmeden is niet vanuit alle richtingen even duidelijk aangegeven, maar is met een kaart prima te vinden. In Oukaïmeden zijn er niet veel mogelijkheden meer. Slechts twee hotels zijn runnende, waarbij dit het goedkoopste hotel is. Na het inrijden van Oukaïmeden (let op 10 MAD entree!) kom je het vanzelf aan de rechterhand tegen. Niet te missen!*Prijs:* Kamer voor 2 personen: 120 MAD

Avondeten voor 2 personen: 128 MAD

Ontbijt voor 2 personen: 28 MAD

Opmerkingen: Erg goed hotel. De kamers zijn wat krap (door een overschot aan stapelbedden), maar schoon en voorzien van verwarming. De douches en WC zijn schoon, maar een verdieping lager geplaatst (wel onhandig voor nachtelijke bezoeken aan het toilet). Het eten is er erg lekker; het is wel wat de pot schaft!**Maandag 12 december**

RUSTDAG – OUKAIMEDEN

Hotel: Club Alpine Francais*Opmerkingen:* Zie 11 december.

Dinsdag 13 december

OUKAIMEDEN – P2030 – Marrakech – Casablanca – Rabat – MOULAY-BOUSSELHAM

Hotel: Hotel de Lagune*Routebeschrijving:* Vanaf de snelweg afslag en borden Moulay-Bousselham volgen. Bij het inrijden van het dorpje komt men als eerste aan de rechterkant van de weg het postkantoor tegen. Niet veel verder aan dezelfde weg is het hotel aan de linkerkant van de weg gelegen. Het uithangbord is opvallend en duidelijk genoeg.*Prijs:* Kamer voor 2 personen inclusief avondeten en ontbijt: 499 MAD

Lunch: 200 MAD (veel te duur in verhouding!)

Opmerkingen: Het hotel is goed verzorgd, en de kamers zijn allen uitgerust met terras uitkijkend over Merja Zerga! De sporen op de deur verraden wel dat er al eens eerder was ingebroken, dus voorzichtigheid is geboden. Douche is niet uitgeteerd, en wie het ruitje in een badkamer deur heeft verzonnen is mij volkomen onduidelijk. Het eten was er goed, en het was een van de weinige plaatsen waar de auto echt bewaakt werd. De eigenaresse (waarschijnlijk een Italiaanse) is buitengewoon aardig en behulpzaam.**Woensdag 14 december**

MOULAY-BOUSSELHAM – Merja Zerga – Merja Halloufa – Merja Barga – TÉMARA-PLAGE

Hotel: St. Germain en Laye*Routebeschrijving:* Vanaf de snelweg Rabat – Casablanca, eerste afslag ná Temara (let op staat geen Témara-Plage bij maar iets in de trant van Ait Ouran), en dan rechts aanhouden. Aan de rechterhand kom je op een gegeven moment Hotel Panorama tegen (zie opmerkingen). Ongeveer 500 meter verder (staat aangegeven) aan de linkerkant van de weg de toegangsweg naar het hotel.*Prijs:* Kamer voor 2 personen: 398 MAD (incl. 8 MAD! toeristenbelasting per pers.*Opmerkingen:* De sfeer in Témara-Plage is verre van goed. De mensen zijn er achterdochtig, en men dient van te voren te betalen (of je paspoort als borg achter laten!). Een eerste stop bij Hotel Panorama bracht ons bij zo'n arrogant en onbeschoft personeel dat we besloten verder te rijden. Het personeel van dit hotel was in ieder geval beleefd en vriendelijk. De prijs is erg hoog (wel één van de goedkopere in Témara-Plage), en in verhouding met eerdere veel goedkopere hotels compleet uit verhouding! Het hotel was zeker niet beter dan de rest, in tegendeel! Voor reizigers die dit deel van Marokko bezoeken zou ik willen adviseren het plaatsje niet aan te doen!**Donderdag 15 december**

TÉMARA-PLAGE – Lagoons Sidi-Moussa – AIT MELLOUL

Hotel: Raid Souss*Opmerkingen:* Zie 4 december.**Vrijdag 16 december**

AIT MELLOUL – Agadir Airport – Oued Souss – AIT MELLOUL

Hotel: Raid Souss*Opmerkingen:* Zie 4 december.**Zaterdag 17 december**

AIT MELLOUL – Had-Belfa – Massa – Oued Massa – Sidi Rbat – AIT MELLOUL

Hotel: Raid Souss*Opmerkingen:* Zie 4 december.**Zondag 18 december**

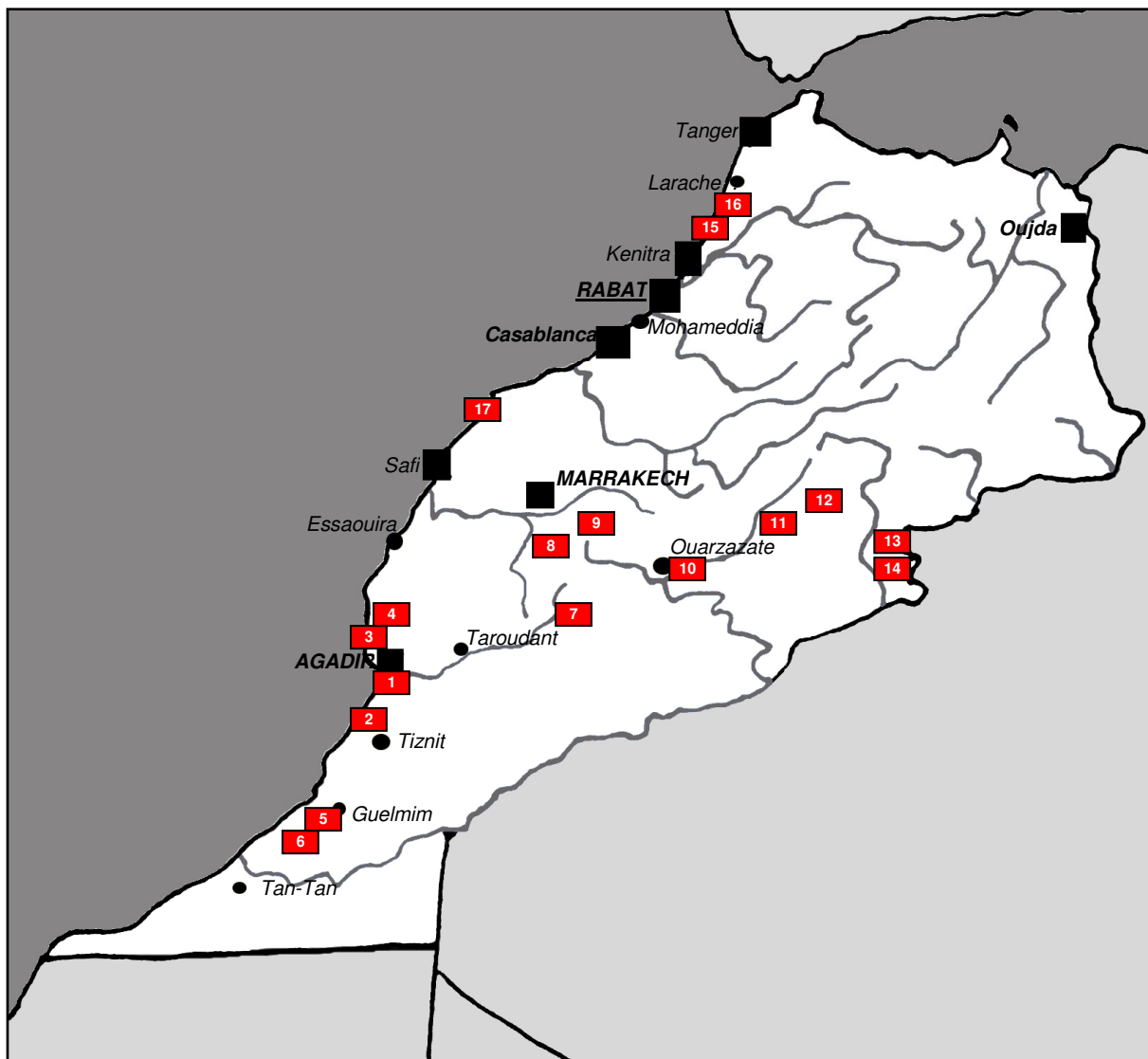
AIT MELLOUL – Oued Souss – Tamri – Had-Belfa - Massa – AIT MELLOUL

Hotel: Raid Souss*Opmerkingen:* Zie 4 december.**Maandag 19 december**

AIT MELLOUL – Agadir Airport - AMSTERDAM

2. BEZOCHTE GEBIEDEN

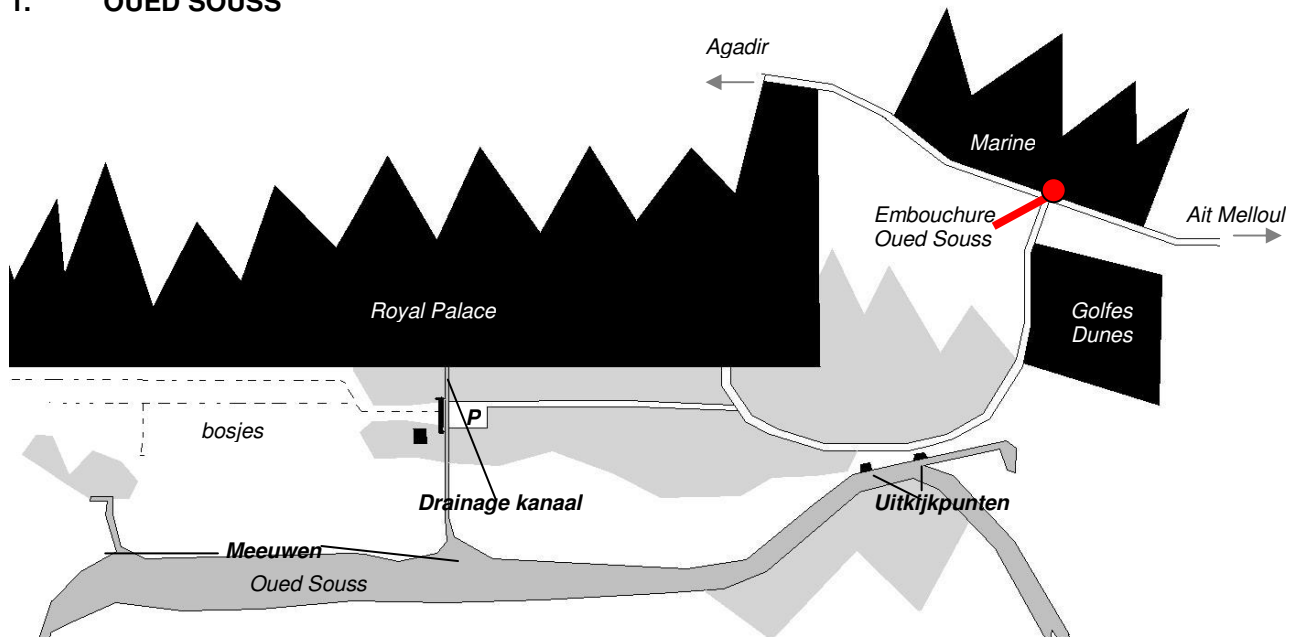
De gebieden zoals ze hieronder beschreven zijn, heb ik in een logische volgorde willen plaatsen gerekend vanaf Agadir. Dit is dus niet in chronologisch volgorde van bezoek! In de lijst met leuke soorten zijn cursief gedrukte soorten typisch voor het gebied, dikgedrukt soorten die we (bijna) nergens anders hebben gezien en met hoofdletters bijzondere soorten en waarnemingen.

LIJST MET BEZOCHTE GEBIEDEN

1. Oued Souss	10. El Mansour Eddahbi
2. Oued Massa	11. Tagdilt Track
3. Cap Rhir	12. Gorge du Todhra
4. Tamri	13. Kasbah Said en Kasbah Derkaoua
5. Oued Sayed	14. Auberge Yasmina
6. 100 km north of Tan-Tan	15. Merja Zerga
7. Kloof van Aoulouz	16. Merja Halloufa en Merja Barga
8. Oukaïmeden	17. Lagoons of Sidi-Moussa
9. Tizi-N-Tichka	

1. OUED SOUSS

Routebeschrijving

Vanuit Ait Melloul via Inezgane richting Agadir rijden. Ter hoogte van een Marine Basis (of iets dergelijks) staat 'Embouchure Oued Souss' aangegeven. Deze inslaan en voor de ingang van het paleis de onverharde weg inslaan tot aan de slagboom. Het is niet toegestaan het park met de auto in te rijden. Vanuit Agadir is het bord 'Embouchure Oued Souss' niet terug te vinden en dient men te letten op bordjes 'Golfes Dunes'.

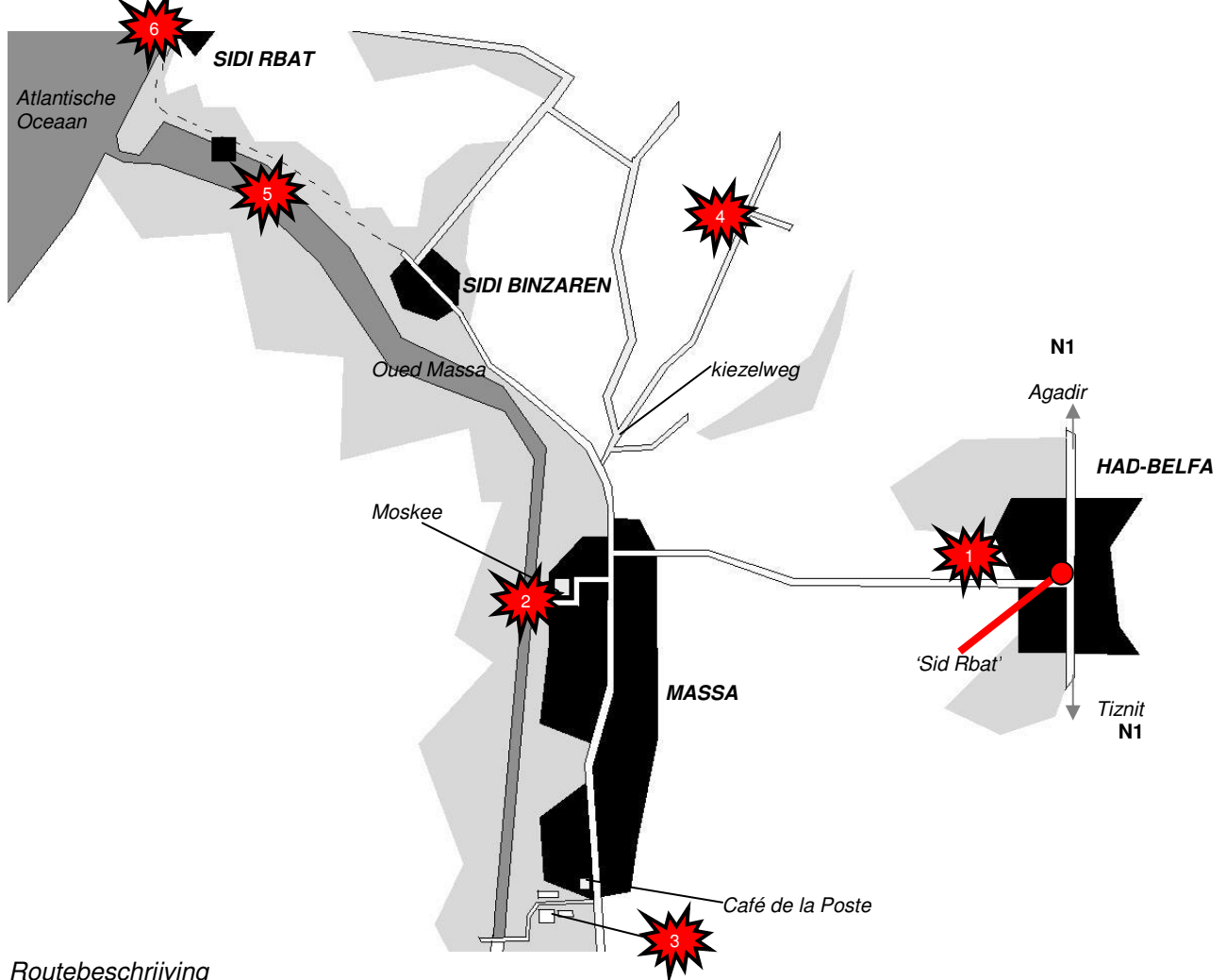
Algemene opmerkingen

- De monding van de Oued Souss maakt deel uit van het Nationaal Park Souss-Massa, en ligt even ten zuiden van het koninklijk paleis in Agadir. Voor meeuwenfanaten een echte must: vele duizenden rusten er op de slikplaten. Ook voor andere watervogels een waar paradijs, met niet minder dan 18 soorten steltlopers, 6 soorten meeuwen en 3 soorten sterns.
- De uitkijpunten langs de geasfalteerde weg zijn zeker het stoppen waard. Veel soorten watervogels die in het park zijn te vinden, kunnen van dichtbij ook hier bekeken worden. Ook hele mooie beelden van bijvoorbeeld Visarend en Diadeemroodstaart.
- In het drainagekanaal hebben we alle drie de bezoeken Marokkaanse Kwikstaarten gezien (tot max. 3 exemplaren). De boomzone er omheen schijnt erg goed te zijn (ook 's winters) voor Moorse Nachtzwaluw. Wij hebben deze soort helaas niet gezien.
- De lage bosjes in het park zelf zijn buitengewoon rijk aan Europese Kanaries, grasmussen, Roodborstapuiten en Graszangers.
- De rangers bij de slagboom worden wat zenuwachtig indien met verrekijker of fototoestel richting het paleis kijkt. Het is zelfs niet toegestaan in het drainagekanaal te kijken met verrekijker!

Belangrijkste waarnemingen

Ooievaar, Lepelaar, *Roze Flamingo*, *Visarend*, **Havikarend**, Barbarijse Patrijs, Scholekster, Kluut, *Steltkluut*, Bontbekplevier, Strandplevier, Zilverplevier, Kievit, Kanoet, Drieteenstrandloper, Bonte Strandloper, Kleine Strandloper, Oeverloper, Tureluur, Groenpootruiter, Grutto, Rosse Grutto, Wulp, Watersnip, Kleine Mantelmeeuw, Geelpootmeeuw, Audouins Meeuw, Kokmeeuw, **Zwartkopmeeuw**, **STORMMEEUW**, Grote Stern, **Lachstern**, Reuzenstern, Houtduif, IJsvogel, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, *Marokkaanse Kwikstaart*, Diadeemroodstaart, *Kleine Zwartkop*, Brilgrasmus, *Europese Kanarie*.

2. OUED MASSA

Routebeschrijving

Volg vanuit Agadir de N1 richting Tiznit. Na het groene bord 'Commune Rurale Belfaa' rijd je het plaatsje Had-Belfa in (ongeveer 40 km vanuit Ait Melloul). Hier staat de afslag Sidi Rbat aangegeven.

Algemene opmerkingen

- Na de afslag in Had-Belfa verlaat men na ongeveer 500 meter het dorpje aan de westzijde. Op deze plaats (1) hadden we onze eerste vogelstop van Marokko. We troffen er zonder ook maar enige moeite Zwarte Spreeuw (doh!), Kleine Zwartkop en Diadeemroodstaart, maar bijvoorbeeld ook een koppel Palmtortels! Er zitten veel vogels, dus zeker de moeite van een stop waard.
- Langs de rivier liggen tal van tuintjes die bevoeid worden met het water van de Oued Massa. Op zoek naar het in Gosney genoemde bruggetje, geraakten wij per ongeluk in de tuintjes achter de moskee (2). Het bleek geen verkeerde stop. Vele soorten als Palmtortel, Zwartkruintsjagra, Vale Oeverzwaluw, IJsvogel en Vale Gierzwaluw konden we vanaf hier zonder problemen vinden. Het is als volgt te vinden: sla vanuit Had-Belfa bij de T-splitsing in Massa linksaf, en na ongeveer 150 meter de eerste asfaltweg rechts. Rijd het asfalt helemaal uit, en volg daarna het onverharde pad linksom de Moskee tot een losstaand schuurtje. Hier hebben wij de auto geparkeerd en zijn richting de rivier de tuintjes ingelopen. Het bruggetje van Gosney hebben we trouwens nooit meer gevonden...
- Het Café de la Poste is gemakkelijk te vinden: simpelweg de doorgaande route door Massa heen volgen. Ook de moerasjes alhier hebben we gemakkelijk gevonden (3), althans dat wat er van over was. Slechts in één van de vier stond nog een beetje water, de rest was water- én vogelloos. Op het ene plasje wat er nu nog wel lag troffen we erg veel kwikstaarten, met name Iberische, en toch nog 2 Vale Oeverzwaluwen.
- Bij het uitrijden van Massa richting het noorden komt men na ongeveer 200 meter aan de rechterkant een kieselweg tegen, die direct overgaat in een splitsing. Hier rechtdoor en bij de volgende splitsing (100 meter verder) rechts aanhouden. Men komt dan op een droog, dor stuk

land (4) waar volgens Gosney Renvogels waren te vinden. Deze niet gevonden. Wel leuk waren 6 Grielen, een Grije Wouw en een grote groep Kleine Kortteenleeuweriken.

- Indien men de asfaltweg vanuit Massa richting het noorden blijft volgen, gaat deze op den duur over in een onverhard pad richting Sidi-Binzaren. Vanaf hier is het nog een steenworp afstand naar de entree van het park. In tegenstelling tot wat in de Gosney staat is het niet langer mogelijk om via deze weg tot aan Sidi Rbat te rijden. Net na het gehucht heeft men een poort gebouwd en niet veel verder staat een slagboom. Het is de bedoeling de auto hier neer te zetten en het park verder te voet te betreden.
- Het park is rijk aan watervogels (5). Vele duizenden Meerkoeten en honderden Tafeleenden vullen de Oued Massa compleet! Ertussen troffen we dan nog wel enkele Pijlstaarten, Wintertalingen, Smienten, Slobeenden en Marmereenden. Daarnaast ook Flamingo's, diverse soorten reigers, Aalscholvers (inclusief *maroccanus*) en een Kraanvogel. Langs de oever tientallen Tijftjaffen, Europese Kanaries, Diadeemroodstaarten en Kleine Zwartkoppen. Erg leuk waren een Kuifkoekoek, Zwartkruitsjagra en Draaihals.
- Indien men het pad helemaal uitloopt komt men bij een gloednieuw hotel, waar men ook heerlijk kan lunchen. Het is wel prijzig (350 MAD voor 2 personen), maar het is goed verzorgd en het uitzicht is schitterend. Bovendien kan men er perfect over zee kijken (6). Wij troffen er op 17 december een enorme 'feeding flock', bestaande uit Kleine Mantelmeeuwen, Grote Sterns, Jan-Van-Genten, Kleine Jagers, Vale Pijlstormvogels en tenminste 2 Kuhls Pijlstormvogels. Totaal moet het om tenminste 50-100 vogels zijn gegaan, maar door de grote afstand hebben we niet alles kunnen determineren.

Belangrijkste waarnemingen

Georde Fuut, **KUHLS PIJLSTORMVOGEL**, **Vale Pijlstormvogel**, Jan-Van-Gent, Marokkaanse Aalscholver, Lepelaar, Roze Flamingo, Krakeend, Pijlstaart, Slobeend, Smient, **Marmereend**, **Tafeleend**, **Krooneend**, Bruine Kiekendief, **Steenarend**, **Grije Wouw**, **Kraanvogel**, Steltkluut, **Griel**, Kievit, Bonte Strandloper, Kleine Strandloper, Witgat, Grutto, Watersnip, **Kleine Jager**, Geelpootmeeuw, Audouins Meeuw, Grote Stern, Witwangstern, **Palmtortel**, **KUIFKOEKOEK**, **GIERZWALUW**, **Vale Gierzwaluw**, IJsvogel, **DRAAIHALS**, **Vale Oeverzwaluw**, **Rotszwaluw**, Huiszwaluw, Iberische Kwikstaart, Diadeemroodstaart, Zanglijster, Blauwe Rotslijster, Zwartkop, Brilgrasmus, **Kleine Zwartkop**, **Atlasgrasmus**, Graszanger, **Cetti's Zanger**, Afrikaanse Vink en **Europese Kanarie**.

3. CAP RHIR

Routebeschrijving

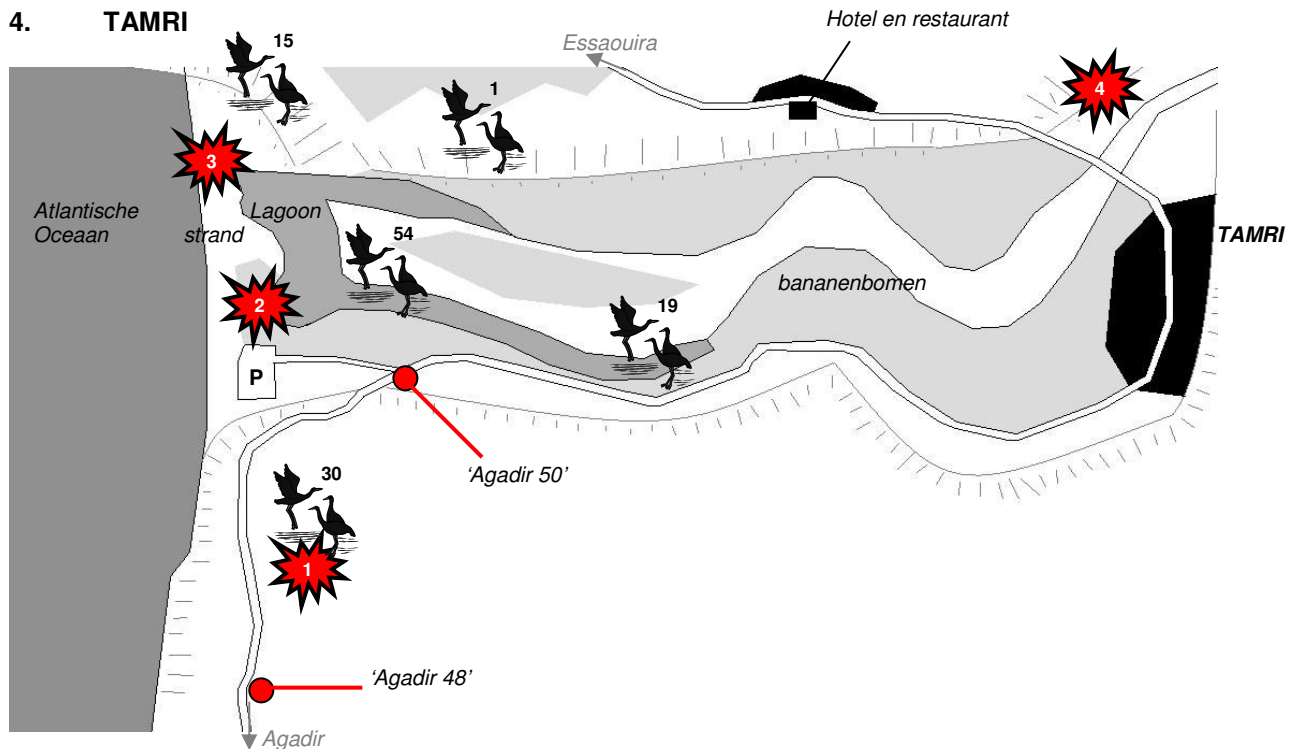
Rijd vanuit Agadir richting Essaouira. Na ongeveer 40 kilometer komt men een vuurtoren tegen; de vuurtoren van Cap Rhir. Men kan de auto hier parkeren en verder te voet naar zee lopen. Wij zijn echter van die luie Hollanders en zijn er met de auto heen gereden, wat op enkele stukjes na prima te doen is. Ga hiervoor terug richting Agadir tot waar de vangrail ophoudt. Hier is een onverhard pad rechtsaf. Door deze in te rijden (let op honden!) kan men bij de tweede weg links bij het gebouwtje komen dat op de punt staat.

Losse opmerkingen

- Tussen Agadir en Cap Rhir zijn diverse strandjes waren grote groepen meeuwen rusten. Wij hebben er geen bijzondere soorten ontdekt, maar wel leuke aantal Kleine Mantelmeeuwen en Audouins Meeuwen kunnen waarnemen. Hier en daar ook langs de kust erg veel Diadeemroodstaarten en Blauwe Rotslijsters.
- De kliffen ten noorden Taghazoute zouden roestende Heremietibissen en een mogelijke kolonie Kuifaalscholvers herbergen. Wij hebben de juiste locatie (blijkbaar) niet gevonden en beide soorten er niet aangetroffen.

Belangrijkste waarnemingen

(**KLEINE PIJLSTORMVOGEL**), **Vale Pijlstormvogel**, Jan-Van-Gent, Diadeemroodstaart.

Routebeschrijving

Rijd vanuit Agadir richting Essaouira. Na ongeveer 40 kilometer komt men de vuurtoren van Cap Rhir tegen. Nog eens 8 kilometer start bovenstaand kaartje, en passeert men bij het bordje 'Agadir 48' enkele heuvels aan de rechterkant. Aan de zeezijde zijn wat kliffen te vinden.

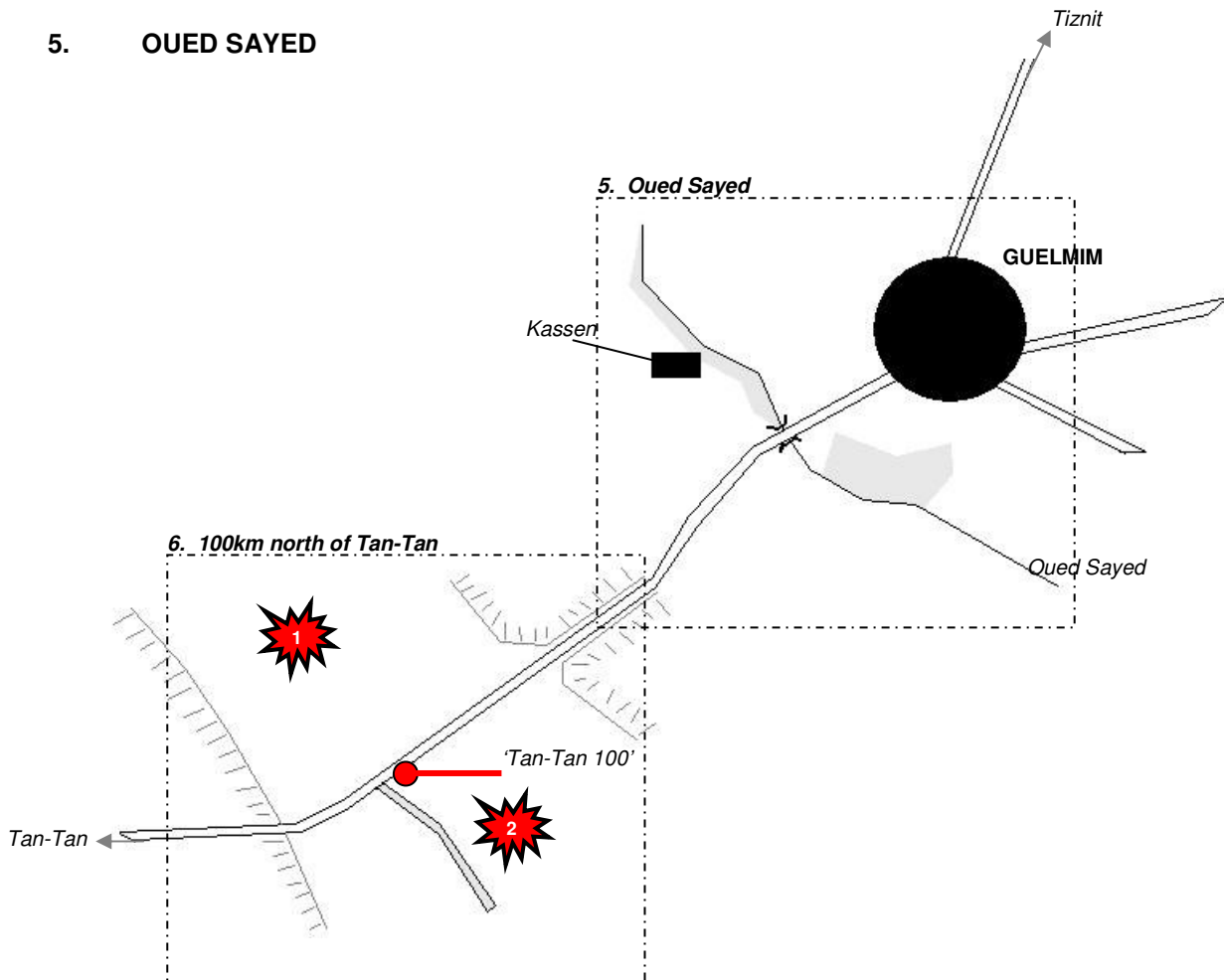
Losse opmerkingen

- Tamri is dé locatie voor het waarnemen van de Heremietibis. Wij zijn er twee dagen geweest, hebben twee dagen naar de vogels moeten zoeken en hebben ze ook twee keer gevonden. De vogels op bovenstaand kaartje laat zien waar wij de Ibissen hebben aangetroffen. Het getal in de hoek weerspiegelt het aantal vogels dat wij op die locatie hebben waargenomen. De beste kans maakt men in de Lagoon waar de vogels rond het middaguur komen drinken. Na de middag troffen wij de vogels in de zuidelijke heuvels (1), wat de tweede optie zou moeten zijn!
 - De eerste dag (7 december) waren we al, teleurgesteld, onderweg richting Agadir toen we op de valreep enkele vogels zagen lopen in de heuvels ter hoogte van 'Agadir 48' (1). Bij het beklimmen van de heuvels bleek het niet om een vijftal vogels te gaan, maar moesten het er tenminste 30 zijn! Een naar ons toestormende Marokkaan die ons de Ibissen wilde laten zien, jaagde de vogels op. We vonden ze terug in de Lagoon, waar er maar Ibissen bleven komen. Nadat alle vogels geland leken te zijn, telden we er niet minder dan 54!
 - De tweede dag lukte het weer de eerste keer niet de vogels te traceren. Nadat we de lunch hadden genuttigd in aangegeven hotel (wat een uitzicht!), de Lagoon nog eens geprobeerd. Hier zag Daan er boven de noordelijk kliffen (ten noorden van 3) een groep van ongeveer 15 vogels lopen. Hetzelfde ogenblik vloog een juveniel over en landde iets ten oosten hiervan, nabij enkele kleine, witte vervallen huisjes. Een groep Vlaamse vogelaars attendeerden ons op een groep die langs de weg aan het drinken waren. Op hetzelfde moment vloog die groep grotendeels op, en troffen we er nog 6 aan de grond. Op het woord van de Belgen bouwend moet de groep 19 Ibissen hebben omvat.
- Vanuit het zuiden komt men na de afdaling bij 'Agadir 50' aan de linkerzijde een onverhard pad tegen, dat parkeerplaatsje leidt. De bosjes hieromheen (2) bleken buitengewoon goed voor Kleine Zwartkop, Brilgrasmus, Graszanger, Roodborsttapuit en dergelijke.
- Door vanuit punt 2 door te lopen in noordelijke richting kan men uitkijken over de Lagoon, waar wij beide dagen wat Strandplevierer aantreffen. Ook andere watervogels zijn er wel te vinden; het aantal eenden zal echter tegenvallen! Op het strand (3) honderden Kleine Mantelmeeuwen, waartussen ook Audouins en Geelpootmeeuwen kunnen worden gevonden. Let ook op jagers!
- De kliffen ten noorden van Tamri (4) zouden goed zijn voor Lannervalk, Barbarijse Valk en Raaf. Wij hadden alleen de laatste soort alhier; Barbarijse Valk hadden we wel boven het strand (2).

Belangrijkste waarnemingen

Marokkaanse Aalscholver, **HEREMIETIBIS**, Wilde Eend, Pijlstaart, Arendbuizerd, **Barbarijse Valk**, Bontbekplevier, Strandplevier, Kievit, Bonte Strandloper, Oeverloper, **Grote Jager**, Geelpootmeeuw, *Audouins Meeuw*, *Kleine Mantelmeeuw*, Grote Stern, Boerenzwaluw, Diadeemroodstaart, *Roodborsttapuit*, Kleine Zwartkop, *Brilgrasmus*, *Graszanger*, *Raaf*.

5. OUED SAYED

Routebeschrijving

Volg vanuit Tiznit de doorgaande weg (P41) naar Guelmim. Vanuit Agadir staat Tiznit aangegeven, en vanaf Tiznit staat Guelmim op de borden. In Guelmim is het wel lastig. Bij de eerste rotonde staat Tan-Tan niet aangegeven. Ga hier rechtdoor (de rechterweg van de twee), vanaf de kruisingen en rotondes staan kleine bordjes met Tan-Tan. Volg deze. Na ongeveer 8 kilometer passeert men de Oued Sayed (staat zelfs een bordje bij!).

Losse opmerkingen

- Let onderweg goed op de telefoonpalen die langs de weg staan. Tussen de rivier en Guelmim hadden wij 2 Arendbuizerden en 2 Lannervalken op de palen.
- In de tijd dat wij er waren stond de rivier droog (op een klein plasje na, waar we toch nog Watersnip hadden). Het aantal vogels viel erg tegen, en de spectaculaire waren niet te vinden. Wel leuk was een Palmtortel, die we hier zeker niet verwacht hadden.
- Ten zuiden van de weg is de rivierbegroeiing wat hoger dan de droge struiksteppe aan de noordzijde van de weg. In deze hogere begroeiing zou Rosse Babbelaar te vinden moeten zijn. Er is echter door overvloedige rietgroei echter niet bij te komen. We hebben er dan ook niet veel tijd aan besteed.

Belangrijke waarnemingen

Witgat, Watersnip, **PALMTORTEL**, Roodborst, Diadeemroodstaart, Zwartkop, Kleine Zwartkop, **Spaanse Mus**, Sijs.

6. 100 KM NORTH OF TAN-TAN

Routebeschrijving

Blijf vanaf Oued Sayed de weg richting Tan-Tan vervolgen. Het landschap blijft wat grillig, met veel heuvels en rotspartijen. Na ongeveer 35 kilometer komt men bij een grote, zandachtige vallei waar de lokale bevolking de landbouw poogt uit te oefenen. Volgens Gosney is de beste locatie voor woestijnsoorten ongeveer 1 à 2 kilometer ten noorden van de weg, ter hoogte van kilometerbordje 'Tan-Tan 100'.

Losse opmerkingen

- We hebben zoals Gosney voorstelt een ronde gelopen ten noorden van de weg (1) op zoek naar alle woestijnleeuweriken en –tapuiten. De locatie zou vele beter zijn dan de veel bekendere Tagdilt Track, dus zeker het proberen waard. Viel dat even tegen! Na een wandeling van zo'n twee uur op deze locatie hadden we op onze lijst staan: Spaanse Mus (4), Woestijnvink (3), Woestijntapuit (2), Rosse Woestijnleeuwerik (2), Witbandleeuwerik (3) en Roodstuittapuit (2). Niet echt wat je noemt krioelen van de vogels.
- Teleurgesteld van locatie 1 zijn we iets voorbij het bordje 'Tan-Tan 100' een onverhard pad ingeslagen dat in zuidelijke richting de woestijn overstak (2). Hier bleken veel meer vogels te zitten dan op de eerste locatie. Na ongeveer 1 kilometer (en 10 minuten) hadden we reeds op onze lijst staan: Witbandleeuwerik (2), Temmincks Strandleeuwerik (4), Rosse Woestijnleeuwerik (3), Diksnavelleeuwerik (5) en Roodstuittapuit (3).
- Het gebied zou bekend staan om zijn roofvogels. Op een Arendbuizerd en een Lannervalk na hebben we echter geen roofvogel gezien. Verkeerde seizoen? Momentopname?

Belangrijkste waarnemingen

Arendbuizerd, Lannervalk, Rosse Woestijnleeuwerik, *Diksnavelleeuwerik*, Temmincks Strandleeuwerik, *Witbandleeuwerik*, **Woestijntapuit**, Witkruittapuit, *Roodstuittapuit*, Graszanger, **Spaanse Mus**, Vink, Woestijnvink.

7. KLOOF VAN AOULOZ

Routebeschrijving

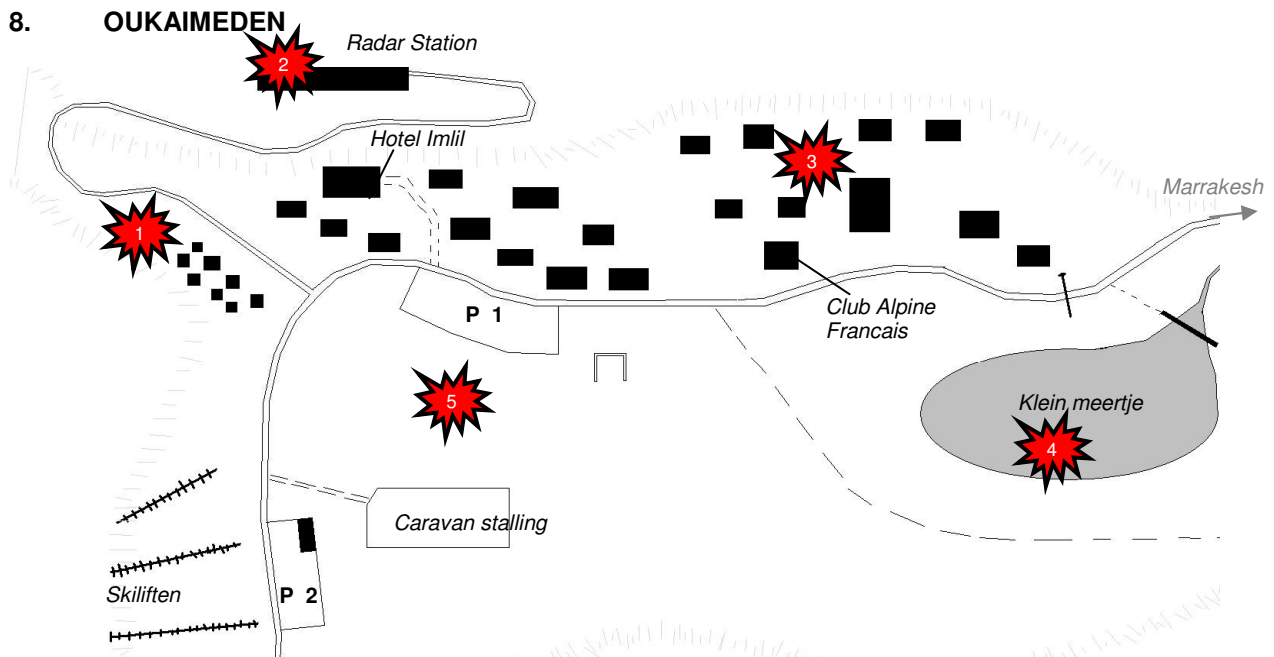
Rijdt vanuit Agadir richting Taroudant en Ouarzazate. De snelste weg is de nieuwe route, dus vlak voor Taroudant rechtsaf (richting Ouarzazate). Ga aan het eind van de weg linksaf richting Aoulouz en dan vlak voor de brug over de Oued Souss rechtsaf (een 'woonwijk' door). De oude route schijnt vogelrijker te zijn, en kan men een extra tussenstop inlassen op zoek naar de Donkere Zanghavig bij Igoudar. Sla dan bij eerdergenoemde splitsing linksaf richting Taroudant en blijf de borden Ouarzazate pas volgen als je Taroudant helemaal door bent. Men ziet de kloof op een gegeven moment schuin voor de auto liggen. Na de brug over de Souss linksaf en dan onder aan de berg de auto parkeren. Men kan dan lopend de Gorge in.

Losse opmerkingen

- Vroeger schijnt een kolonie Heremietbissen gebroed te hebben in de kloof. Door het aanleggen van een dam zijn deze allen verdwenen. Desalniettemin blijft het goed vogels kijken.
- Gosney noemt het een perfecte plaats voor het waarnemen van valken. We hebben er geen gezien. We waren er aan het eind van de dag, vlak voor zonsondergang, wellicht dat dat een rol speelt.
- Alleen voor het landschap is dit al een stop waard. Schitterende kloof, waar als het even mee zit leuke soorten waargenomen kunnen worden.

Belangrijke waarnemingen

Ralreiger, Rotszwaluw, Zwarte Roodstaart, Zwarte Tapuit, Blauwe Rotslijster, Kleine Zwartkop, **Grijze Gors**.

Routebeschrijving

Oukaïmeden is gemakkelijk te vinden, en ligt ongeveer 70 km ten zuiden van Marrakesh. Wij zijn vanuit Ouarzazate richting Marrakesh gereden via de Tizi-n-Tichkapas. Ter hoogte van Âit-Ouir zijn we linksaf geslagen richting D'-Caïd-Ouriki (bij de tweede afslag naar rechts voor Âit-Ouir). Door vervolgens links aan te houden komt men uiteindelijk op de P 2017. Hier links aanhouden en men komt vanzelf bordjes Oukaïmeden tegen. Het scheelt ongeveer 60 km omrijden, en men hoeft Marrakesh niet door. De weg is van uitstekende kwaliteit, alleen wel smal. Bij het passeren van een vrachtwagen wordt men gedwongen compleet van te weg te gaan.

Om het skioord Oukaïmeden binnen te komen dient men wel 10 MAD entree te betalen. Houd er ook rekening mee dat buiten het skiseizoen de hotels mogelijk gesloten zijn. In begin december werd ons verteld dat het nog een maand zou duren voordat de pistes gebruikt konden worden. Er lag wel sneeuw, maar dat was blijkbaar onvoldoende. De hotels waren zich nog aan het inrichten voor het grote publiek.

Daarnaast is ons ten zeerste afgeraden in het begin van het seizoen te eten bij de kleine cafeetjes (met name in de buurt van Hotel Imlil), aangezien zij eerst het oude voedsel opmaken. Dat houdt in begin december dus in, het voedsel dat is overgebleven na het voorgaande skiseizoen!

Losse opmerkingen

- Rond de parkeerplaatsen troffen wij (op 2 vogels na) op alle drie de dagen geen Strandleeuweriken zoals Gosney aangeeft. Leuke groepjes (tot 30) vonden we wel langs het pad richting Radar Station (1) en in de bergen ten oosten van het meertje (4).
- Het Radar Station (2) zou goed zijn voor Alpenheggenmus. Wij zijn een keer (van 10.30-12.00uur) naar boven gelopen maar de soort niet aangetroffen. Wel veel Zwarte Roodstaarten alhier. En het uitzicht is geweldig!
- Tussen de huisjes boven Club Alpine Francais - CAF (3) foerageerden regelmatig (vooral 's avonds) grote groepen zangvogels, waaronder Vinken (tot 15), Kneuen (tot 30), Putters (tot 5), Pimpelmezen, Grote Lijsters (tot 15) en vooral Rotsmussen (tot 40).
- Langs het watertje (4) troffen we elke dag 1-2 Waterspreeuwen, Grote Gele Kwikstaart, Graspieper en Witte Kwikstaart. Ook hadden wij hier Waterpieper. Een wandeling verder naar het oosten levert mooie landschapsplaatjes op. Echter niet erg vogelrijk. Wel leuk waren Zwarte Tapuiten, veel rustende Alpenkraaien en een Barbarijse Patrijs.
- In de ochtend foerageren met name Alpenkauwen op het grasveld voor CAF (5), waartussen enkele Alpenkraaien (100 resp. 10 vogels). 's Avonds hebben we geen Alpenkauwen vastgesteld, en waren het allen Alpenkraaien (tot 100 vogels).
- Voor Rode Woestijnvink moet men vroeg opstaan. De eerste dag waren we rond een uur of 8 bij P 2, nabij de skiliften, maar hadden we niets anders dan 2 Strandleeuweriken. De tweede dag waren we er al om 6.45 en troffen er voor welgeteld 10 seconden 4 vogels aan. Op de terugweg naar CAF troffen we om 7.15 1 exemplaar in een feeding flock bij P 1.

Belangrijkste waarnemingen

Barbarijse Patrijs, *Strandleeuwerik*, **Waterpieper**, Grote Gele Kwikstaart, *Waterspreeuw*, Zwarte Tapuit, *Grote Lijster*, Maghrebpimpelmees, *Alpenkraai*, **Alpenkauw**, *Rotsmus*, Afrikaanse Vink, **Rode Woestijnvink**, Grijsz Gors.

9. TIZI-N-TICHKARoutebeschrijving

De Tizi-N-Tichka is een pas aan de oostzijde van Oukaïmeden en vormt de belangrijkste verbinding tussen het noorden van Marokko (Marrakesh) en het woestijngebied ten zuiden van de Atlas (Ouarzazate). Het gat tussen de twee steden bedraagt ongeveer 200 km, en zal ongeveer 4-5 uur rijden zijn. Indien men hier en daar wil stoppen onderweg, wat wel is aan te raden, zal men een volledige dag moeten plannen.

De pas zelf ligt ongeveer in het midden van de weg tussen Marrakesh en Ouarzazate en kan worden afgesloten bij hevige sneeuwval. Aangezien wij er redelijk in het begin van het winterseizoen waren, hadden we nergens last van. Houdt er dus wel rekening mee indien men in januari of februari op reis is.

Losse opmerkingen

- Wij hadden de ochtend doorgebracht op de Tagdilt Track en waren zodoende bang dat de dag te kort zou zijn om in Oukaïmeden te geraken voor het donker zou worden. En de pas in het donker nemen leek ons geen optie. We hebben daarom vooral erg veel gereden en zijn gedurende de pas slechts twee keer gestopt. Eén keer om te lunchen, en een tweede keer om wat landschapsplaatjes te schieten. De tweede stop hebben we dan ook gebruikt om in de directe omgeving wat vogels te spotten.
- In de Birdwatchers' Guide wordt Toufliath als goede optie genoemd voor een stop. Het daar gelegen Forest House zou een goede plaats zijn voor het waarnemen van de lokale rassen van de Europese bosvogels (Kruisbek, Grote Lijster, mezen, etc) en de Levallants Specht. Aangezien wij de tussenstop hier niet gemaakt hebben, kan ik niet vertellen of dit inderdaad een goede locatie is voor het waarnemen van genoemde soorten.

Belangrijkste waarnemingen

Rotszwaluw, (**VALE ROTSZWALUW**), Winterkoning, Maghrebpimpelmees, *Alpenkraai*.

10. EL MANSOUR EDDAHBIRoutebeschrijving

Erg ingewikkeld. De route die in Gosney staat klopt nog steeds en is goed te vinden. Wij troffen op de plaats van het meer zoals getekend in Gosney echter een kale vlakte met hier en daar een struikje. Een typisch geval van een opgedroogd meer... In de verte zagen we het meer nog wel liggen. Een poging daar te geraken via de weg die in Gosney beschreven staat leverde niets op, en is in feite alleen te doen met een auto met vierwielaandrijving. We zijn daarom teruggedreden naar de hoofdweg richting Boulmane, om dan na ongeveer 10 km rechtsaf te slaan (vlak voor men aan de rechterhand een dorpje passeert). Het bedoelde pad is een zandpad dat iets terugdraait en vervolgens een heuvel op leidt. De weg wordt erg ruig door stenen en greppels en is in feite niet geschikt voor een normale personenauto. Na ongeveer 5 km over dit pad komt men bij de oostpunt van het meer uit.

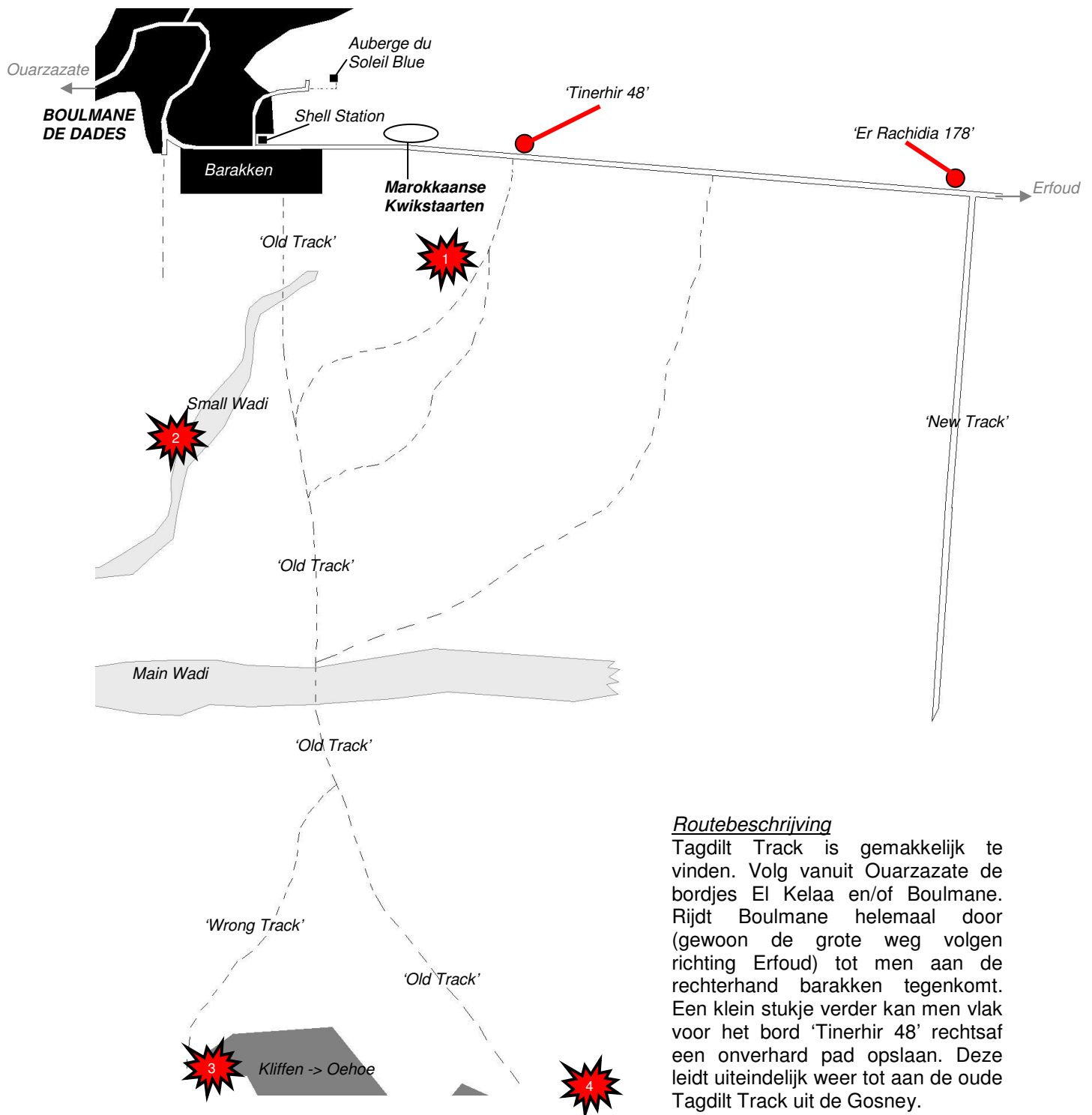
Losse opmerkingen

- Volgens Gosney zou dit meer erg goed zijn voor watervogels, als eenden, steltlopers, kwikstaarten en reigerachtigen. Het viel wat dat aan gaat erg tegen. Hoogst waarschijnlijk veroorzaakt door de grote droogte die blijkbaar in het hele land heeft huisgehouden. Het heeft in ieder geval geen soorten opgeleverd, die we elders in Marokko niet hebben gezien.

Belangrijke waarnemingen

Fuut, Blauwe Reiger, Lepelaar, Lannervalk, *Visarend*, Woestijnleeuwerik.

11. TAGDILT TRACK

Routebeschrijving

Tagdilt Track is gemakkelijk te vinden. Volg vanuit Ouarzazate de bordjes El Kelaa en/of Boulmane. Rijdt Boulmane helemaal door (gewoon de grote weg volgen richting Erfoud) tot men aan de rechterhand barakken tegenkomt. Een klein stukje verder kan men vlak voor het bord 'Tinerhir 48' rechtsaf een onverhard pad opslaan. Deze leidt uiteindelijk weer tot aan de oude Tagdilt Track uit de Gosney.

Losse opmerkingen

- De meest beroemde steenwoestijn van Marokko, een ware must voor de vogelaar. Op eenvoudige wijze kunnen vrijwel alle woestijnsoorten worden gevonden, als Roodstuittapuit, Witband-, Diksnavel- en Temmincks Strandleeuwerik en Woestijnvink.
- Als men vanuit Boulmane richting de afslag 'Tinerhir 48' rijdt komt men even voorbij de barakken aan de linkerkant een aantal plasjes tegen, waar wij elke keer dat wij er langs reden Marokkaanse Kwikstaarten hadden.
- Na ongeveer 2 km de track te zijn ingereden begint de hoeveelheid afval behoorlijk toe te nemen. In een evenredig verband neemt ook het aantal vogels zienderogen toe (1). Met name in een aantal kuilen en bergen afval (heb je daar niet zo veel...) was het erg druk aan vogels.

- Een andere goede locatie is in en nabij de Small Wadi, waar ook veel leeuweriken en Woestijnvinken werden aangetroffen (2). Let hier wel op honden!
- Tot aan de 'Main Wadi' is het kaartje uit de Gosney nog redelijk bruikbaar en te herkennen. Vanaf daar is het een groot giswerk. Wij hebben het verloop van de Old Track uiteindelijk gevonden door de tweede keer via de New Track naar het einde te gaan en vanaf daar richting Boulmane te rijden. Na veel geslinger en veel Zwartbuikzandhoenders (4) zijn we uiteindelijk oostelijk van de grove rotspartijen op de Old Track gekomen. Die vinden we trouwens nooit meer terug ook.
- De eerste ochtend zijn we vanaf de Main Wadi blijkbaar enorm fout gereden, aangezien wij net ten westen van de kliffen uitkwamen (3). Een zoektocht hier leverde geen Oehoes op, maar wel roestplaatsen (braakballen!).
- Met name het deel ten zuiden van de Main Wadi schijnt er goed terrein te zijn voor Renvogels en Witbandleeuweriken. We hebben er inderdaad 2 Witbandleeuweriken gezien, maar zelfs in een extra zoektocht geen Renvogels helaas. Het terrein lijkt inderdaad geschikt. Hier in ieder geval wel vrij veel zandhoenders.
- De New Track is tegenwoordig een geasfalteerde weg richting Tagdilt. Het schijnt dezelfde soorten op te kunnen leveren als de Old Track (plus Duponts Leeuwerik!), maar ten tijden van ons bezoek viel dit deel buitengewoon tegen! Niet de helft van het aantal soorten en/of vogels van wat we aan de Old Track hadden, konden we hier waarnemen.
- Tussen de Tagdilt Track en Tinerhir hadden wij op ongeveer 14 km voor Tinerhir 2 Rouwtapuiten langs de doorgaande weg. Beide mannetjes. Het gebied schijnt er om bekend te staan, dus het loont misschien de moeite hier iets langzamer te rijden...

Belangrijke waarnemingen

Arendbuiserd, Lannervalk, **Kroonzandhoen**, **Zwartbuikzandhoen**, Kleine Kortteenleeuwerik, Woestijnleeuwerik, *Diksnavelleeuwerik*, *Temmincks Strandleeuwerik*, Witbandleeuwerik, **Marokkaanse Kwikstaart**, Zwarte Tapuit. Roodstuittapuit, Woestijnvink.

12. GORGE DU TODHRA

Routebeschrijving

Rijdt vanuit Boulmane of Erfoud richting Tinerhir en men komt in Tinerhir vanzelf de afslag tegen. Staat met een groot verkeersbord aangegeven, en onmogelijk te missen. Na zo'n 10-15 km, drie dorpjes gepasseerd te hebben, komt men op het smalste gedeelte van de kloof (met enkele cafeetjes, hotelletjes en waarschijnlijk enkele bussen toeristen).

Losse opmerkingen

- Op wat Grijsz Gorzen, Rotsduiven en Rotszwaluwen na hebben wij er nauwelijks vogels gezien. Havikarend schijnt er te broeden en Lammergier wil zo nu en dan ook nog wel eens overvliegen. Het is echter zeker een bezoek waard, want het landschap is buitengewoon indrukwekkend!
- Nadeel van deze locatie is wel dat het een toeristische attractie (aan het worden) is. Niet alleen de toeristen zelf zorgen voor een eftelingeffect, maar met name ook de Marokkanen die je van alles proberen aan te smeren. Gelukkig dat de meeste mensen maar 100 meter de kloof inlopen en je tegenwoordig prima met de auto door kunt rijden. Men zou er dus beter aan doen iets verder de kloof in te rijden, en daar de auto te stallen.

Belangrijke waarnemingen

Blauwe Reiger, *Rotsduif*, Woestijnleeuwerik, Blauwe Rotslijster, Grijsz Gors

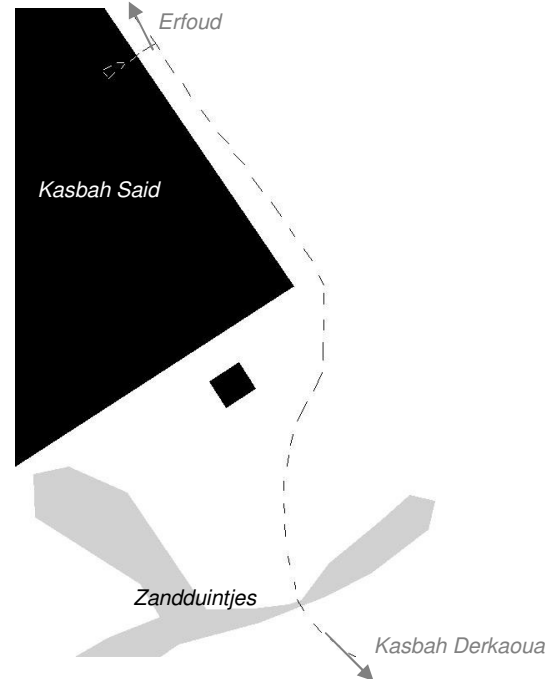
13. KASBAH SAID & KASBAH DERKAOUA

Routebeschrijving

Als men vanuit Boulmane en Jorf Erfoud inrijdt dient men niet rechtsaf te slaan (borden naar Merzouga!) maar linksaf Erfoud in. De route Merzouga gaat over de nieuwe asfaltweg via Rissani, en voor de Kasbah's kan men beter de oude route nemen. Dus linksaf Erfoud in, om vervolgens de tweede grote weg rechtsaf te slaan. Deze leidt uiteindelijk Erfoud weer uit. De asfaltweg houdt na ongeveer 14 km op en gaat links over in een kiezelpad. Deze blijven volgen en men komt er vanzelf!

Losse opmerkingen

- Het eind van de asfaltweg schijnt een goede locatie te zijn voor Woestijngrasmus. Wij hadden echter op een andere locatie gegokt, en helaas mis gegokt.
- Volgens menig Trotter en Marokko-gids kun je zonder 4x4 niet uit de voeten ten zuiden van Erfoud. De hoeveelheid gidsen met landrovers in Erfoud is dan ook aanzienlijk. Wij hebben alles met de Honda gereden, en geen problemen gehad. Het is dus goed te doen met een normale personenauto! Voorheen was het wel handig om de juiste weg te vinden dat er een gids mee ging, maar met de aanleg van een asfaltweg is zelfs dat overbodig geworden.
- Na ongeveer 4 km gehobbeld te hebben over de steenwoestijn komt men op een gegeven moment de Kasbah Said tegen, als eerste vorm van beschaving. Justin Jansen meldt hierbij een Woestijngrasmus. Locatie is als volgt te vinden: *Rijdt richting de Kasbah en rijdt direct langs de muur richting het zuiden (naar Kasbah Derkaoua). Volg dit voor ongeveer 400 meter (een klein gebouwtje passerend), waar men op een dwars op de weg gelegen zandduintje afrijdt. De weg gaat erdoor heen, waarbij aan de rechterkant een deel van de zandduintjes evenwijdig loopt aan de weg (dus richting de Kasbah). Justin Jansen meldt de Woestijngrasmus in deze uitloper van de duintjes.* Onze zoektocht hier heeft echter niets opgeleverd.
- Ongeveer 2 km naar het zuiden is de Kasbah Derkaoua gelegen. De wadi er vlak voor zou één van betere locaties in Marokko zijn voor het waarnemen van Rosse Babbelaar (met kans op Woestijngrasmus). Wij hebben er 2 uur gezocht, maar helaas zonder resultaat. De Tamarisk in de westelijke helft van de wadi zou tevens goed zijn voor het waarnemen van verschillende soort grasmussen; ook die hebben we niet aangetroffen.
- Een aantal reisverslagen meldt de Rosse Babbelaars in de tuin van de Kasbah, maar meldt tevens dat ze daar niet erg op vogelaars zitten te wachten. Onder het mom van een drankje hebben we er toch even rondgekeken. Er zaten inderdaad veel vogels, maar helaas geen Rosse Babbelaars gezien!

Belangrijkste waarnemingen

Rosse Woestijnleeuwerik, Witbandleeuwerik, Zwarte Roodstaart, Diadeemroodstaart, Bruinnekraaf, **Woestijnmus**.

14. AUBERGE YASMINARoutebeschrijving

Voor Woestijnmussen moet men doorrijden tot aan de oases rondom de Erg Chebbi, waarvoor Auberge Yasmina de beste locatie zou zijn. We zijn niet de route gevolgd zoals Gosney die beschreven heeft, maar hebben het via de weg die Justin Jansen beschrijft geprobeerd. Rijdt vanaf Kasbah Derkaoua rechtsaf (westelijke richting) een brede baan volgend met groene paaltjes erlangs, in plaats van linksaf zoals Gosney beschrijft. Na ongeveer 6 km komt men op de gloednieuwe asfaltweg tussen Rissani en Merzouga. Vijf kilometer verder geeft een bord aan dat men voor Auberge Yasmina linksaf een onverharde baan op moet. De 14 km zijn gemarkeerd met gele paaltjes, waarna men kan doorrijden naar het achterste café.

Losse opmerkingen

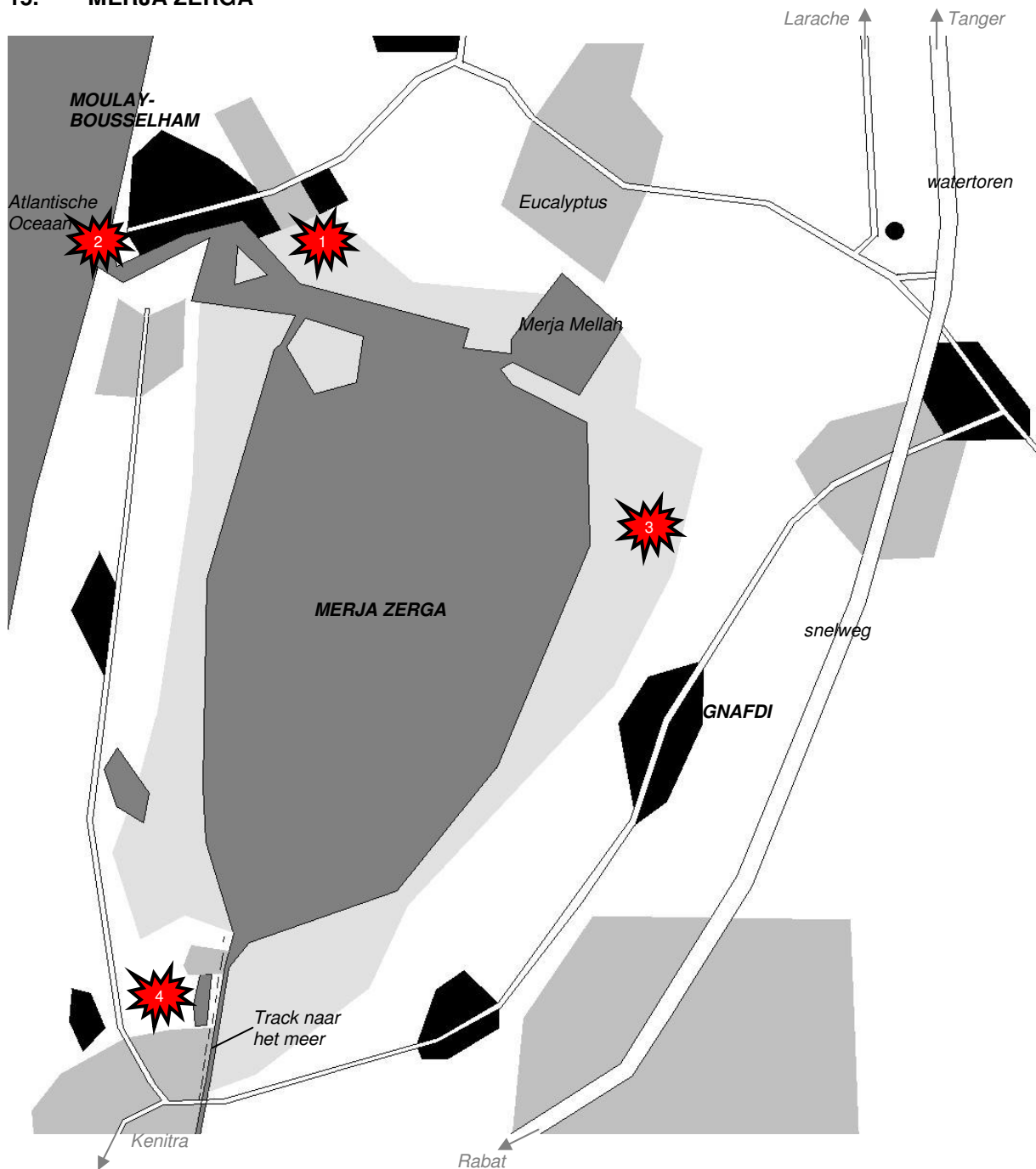
- De Woestijnmussen bij Yasmina zijn niet erg eenvoudig te vinden! Wij troffen een groep van tenminste 250 Huismussen aan, waartussen maximaal 2 paar Woestijnmussen zouden zitten. Doordat de groep nooit vrij zit, valt het niet mee de vogels te vinden. Sterker nog; wij hebben ze er niet gevonden!
- De tamarisk bosjes achter de Auberge zijn een gekend overwinteringsgebied voor Atlasgrasmus. Wij troffen er slechts één. Verder totaal geen vogels, wat ons erg tegen viel!

- De Woestijnmussen troffen we wél bij naburig gelegen Café Salaam en de kamelenstandplaats tussen beiden cafés. Hier ook handtamme Rosse Woestijnleeuweriken, groepjes Bruinnekraven en een aantal Witbandleeuweriken. Veel vogelrijker in ieder geval dan het wereldberoemde Yasmina!

Belangrijke waarnemingen

Rosse Woestijnleeuwerik, Witbandleeuwerik, **Atlasgrasmus**, Witkruintapuit, **Bruinnekraaf**, *Huismus*, **Woestijnmus**.

15. **MERJA ZERGA**

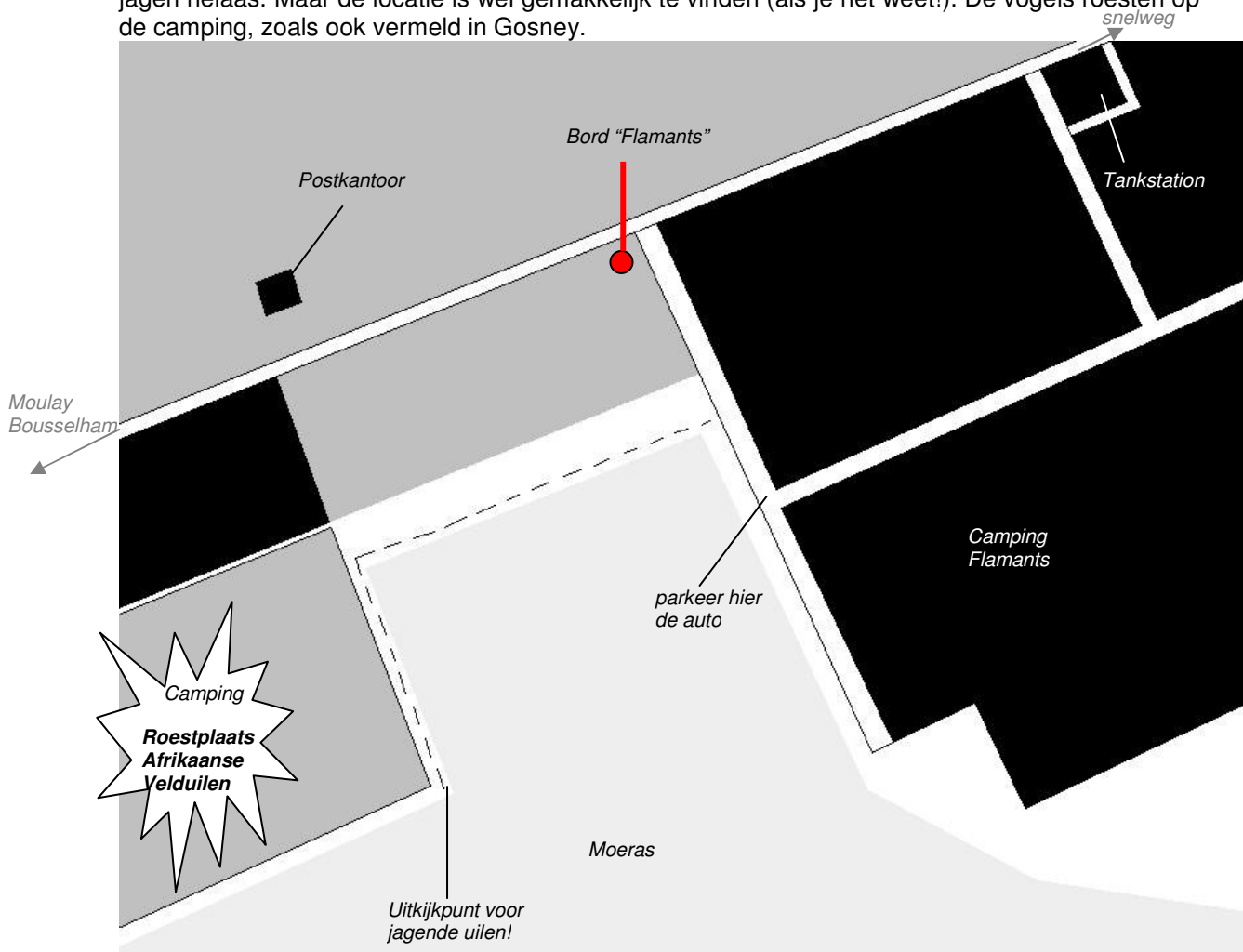

Routebeschrijving

Moulay-Bousselham is erg gemakkelijk te bereiken sinds de snelweg van Rabat is doorgetrokken tot aan Tanger. Men neemt op ongeveer 80 km ten noorden van Rabat de afslag Moulay-Bousselham en volgt dan simpelweg de bordjes tot aan het dorp.

Losse opmerkingen

- De Dunbekwulp was voorheen dé soort om naar Merja Zerga te reizen. Met het vermoedelijk uitsterven van deze soort (laatste waarneming uit 1998), is het vooral de Afrikaanse Velduil. De roestplaats is bij een aantal gidsen uit Moulay-Bousselham bekend, maar de meeste van hen hebben geen respect voor de vogels zelf en zullen met stenen pogen de uilen op te jagen. Uit Gosney en 100-en andere verslagen komt maar één betrouwbaar persoon naar voren: Hassan Dallil (tel. 068 434110). Het is inderdaad een man die verstand van zaken heeft, gezien ook zijn betrokkenheid destijds bij de Dunbekwulpen. Hij wist de vogels zonder veel problemen te vinden. Hij is echter redelijk opdringerig, en vooral erg druk. Bovendien kwamen we er voor minder dan 200 MAD niet meer vanaf! Dus prijzig is hij wel (100 MAD per persoon...).
- De uilen zijn redelijk makkelijk zelf te zien, met name aan het begin van de avond (1). Daar wij de locatie niet konden vinden (er is veel veranderd sinds Gosney!), hebben wij de vogels er niet zien jagen helaas. Maar de locatie is wel gemakkelijk te vinden (als je het weet!). De vogels roesten op de camping, zoals ook vermeld in Gosney.

- Op en nabij het strand zijn vaak vele meeuwen te vinden (2). Zoals overal vooral Kleine Mantels, maar ook Geelpoot en Audouins. Tevens is hier Reuzensterne te verwachten, en kan men aardig over zee kijken (wij hadden er Kleine Jager).
- De Dunbekwulpen zijn er inmiddels niet meer te vinden, maar Hassan Dallil kon ons vertellen dat op exact dezelfde locatie (3) momenteel vrijwel jaarlijks Grote Piepers zijn te vinden. Wegens tijdgebrek zijn wij er niet naar wezen zoeken.
- Langs het onverharde pad dat vanuit het zuiden naar het meer leidt (vanuit Gnafdi over het bruggetje direct rechts) ontdekten we ongeveer halverwege een leuk wetlandje aan de zeezijde (4). Er zaten veel steltlopers, Lepelaar, en enkele soorten eenden. Erg leuk plasje!
- Op een avondreis (18.30uur) naar Larache hadden we ervoor gekozen niet de snelweg te nemen maar de parallelweg, voorbij de watertoren. De weg is erg slecht, en het duurt zeker 2x zo lang, maar het was zeker de moeite waard. Tenminste twee jagende Kerkuilen schitterend mooi kunnen zien. Verder hier ook enkele Steenuiltjes.

Belangrijke waarnemingen

Jan-Van-Gent, *Koereiger*, *Kleine Zilverreiger*, Lepelaar, Roze Flamingo, Smient, **Zomertaling**, *Bruine Kiekendief*, Sperwer, Scholekster, *Kluut*, Steltkluut, Bontbekplevier, Strandplevier, *Zilverplevier*, **Goudplevier**, *Kievit*, Drieteenstrandloper, *Bonte Strandloper*, Kleine Strandloper, Oeverloper, Tureluur, Groenpootruiter, Wulp, **Kleine Jager**, Audouins Meeuw, **Reuzenster**, **ALK**, Alk/Zeekoet, **Kerkuil**, **AFRIKAANSE VELDUIL**, Steenuil, Boerenzwaluw, Grote Gele Kwikstaart, Zwarte Roodstaart, Zanglijster, Graszanger, Maghrebimpelmees, Sijs.

16. MERJA HALLOUFA & MERJA BARGARoutebeschrijving

Rijdt vanuit Moulay-Bousselham via de parallelweg richting Larache (richting het noorden). Na 8.8 kilometer kan men links een zandpad in (in de hoek liggen enkele betonnen platen). Na ongeveer 2 kilometer kan men hier rechtsaf, een smal onverhard zandpad langs wat in akkerbouwgewassen. Als men de eerste links en dan weer de eerste rechts gaat, rijdt men tegen een wit gebouwtje aan waar tevens een grote witte muur omheen is gebouwd. Erachter ligt Merja Halloufa. Wij hebben de auto geparkeerd aan de linkerkant van het privé-terrein (bij de hoge haag), en zijn vandaar evenwijdig aan de haag naar het meer gewandeld. De heuvel alhier biedt een uitstekende plaats om het meer over te kijken.

Rijdt voor Merja Barga voor het huisje linksaf. Men komt dan door een plastic kassengebied en kan men uiteindelijk om Merja Halloufa heen. De weg evenwijdig aan het meer is de hoofdweg (!) naar het plaatjes Barga, en biedt tevens goede uitkijpunten over Merja Halloufa. Rijdt ook in het plaatsje alleen maar rechtdoor waarna het na Barga over gaat in een zeer rul zandpad. Na ongeveer een kilometer ziet men aan de rechterkant door de struiken heen Merja Barga liggen. Wij zijn er gezien de tijd niet heen gelopen, maar de afstand vanaf het pad is eigenlijk te groot.

Losse opmerkingen

- Met name voor het waarnemen van eenden en meeuwen is het gebied erg interessant. Wij kwamen vooral voor Knobbelkoet, maar konden door de grote afstand de soort niet met zekerheid vaststellen. Ze leken er echter wel tussen te zwemmen, dus het is zeker een gok waard. Merja Halloufa was bovendien goed voor Witoogend.

Belangrijkste waarnemingen

Dodaars, Fuut, *Koereiger*, **Ralreiger**, Roze Flamingo, *Bergeend*, Wilde Eend, Pijlstaart, Slobeend, Smient, Wintertaling, **WITOOGEND**, Bruine Kiekendief, Grijsze Wouw, *Meerkoet*, Steltkluut, Kievit, Tureluur, **Kemphaan**, **Witwangstern**, Steenuil, Italiaanse Kwikstaart, Roodborst, **Kauw**, *Spreeuw*, Vink, *Europese Kanarie*.

17. LAGOONS OF SIDI-MOUSSARoutebeschrijving

Alle meertjes zijn eenvoudig te vinden en te overzien vanaf de doorgaande kustweg tussen El Jadida en Safi, de R 301. Vanuit het noorden liggen de eerste meertjes op ongeveer 20 km ten zuiden van Jorf. De 6-10 plasjes lopen over 35 km door tot aan Oualidia.

Indien men tussen noord en zuid reist is het een kleine moeite, een paar kilometer en wat stops extra om deze meertjes mee te pikken. Het is het meer dan waard. Vrijwel alle meertjes bevatten een wijd scala aan watervogels. Typisch genoeg bevat het ene vooral meeuwen, terwijl een meertje verder eigenlijk alleen maar eenden te vinden zijn. Weer een plasje verder kent een ongelooflijk hoge dichtheid aan steltlopers. Allen anders, en allen vogelrijk! Een must!

Belangrijke waarnemingen

Dodaars, **Geoorde Fuut**, Roze Flamingo, Bergeend, *Pijlstaart*, *Slobeend*, Smient, **MARMEREEND**, Wintertaling, **Krooneend**, Bruine Kiekendief, Grijsze Wouw, Buizerd, Sperwer, *Kluut*, Steltkluut, Bontbekplevier, Strandplevier, Zilverplevier, *Goudplevier*, **Kanoet**, Drieteenstrandloper, *Steenloper*, Bonte Strandloper, Kleine Strandloper, *Witgat*, *Oeverloper*, Tureluur, *Grutto*, *Rosse Grutto*, Wulp, **Regenwulp**, **Kemphaan**, **DUNBEKMEEUW**, *Audouins Meeuw*, **Reuzenster**, **Witwangstern**, Steenuil, **Oeverzwaluw**, Boerenzwaluw, Italiaanse Kwikstaart, Iberische Kwikstaart, Roodborst, Zanglijster.

3. DAGVERSLAGEN

ZONDAG 4 DECEMBER 2005

AMSTERDAM – Casablanca – Agadir Airport – AIT MELLOUL

Reeds om 10.00uur stapte ik in de auto richting Schiphol, Amsterdam om daar om 13.00uur op te stijgen naar het Marokkaanse. Met een tussenstop in Casablanca landden we omstreeks 18.30uur in Agadir. De klok een uur terug gezet, dus om 17.30uur op zoek naar onze spullen en auto. Alles ging voorspoedig toen ook bleek dat de auto geen problemen zou geven. In tegendeel! In plaats van de bestelde Peugeot 309 kregen we een gloednieuwe Honda Civic mee, die vanaf juni '05 slechts 9.000 km heeft weten af te leggen! Hoe bedoel je, meevaller!

In het donker op zoek naar een hotel in een land waar je voor het eerst bent is even wennen. Maar zonder brokken in Ait Melloul aangekomen, en het duurde ook niet lang voor we een geschikt hotel gevonden hadden. Gesetteld en wel ging na het eten vroeg het licht uit, om de vakantie met volle moed en energie te lijf te gaan!

MAANDAG 5 DECEMBER 2005

AIT MELLOUL – Had Belfa – Massa – National Park Souss Massa – Sidi Rbat - GUELMIM

Na een woelige nacht veroorzaakt door de knetterharde hoofdkussens en de eeuwig voortdurende lawaai van de straat, ging om 6.30uur uiteindelijk toch de wekker. Om 7.00uur zou het ontbijt klaar staan, maar na het ontbreken hiervan zijn we toch maar vast op pad gegaan.

Na ongeveer 40 km richting het zuiden gereden te hebben zijn we in Had-Belfa afgeslagen richting Sidi Rbat. Even buiten het kleine dorpje onze eerste stop, met direct een nieuwe soort voor ons beiden, de eerste van de reis: **Zwarte Spreeuw**. Hier ook enkele **Eksters** van de ondersoort *mauretanica*, die we overigens onderweg naar Had-Belfa ook al vrij veel langs de weg hadden zien zitten. Andere nieuwe soort op deze locatie waren een koppel **Diadeemroodstaarten** (schitterende beestjes zeg!) en een aantal **Kleine Zwartkoppen**. Andere vogels alhier waren de vele **Grauwe Bulbuuls**, **Roodborstapuiten** (overdreven talrijk!!!), enkele **Europese Kanaries** en een leuk koppel **Palmtortels**.

In Massa zelf was prioriteit 1 het regelen van ontbijt. Ergens in een achteraf winkeltje aan de hoofdstraat voor 32 MAD 6 literflessen water, 4 broden en een pot mislukte jam (of was het beschimmelde suiker...?). We besloten buiten het dorp te ontbijten. Onderweg nog een enkele stop om bij een bouwval enkele **Theklaleeuweriken** en **Huisgorzen** te fotograferen. Hier wederom een **Palmtortel**. Blijkbaar is de soort in de afgelopen paar jaar enorm in aantal toegenomen; veel moeite lijkt men er niet voor te hoeven doen.

We verlaten Massa richting het noorden en nemen even buiten het dorp de kiezelweg rechtsaf naar waar Gosney Renvogels meldt. Bij de splitsing rechts aangehouden en na ongeveer 2 kilometer een korte (ontbijt)stop gemaakt. De zwaluwen die boven het dal aan het jagen waren konden gezien de afstand niet gedetermineerd worden. Dan maar een wandeling. We konden er geen Renvogels vinden, al waren de 5 **Grielen** en een **Zuidelijke Klapekster** welkome plaatsvervangers.

Er zitten niet erg veel vogels en rijden dan ook nog een kilometer verder. Daar waar de begroeiing ietwat opkomt aan de linkerkant van de weg wederom een tussenstop gehouden. Al snel hadden we een grote groep van zo'n 50 vogels ontdekt, waarvan het merendeel **Kleine Kortteenleeuweriken** bleek. Ertussen een aantal **Kneuen**, maar daarvoor waren we niet naar Marokko gekomen... Verder op deze locatie een groepje overvliegende **Veldleeuweriken**, een **Torenvalk** (de eerste van velen deze reis!) en op de palen aan de horizon een **Grijze Wouw**.

Vanaf hier zijn we omgekeerd om dan bij de splitsing rechts te gaan (vanaf het asfalt dus links!). In de aanvulling op Gosney zou men door deze uit te rijden een dorpje tegenkomen waar een aantal Heremietbissen zouden zijn te vinden. Het dorpje en dus de ibissen hebben we er nooit gevonden. Zo'n 5 **Zuidelijke Klapeksters** en 20 **Roodborstapuiten** later kwamen uit in het gehucht Sidi Rbat, gelegen aan de Atlantische kust.

We rijden in 1x door het dorp heen richting zee. Op en tussen de gebouwen klinken de gezellige brabbeltjes van de **Zwarte Spreeuwen**, **Europese Kanaries** en **Theklaleeuweriken**. Hier (uiteraard!)

ook enkele **Huismussen** en **–gorzen**. Bij het hotel, dat er overigens gesloten uitzag, een lunch genuttigd terwijl met de telescoop over zee keken. De meeuwen waren door tegenlicht niet op naam te brengen en ook de tientallen strandlopers zaten veel te ver voor determinatie. Alleen **Jan-Van-Genten** waren er gemakkelijk tussenuit te filteren.

Na het halfuur pauze besloten door te rijden naar de ingang van het nationaal park, in plaats van vanaf het hotel te lopen richting de Oued Massa. Op de weg Sidi Rbat uit troffen we nog een eerste winter **Blauwe Rotslijster**, maar verder niets dat het noemen waard is.

Na het doorrijden van de poort in het gehucht Sidi Binzaren de auto geparkeerd op de daarvoor bedoelde parkeerplaats en een korte wandeling gemaakt. In het park even uitgekeken over de Oued Massa, waar zeker een paar duizend **Meerkoeten** aangevuld met enkele honderden **Tafeleenden** dobberden. Ertussen een koppel **Smienten** en wat **Dodaarzen**. De show werd echter gestolen door een juveniele **Steenarend** die op enkele meters afstand over ons heen kwam zeilen. Wat een beest! Andere leuke waarnemingen alhier waren vele **Steltkluten**, een **Kraanvogel**, vele tientallen **Kleine Zwartkoppen**, een juveniele **Kuifkoekoek**, enkele **Diadeemroodstaarten** en een **Brilgrasmus**. Ook leuk was een enorme groep van zo'n 60 **Kneuen** en ten minste 100 **Europese Kanaries**.

Daar het al bijna 14.00uur was en we nog helemaal naar Guelmim moesten rijden, zijn we niet helemaal doorgelopen tot aan zee. Na ongeveer 500 meter zijn we omgekeerd om nog voor de tocht naar het zuiden even bij 'het bruggetje' in Massa te kijken.

Vele paadjes in Massa later en een goed half uur verder, hebben we het bruggetje nog niet gevonden. Zijn dan ook doorgereden naar waar Gosney de Vale Oeverzwaluwen meldt, iets ten zuiden van Massa (nabij Café de Poste). Helaas stonden op 1 na alle meertjes droog en zaten er dan ook weinig vogels. Bij het plasje veel **Graspiepers**, enkele juveniele gele kwikstaarten (niet kunnen determineren tot soort), **Iberische Kwikstaarten**, **Graszangers** en wederom veel **Europese Kanaries**. Een invallend ruitertje kon niet meer op naam gebracht worden. Verder hingen hier 2 **Torenavalken** en een **Grijze Wouw** rond. Bij het overvliegen van een **Boerenzwaluw** viel ons oog ook op 2 andere zwaluwsoorten. Daar we de soort ook veel in Kenia hebben gezien, konden we er vrij snel **Vale Oeverzwaluwen** van maken.

Rond een uur of drie zetten we dan via de P30 toch koers richting het zuiden. De reis viel tegen: hij was langer dan gedacht en met name bij de pas door de Anti-Atlas ondervonden we erg veel vertraging door de met 10-km in een uur voorttuffende stoommachines die schuil gaan onder het mom van vrachtwagen. Het landschap dat onderweg gepasseerd wordt maakt echter veel goed, maar kan daardoor ook wel weer vertragend werken...

Pas over zessen en reeds een half uur donker kwamen we in het grauwe stadje aan. Een enorme drukte, slechte verlichting en geen plattegrond heeft er voor gezorgd dat we alle kruispunten die het stadje rijk is tenminste 30x gezien hebben. De hotels die we vonden lagen aan drukke wegen, kruispunten of in achterbuurten waarvan we zeker wisten dat we de auto er de volgende dag niet terug zouden vinden. Een uur lang hebben we er rondgereden, en een uur lang op de voet gevolgd door een brommertje wat er blijkbaar wel schik in had dat wij de weg er niet konden vinden. Uiteindelijk hebben we ons toch gewonnen gegeven en heeft 'het brommertje' (vanaf heden een begrip!) ons bij Hotel du Sud gebracht.

DINSDAG 6 DECEMBER 2005

GUELMIM – Oued Seyad – 100 km north of Tan-Tan – Tiznit – Massa – AIT MELLOUL

Na de lange en vermoeiende dag van gisteren, vandaag de wekker pas om 7.00uur af laten gaan. We hadden nog brood van gisteren in de auto liggen, dus ontbijten deden we wel in het buitengebied. Nadat we Guelmim nog 30x hebben rondgereden en aan een vriendelijke man in ons beste Frans de weg gevraagd te hebben vonden we na een half uur uiteindelijk toch de bordjes met 'Tan-Tan'. De in Gosney vermelde vuilnisbelt even buiten de stad wordt bebouwd, dus veel Bruinnekraven hebben we er niet aangetroffen.

Langs de weg een aantal **Roodstuitapuiten**, **Witte Kwikstaarten** (hoeveel wil je er hebben?) en een enkele **Witkruintapuit**. Op de telefoonpalen aan de oostzijde van de weg 1 adulte en 1 juveniele **Lannervalk** en tot tweemaal toe een **Arendbuizerd**.

De eerste stop na Guelmim was bij de Oued Sayed waar de wadi's nogal vogelrijk zouden moeten zijn volgens Gosney. Dat viel even vies tegen zeg! De rivier stond nagenoeg droog en zowel de aantallen als soorten vogels waren niet wat je noemt spectaculair. Een aantal **Watersnippen**, een **Witgat**, een

Roodborst en een groot aantal **Tijftjaffen** (*ibericus* niet met zeker kunnen vaststellen) aangevuld met enkele **Europese Kanaries**. Wel leuk was een overvliegende **Sijs** en een **Spaanse Mussen** die met een grote groep **Huismussen** optrok.

Na een gezonde ochtendwandeling door de rivierbedding door gereden richting Tan-Tan. Iets na het bordje 'Tan-Tan 100' de auto in de wegberm gemikt en richting het noorden gelopen (rechterkant van de weg). Dit zou volgens Gosney alle woestijnsoorten opleveren in aantallen die de Tagdilt Track ver zouden overtreffen. Na een wandeling van ruim twee uur kwamen we niet verder dan 2 **Rosse Woestijnleeuweriken**, 3 **Witbandleeuweriken**, 4 **Spaanse Mussen**, 3 **Woestijnvinken**, 2 **Woestijntapuit** en een paartje **Roodstuitapuiten**. Leuke soorten, met veel lifers, maar we hadden er zeker meer van verwacht.

De hoop nog niet op willen geven zijn we aan de andere kant van de weg het onverharde pad ingeslagen (met de auto), op ongeveer 150 meter van 'Tan-Tan 100'. Een succes! Nog geen 100 meter op pad troffen we een groep van zo'n 80 vogels, bestaand uit **Huismussen**, **Spaanse Mussen** en een aantal **Woestijnvinken**. Nog geen kilometer verder en ongeveer 5 minuten later kwamen we op een zeer vogelrijk stukje steenwoestijn. We troffen hier op 50 vierkante meter dan op de 5 kilometer die we eerder vanochtend gelopen hadden! Tenminste 2 **Witbandleeuweriken**, 4 **Temmincks Strandleeuweriken**, 3 **Rosse Woestijnleeuweriken**, 5 **Diksnavelleeuweriken** en 3 **Roodstuitapuiten**. Na een uurtje rond gereden te hebben keerden we om en reden we via Guelmim en Tiznit richting Ait Melloul.

Het was nog maar 16.00 uur dat we al zover in het noorden geraakt dat we een tussenstop konden maken ter hoogte van de afslag naar Massa. We zijn bij de afslag Massa linksaf geslagen en hebben na ongeveer een kilometer de auto geparkeerd. Ten zuiden van de weg was het stenige landschap begroeid met een groot aantal Tamarisks. Naast de standaard **Kuif-** danwel **Theklaleeuweriken** troffen we hier bovendien een groep van zo'n 50 **Veldleeuweriken**. Verder het redelijk 'normale' spul als **Kleine Zwartkop**, een man **Diadeemroodstaart** en een aantal **Roodborstapuiten**. Wel erg leuk waren de twee **Brilgrasmussen** en een juveniele **Tapuit**.

De 40km naar Ait Melloul verloopt erg vlot, en rond een uur of zes arriveren we het hotel waar we eergisteren ook overnacht hebben. In verhouding tot het hotel in Guelmim een waar paradijsje.

WOENSDAG 7 DECEMBER 2005

AIT MELLOUL – Cap Rhir – Tamri – Taroudant – Souss Valley – Kloof van Aoulouz - TALIOUINE

Vanmorgen ging al vroeg de wekker (6.00 uur) om met zonsopgang bij Cap Rhir te kunnen staan. De weg erheen was gemakkelijk te vinden en rond 7.45 arriveerden we bij de vuurtoren van de kaap. De zee bleek vanhier echter nog erg ver, dus iets teruggereden om dan via een onverhard pad dichterbij de kust te geraken. Het erg slechte wegdek en de suïcidale honden maken het rijden hier echter niet eenvoudig. We hadden wellicht de auto ook kunnen parkeren om dan lopend aan de zeelijn te geraken. Van de andere kant, dan hadden we lopend voorbij die bloedhonden moeten zien te komen! We zijn helemaal tot aan het huisje aan zee doorgereden en vanaf daar ongeveer 2 uur over zee gekeken.

Opvallend waren de enorme hoeveelheden **Jan-Van-Genten** die er in zee stortten. Zo nu en dan vloog er een **Aalscholver** of een **Kleine Mantelmeeuw** voorbij. Na nog geen 5 minuten gestaan te hebben viel de blik op drie ranke pijlstormvogels die vlak onder de kust doorvlogen. Snelle vleugelslagen, korte glijpauzes, gebogen vleugels, bruin van boven en opvallend, contrasterend wit van onderen. Kon vrijwel niets anders geweest zijn dan drie **Kleine Pijlstormvogels**! De soort zelf echter niet met zekerheid kunnen vaststellen, dus zal met een vraagteken in de boeken verdwijnen. Andere soorten hier waren het handjevol **Graspiepers**, een zingende **Huisgors** en een aantal **Diadeemroodstaarten** langs helling aan de weg.

Van hier door naar Tamri. Daar moest het allemaal gaan gebeuren! Eerst van bovenaf over de Lagoon uitgekeken. Daar leken de Heremieten niet de zitten. We vonden hier al snel een groep **Audouins Meeuwen** tussen de vele honderden **Kleine Mantelmeeuwen**. Een aantal waren er geringd, maar voordat we deze konden aflezen vond een of achterlijke Spaanse surfer het nodig er met zijn bord doorheen te hollen. Einde oefening voor ons in ieder geval.

Dus de weg iets doorgereden om onder aan de helling linksaf te slaan, wat overgaat in een onverhard zandpad richting zee. Langs de weg pronkten de **Roodborstapuiten**, **Theklaleeuweriken**,

Graszangers en **Kleine Zwartkoppen** boven in de struikjes. Ook een **Zuidelijke Klapekster** liet zich hier bekijken. Aan het eind hebben we er de auto achtergelaten om te voet over het strand verder te lopen.

Een korte wandeling over het strand gaf al snel een beeld over zo'n 2.000 **Kleine Mantelmeeuwen**, waartussen we slechts 2 **Geelpootmeeuwen** en zo'n 50 **Audouins Meeuwen** konden ontdekken. In de Lagoon zelf inderdaad geen Heremietibissen; wel enkele **Aalscholvers** (waaronder *maroccanus*), **Blauwe Reigers**, een **Kleine Zilverreiger** en een groepje van 9 **Strandplevieren**. Spectaculair waren de twee **Barbarijse Valken** die over het strand heen knalden, daarbij allemaal meeuwen opjagend die er zaten. Al dollend vloog het paar naar de kliffen even ten noorden van de riviermonding.

In de hoop toch nog Heremietibissen te zien zijn we door Tamri heen gereden om even ten noorden hiervan de kliffen af te zoeken. Ze schijnen nog regelmatig te roesten op de bergwand even buiten het dorp. Hier niets anders dan twee **Raven** die over vlogen. Ook de zoektocht tot 6 km ten noorden van Tamri leverde buiten een derde **Raaf** niets op.

Op hoop van zegen de laatst mogelijke locatie geïnspecteerd: de heuvels even ten zuiden van de Lagoon. Reeds vanuit de auto zagen we ineens drie vogels lopen. Eindelijk! **Heremietibissen!** Na het beklimmen van de berg bleken het er zo'n 30 te zijn. Een enthousiaste Marokkaan die ons voor wat centen de 'Bald Ibis' wel kon laten zien (!!!!) maakte een einde aan het sprookje. De groep vloog op, en verdween achter de heuvels uit het zicht.

Met het idee dat de vogels wel eens in de Lagoon geland zouden kunnen zijn weer terug gereden naar het uitkijkpunt. En jawel, ze bleken er inderdaad neer gestreken. Sterker nog, er bleven er komen! Uiteindelijk zaten er maar liefst 54 **Heremietibissen** in de Lagoon te wassen, te poetsen en te drinken.

Rond 13.30 uur vonden we het wel welletjes en reden we weer richting Agadir op weg naar het oosten. In eerste instantie hadden we het idee te overnachten in Taroudant, maar gezien de afstand die we dan morgen zouden moeten afleggen besloten direct door te rijden naar Aoulouz. Bekende plekken in de Souss Valley zouden we dan voor lief nemen.

De veelgezochte Donkere Zanghavi konden we niet op ons lijstje bijschrijven deze dag. Wel troffen we een prachtige **Arendbuizerd** op één der palen langs de weg. Een poging tot fotograferen liep op niets uit doordat de vogel al vrij snel op vloog en jachtterrein koos. Blijkbaar was het direct raak, want een stootduik resulteerde in een heftige worstelpartij. Met de telescoop konden we mooi zien hoe de vogel een pak op zijn broek kreeg van een nog onbekende tegenstander! Nadat er voor zo'n 5 minuten geen leven meer in het gevecht leek te zijn, zijn we er langzaam heen gelopen. Een verlamde, op zijn rug gelegen Arendbuizerd met zijn tegenstander vast onder hem: een **Hoefijzerslang!** Wat de slang ook probeerde, hij kwam niet los. Pas een klein kwartier later had hij zijn vrijheid weer terug, droop af en liet ons alleen achter met de nog steeds voor lam aanziende Arendbuizerd. Net op het punt dat wij richting auto keerde, vloog de vogel op en vloog terug naar de paal waar we hem de eerste keer zagen. Alsof er niets gebeurd is zette de Arendbuizerd opnieuw een jachtronde in en cirkelde langzaam het beeld uit. Wat een ervaring!

Het licht begon al snel af te nemen, dus snel naar de volgende stop: de Kloof van Aoulouz. Net na de brug over de Souss (ong. 50 meter) linksaf geslagen en het onverharde pad uitgereden tot aan de berg. Van hier een wandeling gestart via een paadje dat de kloof in leidt. Wat een ongelooflijk indrukwekkend landschap! Wat vogels betreft leverde het door het beperkte licht vooral een aantal onzekerheden op. Donkere vlekjes hoog op de kliffen konden worden aangezien voor Oehoe, Slechtvalk, Heremietibis, Havikarend of gewoon een bosje. Niets van te maken dus. Toch hadden we ook hier een aantal nieuwe reissoorten en lifers. Soorten als **Ralreiger**, **Rotszwaluw**, **Blauwe Rotslijster**, **Zwarte Tapuit** en **Grijze Gors** hadden we nog niet eerder kunnen aanvinken.

Tegen zonsondergang doorgereden tot aan Taliouine, aangezien Aoulouz niet echt een plaats schijnt te zijn waar men wil overnachten. Ongeveer 2 kilometer na het dorpje, daar waar de brug het water gepasseerd heeft, troffen we aan de linkerkant van de weg het hotel 'Auberge Souktana'.

DONDERDAG 8 DECEMBER 2005

TALIOUINE – El Mansour Edhabbi – Oued Dadés - BOULMANE

De voorsprong die we gisteren hebben gewonnen vandaag gebruikt om eens goed uit te slapen. De wekker eens op 8.00 uur gezet. De warme douche werkte niet mee, en in een koude had ik geen zin. Dus dan maar aan het ontbijt. Na het eten direct de spullen gepakt en de lange reis aangegaan.

De enige tussenstop die we vooraf gepland hadden was bij El Mansour Edhabbi, een groot meer nabij Ouarzazate. De kaart van Gosney klopte niet meer (gezien de droogte) en was bovendien alleen geschikt voor 4x4 auto's. Uiteindelijk, nadat we de hoop al hadden opgegeven, een afslag van de hoofdweg naar Boulmane, op ongeveer 6 km buiten Ouarzazate, ingeslagen die uiteindelijk wel bij het meer uitkwam. Echter, ook deze weg was eigenlijk alleen geschikt voor vierwielaandrijving. In het deel tussen weg en meer erg veel **Kuifleeuweriken** en een aantal **Woestijnleeuweriken**, die we trouwens met een aantal vogels eerder langs de weg als enige nieuwe soort van de dag op onze lijst konden aanturven.

Op het meer zelf zat erg weinig, doordat – zoals gezegd – het water erg laag stond. Op wat **Meerkoeten** na leek het compleet leeg. Met de telescoop konden echter nog wel **Futen**, 14 **Kleine Zilverreigers** en 3 **Blauwe Reigers** worden gevonden. Op de ruïne aan de overkant van het water zat een **Visarend** tussen de **Rotsduiven**.

Door een eindeloze zoektocht naar het meer hadden we erg veel tijd verloren. Pas rond een uur of drie reden we weer bij het meer weg, zodat we niet eerder dan 17.00uur bij het bekende 'Auberge de Soleil Blue' in Boulmane aankwamen. De route erheen was goed gemarkeerd met om de 10 meter een **Witkruintapuit**, zo hier en daar aangevuld met enkele **Kuif/Thekla-** en **Woestijnleeuweriken**.

Na het inchecken nog even van het laatste licht gebruik gemaakt om de wadi van de Dades te verkennen. We zijn hiervoor terug richting El-Kelaa gereden om dan over de brug rechtsaf te slaan. Na een grote heuvel daalt de weg het dal weer in, waar we de in cultuurgebrachte wadi's op vogels afzochten. Viel wat tegen, helaas. Op een onzekere Koolmees na, waren het alleen **Grauwe Bulbuuls** en **Merels** die zich lieten horen en zien.

VRIJDAG 9 DECEMBER 2005

BOULMANE – Tagdilt Track – 14km west of Tinerhir – Jorf - ERFOUD

Vandaag 6.30uur op om tegen zevenen te kunnen ontbijten. Het een en ander liep wat uit zodat we pas rond een uur of acht bij de Tagdilt Track waren. Direct vlogen de vogels je om de oren.

De dag begon goed met twee **Marokkaanse Kwikstaarten** in een plasje langs de doorgaande weg naar Erfoud, even buiten Boulmane. Doordat de barakken die bij Gosney in aanleg waren inderdaad zo groot waren gegroeid dat de 'Old Track' niet meer aansloot op de weg, zijn we bij 'Tinerhir 48' afgeslagen. Een goede kilometer verderop grote bergen vuilnis kunnen bekijken. Ongekend wat een grote hoeveelheid vogels hier op afkomt! We telden zeker 30 **Woestijnvinken**, 10 **Huismussen** en een handjevol **Kneuen**. Verder hier een aantal **Roodstuitapuiten**, een **Kleine Kortteenleeuwerik** en zo'n 5 **Diksnavelleeuweriken**. De **Theklaleeuweriken** zal ik verder maar niet meer noemen... die zaten overal! Een groepje zandhoenders dat luid roepend overvloog, waren helaas zo ver dat er geen naam aan te plakken was. Jammer, want het had sowieso een nieuwe soort geweest!

We rijden wat verder en zien aan de horizon een **Arendbuizerd** opstijgen. Naast de auto lopen diverse **Temmincks Strandleeuweriken** en een aantal **Woestijnvinken** laten hun gezicht hier nog even zien. Een aparte gewaarwording in de enorme afvalberg van Boulmane!

We komen uit op de 'Old Track' en rijden even terug richting Boulmane/barakken om dan in de eerste wadi (Gosney) de Oehoes te zoeken. Het wil niet echt lukken zoals wij dat stiekem gehoopt hadden. Wel enkele **Temmincks Strandleeuweriken** en zo nu en dan een **Diksnavelleeuwerik**. Verder nog wat **Witte Kwikstaarten**, **Graspiepers**, **Woestijnvinken** en wederom enkele **Roodstuitapuiten**.

De Oehoes werden niet gevonden, en we besluiten dus door te rijden. De track wordt hoe verder steeds onduidelijk en slechter te volgen, zodat we na het passeren van de 'Main Wadi' compleet van de route geraken. Te meer ook omdat onze huurauto geen 4x4 is en niet echt geschikt is voor terreintochten. Al slingerend een slimme route gevolgd, die toch enkele overvliegende **Kroonzandhoenders** op leverde. Verder (uiteraard) **Temmincks Strand-** en **Witbandleeuweriken**.

Na veel geslinger en een aantal glijpartijen in het te rulle zand, strandden we uiteindelijk bij een berg die ook vanaf de doorgaande weg goed te zien is (zie pagina 19). Veel uitwerpselen verraadden de veel gebruikte zitplaatsen van een grote rover. Na studie en de vondst van enkele braakballen was de 'dader' al snel bekend. De Oehoe zelf konden we er echter in geen mogelijkheid vinden. De enige vogels die we er wel zagen was een koppeltje **Zwarte Tapuiten**.

Het was reeds 12.00uur dus hoogste tijd terug te keren naar beschaving om de reis naar Erfoud voort te zetten. Onderweg wederom de nodige leeuweriken, een rustende **Arendbuizerd** en een overvliegende **Lannervalk**. Een tweede **Lannervalk** kon vanaf de hoofdweg worden waargenomen, maar dat was voor vandaag in ieder geval het einde van de Tagdilt Track.

Onderweg naar Tinerhir grote aantallen **Thekla's** langs de weg, en ook relatief veel **Witkruintapuiten**. Ter hoogte van 'Tinerhir 14' konden we tevens 2 mannelijke **Westelijke Rouwtapuiten** determineren. Schijnt een lastige soort te zijn in Marokko, dus tevens wat bewijsplaatjes kunnen schieten.

In Tinerhir zelf wat geluncht bij een veel te dure, overtrokken, toeristisch aangeklede en dus totaal misplaatste Kasbah waarna we koers zetten naar het eveneens toeristische Gorge du Todhra. Buiten de talrijke **Rotsduiven** om niet veel vogels gezien, al konden zowel **Huis-** als **Grijze Gors** op de daglijst worden aangetekend.

Het landschap daarentegen is overweldigend! Enorme rotswanden rijzen tot duizelingwekkende hoogte. Alleen dat was de reis erheen meer dan waard. Je zou gewoon haast begrijpen waarom men er een toeristische trekpleister van heeft gemaakt. Alleen een beetje jammer van alle poespas eromheen.

Met deze laatste geplande halte van de dag onze reis voortgezet naar Erfoud. Onderweg enkel nog een aantal keer gestopt voor een hardnekkige **Witkruintapuit** en niet meewerkende **Rosse Woestijnleeuweriken**.

Iets over 17.15uur kwamen we in het plaatsje aan. Het goedkoopste goede hotel van de stad gezocht. De locatie was snel gevonden, maar moeilijk zichtbaar tussen de honderden gidsen die ons wel naar de Erg Chebbi zouden kunnen brengen morgenochtend. Ook bij het hotel stond nog een hardnekkig figuur. Uiteindelijk toch maar besloten er niet op in te gaan, en onze kans zelf te wagen.

ZATERDAG 10 DECEMBER 2005

ERFOUD – Kasbah Said – Kasbah Derkaoua – Café Yasmina – Merzouga - BOULMANE

De nacht viel toch wat tegen. De bedden waren erg smal en de muur was erg hard. De wekker ging uiteindelijk om 6.45uur. Aangezien ik toch al wakker was, na het aankleden direct de beste heer opgezocht om te kijken of hij aan ons ontbijt had gedacht. We hadden immers 7.00uur gezegd, dus wakker moest hij in ieder geval zijn. De hele boel was nog donker. Typerend voor Afrika, zo heb ik inmiddels ervaren. Afspraken kom je na als het je uitkomt, en tijden zijn alleen richtinggevend. Men bedoelt daar verder niets mee ofzo.

Dus eerst de spullen maar gepakt, de auto voorzien van een slok benzine om dan rond 7.45uur aan tafel te schuiven. Na de rekening betaald te hebben snel richting Merzouga, niet via de nieuwe asfaltweg (borden!) maar 'gewoon' via de oude route zoals deze ook in Gosney is te vinden.

Na 14 kilometer hield het asfalt op en hebben we een van de vele tientallen tracks gevolgd richting het zuiden. Ook met een gewone, normale personenauto is dit gewoon te doen. Zowel gids als 4x4 is niet nodig, dit in tegenstelling tot wat de gidsen en diverse reisverslagen melden.

Na een aantal kilometer komt men Kasbah Said in het vizier. De routebeschrijving van de duintjes waar Jansen Woestijngrasmus had, klopte precies. Niet veel later liepen ook wij door deze duintjes heen. Op een koppel **Witkruintapuiten** na is er weinig echt leven te bekennen.

Een groep **Huismussen** nabij de Kasbah trekt nog wel de aandacht, door een overdreven licht exemplaar dat er tussen vliegt. Bij nader onderzoek bleek het gevoel bevestigd als we een schitterend mannetje **Woestijnmus** in de kijker krijgen.

De Woestijngrasmus blijft echter uit, dus op richting Kasbah Derkaoua. Onderweg nog een **Bruinnekraaf**, die we als tweede nieuwe soort van de dag konden aanvinken.

Een kleine vijf kilometer verder kwamen we bij het gezochte Kasbah Derkaoua. We staken het betonnen 'bruggetje' over, parkeerde de auto en liepen oostwaarts (links van de weg) de wadi in. Het viel erg tegen! Niet de verwachte Rosse Babbelaars en niet de gehoopte Woestijngrasmus. Enkel een handjevol **Huismussen** tussen de palmladeren, aangesterkt met enkele **Turkse Tortels**. Het enige noemenswaardige lichtpuntje alhier was een druk foeragerende **Witbandleuwerik**.

Onder het mom van een verkoelend drankje (de eigenaar schijnt het niet zo te hebben op vogelaars) even wezen vogelen in de tuin van de Kasbah. Het is dé plek voor Rosse Babbelaar, althans als ik alle reisverslagen (inclusief Gosney) mag geloven. Ook hier zat het echter niet mee. Erg veel **Huismussen**, een enkele **Tjiftjaf**, wat **Witte Kwikstaarten**, twee **Merels** en een mannelijke **Diadeemroodstaart**. Verder kwamen we niet.

Dus toch nog even terug naar de wadi ten noorden van Derkaoua. In onze tweede poging liepen we de wadi westwaarts in (wederom links van de weg... rarara hoe kan dat?). Erg veel gezien, met name Tamarisken. Het aantal vogels bleef hier, doorgelopen te hebben tot aan het bosje palmbomen, echter wederom beperkt. Een uur zoeken leverde maar liefst één **Diadeemroodstaart** (vrouwje) en twee **Rosse Woestijnleuweriken** op!

We waren het zat en besloten verder te rijden naar Café Yasmina in de hoop dat de Woestijnmussen beter meewerkten. Dus voor de laatste keer omgekeerd, om weer richting Kasbah Derkaoua te rijden. We hebben echter niet de route aangehouden die in Gosney staat vermeld, maar hebben gekocht op de route van Justin Janssen. Als een trein!

Café Yasmina is als volgt te bereiken: *Vanuit het noorden passeert men Kasbah Derkaoua aan de rechterkant (westzijde). Ter hoogte van de ingang slaat men rechtsaf (dus niet links zoals in Gosney is vermeldt) en volgt men de baan langs de groengekopte paaltjes. Na ongeveer 6 kilometer kom je bij een gloednieuwe asfaltweg tussen Rissani en Merzouga. Sla hier linksaf, richting Merzouga. Na ongeveer 5 kilometer slaat men linksaf een onverhard zandpad in – de borden CAFE YASMINA verraden de afslag al van verre. De gele paaltjes almaar volgen (ong. 14 kilometer) tot het allerlaatste hotelletje voor het ongelooflijk niemandsland dat in Algerije overgaat.*

Onderweg naar Yasmina troffen we nog een aantal **Bruinnekraven** (totaal zeker 6) en een handjevol **Rosse Woestijnleeuweriken**. **Huismus** bleek zelfs in deze streek niet zeldzaam. Rond half een bereikten we Auberge Yasmina (zoals het officieel heet). Enorme wolken **Huismussen**, maar geen spoor van de Woestijnmussen. Ook de 'stables' (Gosney) – daar waar nu de dromedarissen staan – en de voormalige 'kamelenput' bleken Woestijnmus-loos, in zoverre dat dat een woord is.

Ook een korte wandeling door de Tamariskbosjes achter de Auberge kon geen verandering brengen in het te neer geslagen humeur. Naast een **Witte Kwikstaart** en één **Graspieper** hier vooral erg veel wind. Een domper op... tja, een domper eigenlijk.

Gezien de tijd besloten we een lunch te nuttigen bij het café (160 MAD!). Fout! Het eten was niet lekker, de mandarijntjes smaakten naar een hap woestijn en bevatte meer pit dan vocht. Het enige pluspuntje van de hele lunch was het enkele roepje van een grasmus uit de Tamarisks. Na het eten dus nogmaals de bosjes ingedoken. Eindelijk succes! Na een half uur zoeken hadden we een prachtig mooi uitgekleurd mannetje **Atlasgrasmus** zingend in de kijker! Wat een soort.

Na wat recordshots geschoten te hebben besloten we rechtsomkeert te maken en de bewoonde wereld op te zoeken. Teleurgesteld over de Woestijnmussen verlaten we de Auberge. Bij het wegrijden viel onze blik op het nabij gelegen Hotel Salaam, waar ook een aantal kamelen voor de deur stonden. Voor de laatste keer deze dag zouden we proberen ons geluk af te dwingen op jacht naar de gewilde **Woestijnmussen**. En niet voor niks. We troffen ten minste drie mannetjes, twee vrouwtjes en een exemplaar waarvan wij hem bestempelden als eerstejaars mannetje. Zeker een uur bezig geweest deze fraaie beestjes op de gevoelige plaat te krijgen. Verder kreeg ik hier nog een koppel **Witkruintapuiten** en een **Witbandleeuwerik** voor de lens.

Tegen half vier belandden we weer op de geasfalteerde weg, en besluiten nog even naar Merzouga door te rijden. Daar aangekomen bleek het meer of waterloos of niet op de plek te liggen waar wij hem verwachtten. Gezien het tijdstip en het resultaat van de dag was er ook niet de behoefte een grootscheepse actie op touw te zetten achter de exacte locatie van het meer te komen en zijn we de reis hervat richting Rissani – Erfoud – Jorf tot in Boulmane. Rond 19.30uur checkten we weer in, in het eerder bezocht Auberge de Soleil Blue.

ZONDAG 11 DECEMBER 2005

BOULMANE – Ouarzazate – Tizi-N-Tichka - OUKAIMEDEN

Vandaag moesten er erg veel kilometers afgelegd worden, dus veel tijd om te vogelen zouden we niet krijgen. De wekker ging al vroeg af, om nog voor het ontbijt even naar de Tagdilt Track te kunnen rijden.

Ruim anderhalf uur rondgereden (via de nieuwe track) maar viel enorm tegen. Zelfs op de locaties waar we de eerste keer nog redelijk wat vogels troffen bleef het nu stil. Bij elkaar één **Temmincks Strandleeuwerik**, twee **Roodstuitapuiten** en een **Arendbuizerd**. De enige nieuwe soort was een groep van zo'n 25 **Zwartbuikzandhoenders** die in het zuidelijk deel aan het foerageren waren.

Na het ontbijt op pad naar Ouarzazate, om vanaf daar via de Tizi-N-Tichka richting Marrakesh te rijden. Langs de weg om de paar kilometer een paartje **Zwarte Tapuiten** (vanaf Ouarzazate) en al in de bergpas een vlok van zo'n 25 **Alpenkraaien**. Verder zijn we slechts nog tweemaal gestopt.

De eerste keer was op een plaats ongeveer halverwege de bergpas, waar erg veel **Rotszwaluwen** rondvlogen. Opvallend waren twee exemplaren die veel lichter leken en bovendien de contrasterende ondervleugeldekveren leken te missen. Grote kans dat het hier om VALE ROTSZWALUWEN ging. Helaas hadden we te slecht licht om zeker te zijn van determinatie... Verder hier onze eerste Afrikaanse **Maghrebpimpelmees**, enkele **Vinken** en wat **Groenlingen**

De tweede stop betrof een lunch in een café, wat achteraf het laatste van de echte bergpas bleek te zijn. Het landschap dat hierop volgde was niet meer echt bergachtig, maar kan beter worden omschreven met de term glooiend. Tijdens het eten vlogen nog een aantal **Vinken** en **Groenlingen** over, en naast een aantal plaatselijke **Huismussen** zat er bovendien een **Winterkoning** luid te roepen!

We zijn niet te lang blijven hangen. We wilden in ieder geval voor het donker in Oukaïmeden zijn, en hadden eigenlijk geen idee wat ons te wachten stond. Tijd over is niet zo'n punt, die vogel je in Oukaïmeden wel vol. Tijd tekort zou jammer zijn. Dus snel door, dachten wij...

Vlak na de bergpas stonden er voor de zoveelste keer weer twee agenten op de rijbaan (opgepast, ze hadden wel een rood petje op!), maar vreemd genoeg werden we wel aangehouden. Wat bleek, de prins hield even een siësta in het dorpje. Niemand mocht er daarom doorheen rijden. Dik drie kwartier stil gestaan. Daar gaat onze tijdwinst. Later op de N9 nog eens een omleiding moeten volgen omdat de prins er blijkbaar niet gevolgd wilde worden. Wederom een vertraging van minstens 20 minuten. Beetje jammer wel...

Afijn, de reis schoot bij elkaar al aardig op. Nabij Ait Ourir zijn we linksaf geslagen om binnendoor naar de hoofdweg Marrakesh – Oukaïmeden te rijden. Bleek goed te doen, al was de afstand langer dan we vanaf de kaart hadden ingeschat.

Nadat we na het ontbijt in Boulmane in de auto zijn gestapt om 9.30uur in één streep (op de twee korte stops na) doorgereden naar Oukaïmeden, waar we omstreeks 16.00uur compleet gaar aankwamen. Ingecheckt bij het goedkoopste van de twee beschikbare hotels: Club Alpine Francais. Aangezien het nog een uur licht bleef konden we het niet laten nog even een rondje te lopen. Een grote groep alpenkraaien/kauwen foerageerde voor de skiliften, terwijl wij in de richting van het meertje liepen.

Het was erg koud. De waterkoude wind zette nog even aan, en direct prees ik mij een wijs man dat ik mijn winterjas toch maar had meegenomen. Eenmaal bij het meer viel ons oog direct op een klein bruin vogeltje (zo leek het echt...) dat in het water zwom: een **Waterspreeuw**. Niet veel later zouden we ook nog zijn partner zien. Andere leuke waarnemingen waren de **Waterpieper** die tussen de **Graspieters** zat en een **Grote Gele Kwikstaart**.

Langzaam maar zeker doofde het licht, en leek de steeds harder aantrekkende wind ons duidelijk te willen maken dat het hoog tijd werd naar het hotel terug te keren. Een wijs besluit. Na het eten bleek het vatten van de slaap vreemd genoeg niet erg moeilijk...

MAANDAG 12 DECEMBER 2005

OUKAIMEDEN – OUKAIMEDEN

Vandaag hadden we een rustdag ingecalculleerd. Nog volledig op schema zijnde, leek ons dat ook wel erg lekker. Dus de wekker in de tas gelaten. Tegen achten werd ik wakker, en kon ik het niet laten op zoek te gaan naar de doelsoort van Oukaïmeden: Rode Woestijnvink. Blijkbaar was ik toch te laat, aangezien bij het parkeerplaatsje onder aan de skiliften (beste locatie voor de soort) alleen nog twee **Strandleeuweriken** en een **Vink** te zien waren.

Het veld tussen de Club Alpine Francais en de skiliften waren tot de spreekwoordelijke nok gevuld met vogels. Naast de 15 **Rotsduiven** (onbegrijpelijk... schuwe duiven?!) en ongeveer 10 **Alpenkraaien**, bleken het vooral erg veel **Alpenkauwen**. Een grove schatting kwam op een aantal ruim boven de 100 vogels.

Rond een uur of tien, na het ontbijt, een wandeling gestart naar de Radar Station boven op de berg. Al bij het eerste het beste cafeetje in het dorp liepen we al vertraging op, doordat hier een aantal **Vinken** (africana maar vooral ook veel coelebs!), **Pimpelmezen**, **Grote Lijsters**, **Grijze Gorzen** en **Zwarte Roodstaarten** gezamenlijk aan het foerageren waren. Op de parking iets verderop alleen wat **Kneutjes**, en op het veld erachter nog steeds de tientallen **Alpenkauwen**.

Buiten het dorp, op de pas naar boven stuitte we op een grote groep **Strandleeuweriken**. Rond de 30 vogels moeten het minstens geweest; ertussen tevens twee **Rotsmussen**. Verder onderweg naar boven zouden we nog meer **Strandleeuweriken** tegen komen, naast de haast ontelbare **Zwarte Roodstaarten**. Eenmaal boven liet de gewenste Alpenheggenmus zich niet zien, maar het indrukwekkende uitzicht was de wandeling meer dan waard!

Op het middaguur zaten we weer beneden in het hotel. Na de lunch direct de wandelschoenen weer aangetrokken om de bergpuisten achter het meertje te verkennen.

Bij het meer zaten enkele **Witte Kwikstaarten**, enkele **Graspiepers** en een **Waterspreeuw** die langs het ijs zijn voedsel bij elkaar dook. Het stroompje dat vanaf de dam het dal in loopt was goed voor **Grote Gele Kwikstaart** en een luid roepende **Waterpieper**. De rotsen hier direct achter vormen een kam langs het dal waar ook de toegangsweg doorheen loopt. Een groepje **Strandleeuweriken** (ongeveer 20), met daartussen 7 **Rotsmussen**, volgende kwamen we almaar hoger en hoger de bergkam op. Eenmaal halverwege zijn we voor het topje gegaan, alwaar we een prachtig uitzicht hadden over de uitlopers van de Hoge Atlas.

Het was omstreeks 14.00uur dat we het idee hadden het dal over te steken naar de besneeuwde puist even ten zuiden van de bergkam. De afdaling ging voorspoedig. Tijdens de haast vrije val nog twee **Zwarte Tapuiten** en zo'n 80 **Alpenkraaien** kunnen determineren.

Toch was het half uur later voor we eenmaal in het dal stonden, naar boven kijkend waar we in hemelsnaam aan zouden beginnen. Toch maar gaan lopen, correctie klimmen, waarbij we om de 10 minuten een verplichte pauze moesten inlassen om op adem te komen. Na ongeveer 150 meter recht omhoog te zijn gegaan had ik het wel even gezien. Het uitzicht was ook vanaf hier mooi genoeg, we waren anderhalf uur verder en de top was nog ver. Het licht zou schaars zijn, en ik had nog een aantal wenssoorten om te fotograferen. Reden genoeg dus om de afdaling weer in te zetten. Daan klim nog even verder. In mijn 45 minuten durende afdaling verbazingwekkend weinig vogels gezien. In de verte wat **Alpenkraaien** en een opvliegende **Barbarijse Patrijs**.

Op het moment dat ik beneden was aangekomen, had Daan net de top bereikt. De 2800 meter hoge knuppel had een top die ruim 250 meter hoger lag dan de plaats waar ik nu stond.

Ik wilde nog wat plaatjes schieten van de **Waterspreeuwen**, dus naar het meertje gelopen. De vogel was echter te schuw om op de gevoelige plaat vastgelegd te krijgen. Hier wederom een groepje van zo'n 30 **Alpenkraaien**, dezelfde **Witte Kwikstaarten** en nog steeds de **Grote Gele Kwikstaart**. De Waterpieper leek gevlogen.

In de hoop dat de Rode Woestijnvinken ook avondvogeltjes zouden zijn, het veld overgestoken naar de parkeerplaats onder aan de skiliften. Een overvliegend **Torenvalkje** was echter het enige dat ik er aan trof. Mijn benen waren afgesleten tot iets boven mijn knieën, energie leek uitgeput en de moed zat diep in de schoenen. Dus koers naar het hotel. Op het veld waar vanmorgen de tientallen Alpenkauwen de alpenweide een zwarte indruk gaven, waren nu alleen – in dezelfde aantallen overigens – **Alpenkraaien** te vinden. Op de parkeerplaats foerageerde een groepje van zo'n 30 **Kneuen**, aangesterkt met enkele **Vinken**. De opdringerige Marokkanen hadden voor mij even het verkeerde moment uitgezocht te storen en kregen de volle laag. Ik denk niet ze iets van mijn woordenwisseling hebben meegekregen, maar het werkte buitengewoon.

Net voor ik het hotel wil binnenstappen komt er een grote groep lijsters overvliegen en in de bomen in achter hotel landen. Ondanks de gesteldheid van wandelmechanisme, toch nog even een klein ommetje gemaakt. Het bleken allen **Grote Lijsters** (om en nabij de 20 vogels). Erg leuk was ook een 'feeding flock' van 2 **Grijze Gorzen**, 1 **Putter**, 14 **Vinken** (waarvan ongeveer 4 africana) en zo'n 40 **Rotsmussen**. Helaas was de zon inmiddels zover gezakt dat de vogels alleen in de schaduw konden foerageren en fotograferen geen optie bleek.

Op de terugweg naar het hotel alleen nog een **Maghrebimpelmeesje**, met zijn donkere kop en blauwe rug (mooier trouwens dan onze eigen Pimpel). Een leuk einde van een dag die zo spannend bleek, dat van een rustdag onmogelijk sprake kon zijn. Wel de eerste (en de laatste!) dag van de vakantie dat de auto niet gebruikt is!

DINSDAG 13 DECEMBER 2005

OUKAIMEDEN – Marrakesh – Casablanca – Rabat – Merja Zerga – MOULAY-BOUSSELHAM

Er stond een lange reis voor de deur, met op het eind van de reis ook nog een 'wanted species'. De wekker ging dan ook al om 6.30uur. Het was nog donker. Met de eerste lichtstralen naar de parking onder aan de skilift gereden.

Een klein rondje gelopen, maar nog geen vogel gezien die de daglijst zou kunnen aanvoeren. De eerste waren de **Alpenkraaien** die over de berg kwamen aanvliegen, snel gevolgd door enkele **Alpenkauwen**. Nabij de skiliften begon een **Rotsmus** te roepen toen Daan vanaf de parking ineens riep dat 'ie ze had! En jawel, niet minder dan 4 **Rode Woestijnvinken** waren kortstondig aan het foerageren. Het is maar goed dat ik een stukje gehold had, want binnen 20 seconden vloog het

groepje op om nooit meer weder te keren. Pas ter hoogte van de Radar Station leken ze wat hoogte te verliezen, maar daar zouden we toch niet meer heen gaan.

Bij de eerste parking, ter hoogte van de cafés, troffen we een gemengde groep van wat Europese en Afrikaanse **Vinken**, **Kneuen**, **Rotsmussen**, een **Maghrebpimpelmees**, twee **Grijze Gorzen** en toch nog een vijfde **Rode Woestijnvink**. Erg mooie soort, die enigszins wat weg heeft van onze Sneeuwgorzen.

Om 7.30uur zaten we aan het ontbijt, en ongeveer een half uur later reden we Oukaïmeden uit. De eerste stop hadden we echter al na 4 kilometer, om daar in een bos naar de o zo begeerde Levallants Specht te zoeken (anderen waren hier succesvol). Enkele **Grote Lijsters** en wat **Vinken** waren van de partij. Nieuw voor de reis waren een **Zwarte** en een zingende **Koolmees**.

Zo'n 20 kilometer verder we onze tweede grote stop. We keken hier uit over een dal met een stel oude, bladerloze eiken, begrensd door enkele grote Ceders. Volgens de boeken hét biotoop van de Levallants Specht. De gewilde specht konden we er niet vinden; echter wel zijn **Grote Bonte** verwant. Hier ook de eerste **Houtduiven** van de reis, enkele **Grote Gele Kwikstaarten** en een tweede **Koolmees**.

De laatste stop in de Atlas was na ongeveer 40 kilometer, dus al voorbij de splitsing in de vallei. Niets noemenswaardig hier, al waren de vijf **Zwartkoppen** wel even leuk.

En vanaf daar begon de reis pas echt. Met name de weg door Marrakesh was een ramp. Nu viel de route wel mee, want we reden deze in één keer goed. Het was met name het overige verkeer dat soms voor hartverzakkingen zorgde. Aan de andere kant heeft de eindeloze stroom auto's er wel voor gezorgd dat we noch links noch rechts konden afslaan, waardoor we dus in één keer de kortste weg naar Casablanca opreden. Of we nu wilden of niet...

Vanaf Settat zijn de we betaalde autoweg opgedraaid, wat veel beter doorrijdt. Helaas hadden wij zo'n bijdehante auto die vond dat ie vanaf 120 km/u om de halve seconden een hoog, irritant piepje moest geven. Heel jammer... De eerste tol (bij Settat) was 12 MAD, de tweede (nabij Casablanca Airport) 10 MAD en de derde (richting Rabat) 7 MAD.

Ergens tussen Casablanca en Rabat hebben we een lunch genuttigd, waarna we onze weg vervolgde via de snelweg. De reis schoot al aardig op. We reden dan ook wel met een zware voet, goed te verdedigen wegens de te overbruggen afstand overigens. Achteraf bleek de voet iets te zwaar, waarbij direct een aanslag werd gepleegd op de financiën. Ik spreek uit ervaring dat je goed op de radarcontroles moe letten, met name vlak voor de tolposten. Zowel vanuit het zuiden als vanuit het noorden controleerde de smeris bij iedere tolpost en als het even kon op diverse parkeerplaatsjes tussendoor in de richting van Rabat. Het kost je 400 MAD, direct te betalen! En dat is jammer (twee overnachtingen, inclusief lunch en diner...). In Rabat zelf stond trouwens een flitspaal, blijkbaar gaat zelfs Marokko met de tijd mee.

Vanaf Rabat reed het wel weer lekker door. Wel weer twee keer moeten betalen, alleen dit keer 'gewoon' tol... vlak voor Kenitra 20 MAD en net ten noorden nogmaals 25 MAD tot aan Moulay-Bousselham. Boven de middenberm tot drie toe een jagende **Bruine Kiekendief** die bijna door de voorruit kwam zetten. Een roofvogel ver boven de horizon (met 120 km/u dus eigenlijk niet te doen) zorgde voor wat determinatieproblemen, maar had een Havikarend kunnen zijn.

Eénmaal in Moulay-Bousselham (16.00uur) konden we in geen mogelijkheid Café Milano vinden. Volgens menig reisverslag was dat dé plek waar we Hassan Dalil zouden kunnen treffen. Hassan is dé gids die op een goede manier zou weten om te gaan met jagende en roestende Afrikaanse Velduilen. En die soort stond toch wel heel hoog op de ranglijst van te willen fotograferen vogelsoorten...

Dan maar eerst even een hotelletje regelen. De keuze was gevallen op Hotel de Lagune aan de doorgaande weg vanaf de snelweg. De bazin van het zaakje zocht vanaf hier contact met Hassan (tel. 068-434110), waarna we hem ongeveer 10 minuten later de hand konden schudden. Het was al laat; we hadden geen zin Hassan te betalen voor iets dat bij elkaar nog 10 minuten meer kon duren. We hebben Hassan op een vriendelijke manier de deur gewezen, en zijn zelf nog even wezen kijken op de plaats uit Gosney.

De beroemde camping uit Gosney was in eerste instantie niet te vinden. Te meer ook omdat Moulay-Bousselham blijkbaar een compleet nieuwe woonwijk heeft neergezet die niet op de kaart van Gosney was terug te vinden. Let langs de doorgaande weg in ieder geval op het bordje 'Flamants'. Dit bleek echter niet de camping waar we zijn moesten, maar alleen een goede locatie voor het parkeren van de auto. Aan de westzijde van deze weg ziet men op een gegeven moment een stukje ruigte, biezen

en moeras. Aan de overkant staat wat opgaande begroeiing. Dit is de camping uit Gosney! Zie ook pagina 23.

Daar wel veel tijd besteed hadden aan het zoeken van de juiste locatie, was het reeds donker. De uilen lieten zich dus in geen mogelijkheid meer zien.

Dan direct maar door naar Larache. De financiën waren door een lichte snelheidsovertreding redelijk uitgeput, en in Moulay-Bousselham bleek geen pinautomaat te staan. Dichtstbijzijnde geldautomaat stond in Larache, een kleine dertig kilometer verderop!

We kozen ervoor niet de snelweg te nemen, maar de parallelweg. Deze was immers geel op de kaart, wat zou betekenen dat je er aardig zou kunnen doorrijden. Mis! Het verschil tussen weg en berm kon je nauwelijks zien, en werden op sommige locaties ook structureel verwisseld. Resultaat was in ieder geval wel een verdrievoudigde reisduur naar Larache, aangevuld met sterke twijfels of we überhaupt nog wel in Marokko waren en niet al in Algerije zo langs als dat het duurde.

Achteraf gezien heb ik echter geen moment spijt gehad van de keuze deze gatenkaas te lijf te gaan. Naast een **Steenuiltje** dat Daan vlak langs de weg zag zitten, troffen we er ook tenminste twee jagende **Kerkuilen** (op ongeveer 10 kilometer vanaf de splitsing bij Moulay-Bousselham). Nooit eerder zag ik de soort zo mooi als nu. Tot op 10 meter liet de vogel zicht in het licht van de koplampen bekijken. Een prachtig einde van een lange dag!

WOENSDAG 14 DECEMBER 2005

MOULAY-BOUSSELHAM – Merja Zerga – Merja Halloufa – Merja Barga – Kenitra – TEMARA-PLAGE
Al om 5.30uur ging de wekker. Nog voor het ontbijt zouden we met Hassan naar de Afrikaanse Velduilen gaan zoeken. Hassan stapte bij ons in, en leidde ons naar de roestplaats. Het bleek nog steeds de camping te zijn, ondanks dat enkele reisverslagen weten te melden dat ze daar wegens verstoring al lange tijd weg waren.

Nog voor het licht was liepen we met Hassan over de camping. En tezamen met de eerste zonnestrallen verschenen ook de eerste **Afrikaanse Velduilen!** Bij elkaar telde we minstens zes, misschien wel zeven vogels. Na wat plaatjes geschoten te hebben lieten we de uilen met rust. Mede ook omdat het vuur onder de voeten van Hassan te heet werd, en hij niet in het licht op de camping gezien wilde worden.

Hassan Dalil is een goede gids, die weet waar hij het over heeft. Zo komt hij naar voren uit menig reisverslag, en dat kan en wil ik ook nog wel bevestigen. Wat er niet bij staat is dat hij nogal bemoeizuchtig is en buitengewoon opdringerig. Sterker nog, als ik op mijn eigen wijze aan het fotograferen ben moet de persoon in kwestie van mijn camera afblijven en zeker niet verplaatsen naar een plek vanwaar hij zijn plaatjes zou schieten. Het is dat ik niet agressief ben aangelegd, anders had de arme man het zeker niet overleefd. De bootreis die hij ons aanbood (lees oprong) hebben we om die reden ook afgeslagen. Waarschijnlijk ging de prijs daarom omhoog, want voor minder dan 200 MAD kwamen we niet van hem af.

Na het ontbijt, en het hotel te hebben afgerekend, zijn we de boulevard afgereden richting strand om daar de meeuwen te gaan checken. Ze waren niet in de aantallen aanwezig waarop we eigenlijk hadden gehoopt. Zo'n vijf **Kleine Mantel**, 1 **Geelpoot** en tien **Audouins Meeuwen** zaten op een zandbank, bij het overvliegen van een **Reuzenster**.

Het half uurtje dat we over zee hebben staan turen bleek een goede tijdsbesteding. Naast de vele **Kleine Mantels** en enkele **Audouins Meeuwen**, doken er ook regelmatig **Grote Sterns** en **Jan-Van-Genten** in zee. Ver uit de branding dobberden een handjevol **Smienten**. Grote klappers waren echter een **Kleine Jager** die het leven van een Grote Stern zuur maakte en een groepje van vier **Alk/Zeekoeten** waarvan in ieder geval twee vogels met zekerheid konden worden gedetermineerd als zijnde **Alk**.

Het werd druk op het strand. Te druk. Het bleek een gebruikelijke dagvulling om alles wat los en vast zit te mikken op een arme straathond die van ellende niet meer wist waar hij heen moest hollen. Het hele dorp was er voor uitgelopen zo leek het. Steentjes, stokken, flessen, boten, alles wat maar zeer kon doen...

We verlieten het slagveld op weg naar de twee kleinere meertjes ten noorden van Merja Zerga: Halloufa en Barga. We zijn begonnen bij Merja Halloufa die bij een vrije interpretatie van de route uit Gosney goed te vinden was. Een aantal nuanceverschillen is het noemen niet waard.

We zijn naar het in Gosney genoemde witte gebouwtje toegereden. Dit bleek echter privé terrein, vanwaar we nog niet het meertje konden overzien. Na iets links te zijn gereden, de auto geparkeerd in

de hoek met de coniferen haag en naar het meer gewandeld. De enorme bult grond naast de woning zorgt voor een mooi uitkijkpunt. Het begon in ieder geval goed: een adulte **Grijze Wouw** liet zich mooi door de telescoop bekijken terwijl hij in de wind al staartklappend op een conifeer wilde blijven zitten. Op de kijkbult zelf waren zo'n 50 **Europese Kanaries** aan het foerageren.

Het meertje zelf zat barstens vol watervogels. De grootste massa werd gevormd door duizenden **Kleine Mantelmeeuwen**, aangesterkt met een krappe duizend **Meerkoeten**. Ondanks een paar twijfelgevallen konden er helaas geen zekere Knobbelkoeten worden gevonden. Verder waren hier een juveniele man **Witoogeend**, een groepje **Pijlstaarten** en wat **Steltkluten** leuke soorten. De topper was echter een **Steenuil** die op het pad naar Barga (dus aan de overkant van het water) op een oud, vervallen gebouwtje aan het rusten was. Na het omrijden bleek deze zich ook uitstekend te lenen voor wat plaatjes.

Iets voor Barga troffen we ten oosten van de weg nog een aantal kleine wetlandjes. Een **Kemphaan** was nieuw voor de reis, evenals een aantal **Kieviten** die er foerageerden. Even vloog een **Ralreiger** op, maar die liet zich al weer snel ergens in een greppel vallen.

Op zoek naar Merja Barga hebben we de weg door het kleine dorpje rechtdoor uitgereden, die met wat geslinger (de kaart ter handen genomen) overging in een zeer slecht, onverhard, rul zandpad dat ter hoogte van Merja Barga compleet in het akkerland verdween. Eindpunt van de reis dus. Het water lag erg ver van de track af en door de warme luchttrillingen viel het determineren ook niet mee. **Slobeenden, Bergeenden, Kluten, Kieviten** drie **Roze Flamingo's**, enkele **Witte** en **Gele Kwikstaarten** en een **Witwangstern** konden wel herkend worden.

Daarna snel naar Merja Zerga zo was de gedachte. We hadden even oriëntatieproblemen, aangezien de snelweg nog niet op de kaart van Gosney is in getekend. Maar als je die negeert klopt de kaart nog helemaal. Het idee was Grote Pieper te gaan zoeken op de voormalige locatie van de Dunbekwulpen. De tracks naar dit deel van de oever zijn echter moeilijk te vinden. We hadden niet de behoefte eeuwen te zoeken naar paden die we waarschijnlijk toch niet zouden vinden, en zijn direct doorgereden naar de zuidelijke punt van het meer.

Het pad is eenvoudig te vinden door simpelweg na het bruggetje over de doorgaande rechtsaf te slaan (noordelijke richting). Na ongeveer vier kilometer troffen we aan de linkerkant van de track een stukje wetland wat erg interessant bleek voor steltlopers. De talrijkste waren zonder twijfel **Bonte** en **Kleine Strandlopers**, aangevuld met enkele tientallen **Kluten, Strandplevieren, Bontbekplevieren, Tureluurs, Scholeksters** en meer van dat Europese steltlopergeweld. Aan de overkant van het kanaal, ten oosten van de track, vonden we een relatief grote groep **Kieviten** met ertussen enkele **Goudplevieren**. Het deed haast Nederlands aan.

De verdere tocht naar Merja Zerga leverde niets op, en gezien de hoeveelheid onguere types in deze omgeving durfden we de auto niet achter te laten om een wandelingetje te maken. Het was reeds 16.00uur en volgens planning zouden we deze dag ook Lac de Sidi Bourhaba nog aan doen. We besloten gewoon de weg uit te rijden, in plaats van om te keren en naar de snelweg terug te keren. Mis! De weg was zo slecht dat we pas tegen half zes in Kenitra aankwamen. Het zou dus wel degelijk lonen terug te keren naar de snelweg om er dan vervolgens bij Kenitra North of South weer af te gaan.

Avondeten was even ouderwets, westers Mac-en (88 MAD voor 2 personen), waarna we direct doorreden naar Temara-Plagé (12 MAD tol voor de snelweg). Niet eerder had ik het gevoel dat een stad onveilig was in Marokko (was waarschijnlijk wel zo, maar toch), maar Kenitra is geen stad waar je langer dan een half uur moet blijven. Buiten het feit dat je auto totaal uit elkaar gehaald wordt, wordt je er ook zwaar depressief. Althans dat was de indruk die het bij mij kweekte.

In Temara-Plagé was dit gevoel gelukkig weg, maar daar was de sfeer niet veel aangenamer. Op aanraden van de Trotter en enkele reisverslagen Hotel Panorama uitgekozen. Na een vreselijk onbeleefde, arrogant, nootjeszuigende kwal bij de receptie, veel te duur overtrokken kamers (400 MAD), vooruit moeten betalen of je paspoort inleveren zijn we bijna slaande weggegaan op zoek naar een ander hotel. Uiteindelijk aangekomen bij Hotel St. Germaine, dat iets verderop langs dezelfde weg is gelegen. De kamer bleek 382 MAD (+ 8 MAD toeristenbelasting, dat ze niet van te voren zullen vertellen) en ook hier zouden we vooruit moeten betalen. Ons met tegenzin neerleggende bij dit achterdochtige beleid van blijkbaar heel Temara-Plagé in gecheckt en uitgepakt. Okee de kamer was ruim en had uitzicht over zee. Maar de badkamer was slecht onderhouden, en het geheel was al met al niet veel beter (eerder slechter!) voor de kamers die we voor maximaal de helft van deze kamer in het zuiden hadden gehuurd.

Ik heb in ieder geval genoeg gezien om te kunnen stellen dat de sfeer van het noordelijke Marokko (zeg ten noorden van de Atlas) compleet anders is dan in het zuiden van het land. En niet in positieve zin!

Zo graag als dat ik nog eens naar het zuiden van Marokko zou terugkeren, zo graag wil ik het noorden van het land in mijn toekomstige reizen zien te vermijden!

DONDERDAG 15 DECEMBER 2005

TEMARA-PLAGE – Lac de Sidi Moussa – Essaouira – AIT MELLOUL

De wekker ging al om 5.45 uur, met het idee nog voor zonsopgang op zoek te gaan naar Barbariïse Frankolijnen. Gezien de lange en vooral vermoeiende dagen die we reeds gehad hebben, konden we er niet erg goed uitkomen. Na een uur toch op gestaan om er achter te komen dat het met bakken uit de hemel kwam! Frankolijnen zoeken had nu totaal geen zin meer.

De waardering voor het hotel, en daarmee direct voor het hele dorp, zakte met de minuut. De douche bleek niet te werken zoals het zou moeten, en men was vergeten brood in te slaan zodat een ontbijt ook buiten de mogelijkheden viel. Dus om 8.30 uur zaten we in de auto op de snelweg richting Casablanca, waar we bij de eerste de beste 'Aere de Repos' hebben ontbeten.

Vanaf El Jadida de kustweg richting Safi gevolgd (volg in eerste instantie de borden Moulay Abdallah) om zo bij de lagunes en zoutpannen van Sidi Moussa uit te komen. Ideaal vogelen, aangezien alle meertjes gewoon langs de hoofdweg zijn gelegen.

Het waren stuk voor stuk erg leuke plasjes. Zaten er bij het ene wetland met name steltlopers als **Bonte Strandloper**, **Rosse Grutto** en **Bontbekplevier**, dan zaten er bij de volgende wel enorme groepen eenden bestaande uit **Slobeend** (ong. 700 ex), **Krooneend** (ong. 50 ex), **Pijlstaart** (ong. 40 ex) en **Marmereend** (17 ex). Verspreid zitten er uiteraard nog meer krenten uit de bekende pap, zoals een aantal **Geoorde Futen**, wat **Roze Flamingo's**, **Grutto's** en **Witwangsterns**. Ook **Audouins Meeuwen** waren op de meeste meertjes wel vertegenwoordigd, met de grootste groep van ongeveer 170 exemplaren. Tussen een aantal **Kokmeeuwen** op de laatste zoutvelden voor Oualidia zat bovendien een **Dunbekmeeuw**!

Via Safi de kustweg naar het zuiden gevolgd, in de hoop eens bij Essaouira aan te komen waar we volgens planning zouden overnachten. Daar we vooral in de buurt van Agadir wilden vogelen, we het noorden zat waren en het nog niet al te laat was besloten we echter direct door te rijden naar ons vertrouwde hotel in Ait Melloul. De weg tussen Essaouira en Agadir kent geen rechte stukken en is erg tijdrovend; wij reden er in het donker ten minste 2,5 uur over.

VRIJDAG 16 DECEMBER 2005

AIT MELLOUL – Agadir Airport – Agadir – Oued Souss – AIT MELLOUL

Een telefoontje van het reisbureau liet ons weten dat de vlucht van zondag tussen Agadir en Casablanca te kort zou aansluiten op de vlucht Casablanca – Amsterdam, zodat de overstap niet gemaakt zou kunnen worden. Indien we maandagmorgen volgens hetzelfde schema zouden reizen, zou het geen probleem geven. Dus deze ochtend naar het vliegveld gereden om de vlucht van maandag te bevestigen en de auto voor een dag langer te huren.

Na een beetje rondgevraagd te hebben blijkt dat Royal Air Maroc geen kantoor op het vliegveld heeft waar men de vlucht kan bevestigen. Dit zou moeten gebeuren op het kantoor in Agadir! De autohuur verlengen ging veel eenvoudiger, maar had als probleem dat onze Civic alweer was doorverhuurd. Na wat gebabbel met de ondernemer zouden we vanmorgen onze Civic inruilen voor een Renault Megane, die we de laatste dag dan ook nog zouden kunnen gebruiken.

Door het geklooi op het vliegveld en ons uitstapje naar Agadir Centrum om het een en ander te regelen, zette we pas omstreeks 12.00 uur koers naar het Nationaal Park van de Oued Souss. Vanuit Agadir is de bebording weggefallen, zodat we weer een half uur hebben verspild met het zoeken naar de juiste afslag. Van Inezgane moet je de borden 'Embouchure Oued Souss' volgen; vanuit Agadir kun je (blijkbaar) beter letten op kleinere bordjes 'Golfles Dunes'.

We zijn direct doorgereden tot aan de slagboom van het Nationaal Park, alwaar we de auto parkeerden en te voet verder het gebied zijn ingewandeld. In het drainagekanaal (tevens parkgrens!) zaten naast enkele **Tjiftjaffen** ook de door Gosney voorspelde **Marokkaanse Kwikstaarten**, die onder het toeziend oog van rangers en kinderen niet op de foto gezet konden worden. Direct na het betreden van de eerste meters van het park vloog een koppel **Havikarenden** over, die later de dag nog een aantal keer ten tonele zouden verschijnen.

Via de lage Tamariskstruikjes zijn we al slingerend naar de Souss gelopen. Onderweg konden vele **Roodborstapuiten** en **Graszangers** worden gevonden, maar ook enkele **Kleine Zwartkoppen** en een **Baardgrasmus**. Overall klonken de belletjes van de **Europese Kanaries**, die in groepjes van

enkele honderden vogels over de gehele vlakte waren verspreid. De waterrand leverde erg veel watervogels op. Nieuw voor de reis waren enkele **Zwartkopmeeuwen** en een **IJsvogel**. Verder erg veel **Kleine** en **Bonte Strandlopers**, **Zilver-**, **Bontbek-** en **Strandplevieren**, **Grutto's** en **Steltkluten**. De enorme groepen meeuwen bestonden vooral uit **Kleine Mantel-** en **Kokmeeuwen**, waartussen uiteraard ook enkele **Grote Sterns** ontdekt konden worden. Het roofvogellijstje kon worden aangevuld met een overvliegende **Sperwer**, twee **Torenvalkjes** en een **Visarend** die tussen de meeuwen op een zandbank zat. Ook nieuw voor de reis was een overvliegende **Huiszwaluw**.

Een te ver doorgevoerde tijgeractie omwille van wat te schieten foto's van Steltkluten, leverde voor mij een nat pak op en voor ons tevens een excuus om richting hotel te gaan. Ik kon van kleren wisselen en bovendien was het al lang lunchtijd geweest.

Tegen vieren keerde we weer terug naar het nationaal park, nu eerst gebruik gemaakt van de uitkijkpunten langs de doorgaande, geasfalteerde weg. Het eerste punt van de stad leverde een aantal **Ooievaars** en de tweede **IJsvogel** van de reis op. Daarnaast weer erg veel steltlopers, van de inmiddels gebruikelijke soorten. Het aandeel **Grutto's** alhier lag wel opvallend hoog, en voor een weidevogelbeschermmer geeft dat natuurlijk een goed gevoel. Erg leuk was ook een **Visarend** die een aantal rondjes boven ons hoofd draaide om vervolgens over Agadir weg te vliegen.

De tweede stop, logischerwijs bij het tweede uitkijkpunt..., gaf zicht over een kleine groep **Roze Flamingo's**. Ertussen vele **Steltkluten**, twee **Lachsterns** en een derde **Visarend** die aan een of andere vis zat te plukken. Beeldvullend konden we hem in de telescoop gadeslaan. Machtig! In de struiken naast het betonnen uitkijkwerk ook het nodige klein gevogelte. Sowieso de overal aanwezige **Kleine Zwartkoppen**, maar verder hier ook een **Zuidelijke Klapekster**, **Graszanger** en een paartje **Diadeemroodstaarten**.

Na een half uurtje scannen, zijn we doorgereden naar het park waar dezelfde rangers ons op dezelfde wijze erg in de gaten hielden. Het is natuurlijk wel erg verdacht dat twee met dure apparatuur uitgeruste blanken, schijnheilig twee maal op dezelfde korte afstand van het koninklijk paleis naar vogels zouden kijken. Zeker nu het bijna donker zou worden.

We zijn in ieder geval vanaf de parkeerplaats de kortste route gevolgd naar de rivier, dus haaks op de kasteelmuur. Onderweg traptten we nog een koppel **Barbarijse Patrijzen** op, die we nog heel even in de kijker konden vangen. De Souss zelf leverde geen nieuwe soorten op, al was het aantal meeuwen tot indrukwekkende aantallen toegenomen. Opvallend was het aandeel **Zwartkopmeeuwen** in deze.

Vlak na zonsondergang zachtjes aan teruggelopen naar de uitgang. We hoopten op Moorse Nachtzwaluw, welke zich vooral rondom de open boomvlakte nabij de ingang van het park zouden bevinden. Beetje jammer, aangezien je daar niet gemakkelijk kan rondneuzen met de rangers in je nek. Langer dan vijf minuten konden we niet zoeken. Al zwaaiend en fluitend werd ons duidelijk gemaakt dat we toch maar door moesten lopen... het was mooi geweest vandaag.

ZATERDAG 17 DECEMBER 2005

AIT MELLOUL – Massa – Oued Massa – Sidi Rbat – Had Belfa – AIT MELLOUL

We wilden vandaag een volledige dag besteden aan het Oued Massa gebied, op een tempo dat niets moet en alles mag. Het blijft ten slotte nog wel vakantie. De wekker van 6.30uur was dan ook totaal zinloos, want voor 8.00uur zaten we niet aan het ontbijt.

Iets over negenen arriveerden we dan toch bij de ingang van het National Park Oued Massa. Onderweg waren we alleen gestopt om een aantal **Kuifleeuweriken** en **Huisgorzen** te fotograferen. Een **Diadeemroodstaart** werkte niet zo mee, en de **Zwarte Spreeuwen** en Maghreb **Eksters** zouden een volgend moment nog wel komen.

We zouden eerst opzoek gaan naar het in Gosney vermelde bruggetje over de Massa in het gelijknamige plaatsje. De eerste keer konden we het niet vinden, en ook dit keer hebben we tevergeefs gezocht. Bestaat dat hele bruggetje wel...? Per toeval kwamen we wel uit bij een stukje in cultuurgebrachte rivierwadi waar we onze kansen gokten.

De wandeling begon al snel goed met een **Diadeemroodstaart** en een **Palmtortel**. Ook vielen direct de enorme hoeveelheden zwaluwen op, die schijnbaar boven de rivier aan het foerageren waren. Het bleken voornamelijk **Rotszwaluwen**, maar ertussen ook enkele **Boeren-** en een enkele **Vale Oeverzwaluw**. Verder knalden een aantal maal twee **Vale Gierzwaluwen** door de grote feeding flock, alsook twee kleinere erg donkere gierzwaluwen die we als gewone **Gierzwaluw** determineerde.

De hoog op het verlanglijstje staande **Zwartkruintsjagra** liet niet lang op zich wachten en begon van bovenuit een der kale bomen zijn murmelende zang voor te dragen. Verder uiteraard een groot scala

aan kleine zangertjes, zoals **Europese Kanaries**, **Putters**, **Tjiftjaffen**, **Grauwe Bulbuuls**, enkele **Graszangers** en twee **Cetti's Zangers**. Alle soorten die we gehoopt hadden aan te treffen bij het beroemde bruggetje vonden we zonder moeite op deze vogelrijke locatie.

Het is als volgt te vinden: *Als men vanuit Had Belfa (afslag Sidi Rbat van de route Agadir – Tiznit) Massa binnenrijdt, gaat men bij de T-splitsing linksaf. Na ongeveer 150 meter neemt men de eerste geasfalteerde weg rechts. Het asfalt houdt bij een moskee op, maar de weg vervolgt in een uit keien bestaand zandpad. Deze leidt links om de moskee heen en eindigt na ongeveer 200 meter bij een klein wit schuurtje tegen een stel cultuurvelden aan. Hier hebben wij de auto geparkeerd, en zijn lopend verder richting rivier gegaan.*

Het begon snel warmer te worden en we wilden graag voor de ergste trillingen over het water van de Massa hebben uitgekeken. We zijn dus zonder verdere stoppen doorgereden naar de park-entrance. Op de rivier dreven overdreven veel **Meerkoeten**, aangelengd met erg veel **Tafeleenden**. Met name in het achterste deel (nabij de zeereep) konden daartussen een aantal andere soorten eenden worden teruggevonden, waaronder ook 9 **Marmereenden** en een vrouwtje **Krooneend**. Een van de opzichters attendeerde ons op de aanwezigheid van een Amerikaanse Wintertaling, maar zelfs na een tweede keer zoeken konden we deze in de grote groep watervogels niet vinden.

In de struikjes erg veel **Kleine Zwartkoppen** en een ware overvloed aan **Tjiftjaffen** (vele tientallen!!!). Leuke observaties alhier waren ook een tweede **Zwartkruintsjagra**, enkele **Diadeemroodstaarten**, veel **Roodborsttapuiten** en wat **Graszangers**. Meest opvallende waarneming was echter een **Draaihals** die zich kort maar wel erg mooi liet bekijken. De twee in de zeereep aanwezige bekvechtende **Atlasgrasmussen** waren een complete verrassing. Ook van anderen heb ik begrepen dat het niet een gebruikelijk biotoop en areaal is voor deze soort.

Na een aantal uur zoet te zijn geweest in het park, kwamen we rond een uur of twee bij het gloednieuwe hotel aan in Sidi Rbat. Het eten was er verschrikkelijk lekker, maar wel aan de dure kant (355 MAD voor 2 personen).

Direct aansluitend aan de lunch even een uurtje over zee uitgekeken. Al snel lokaliseerden we een enorme groep vogels die gezamenlijk blijkbaar de complete winst van de Marokkaanse vissersvloot naar binnen werkten. Helaas zat de feeding flock erg ver op zee en konden de vogels alleen in vlucht enigszins gedetermineerd worden. Het gros bestond uit **Jan-Van-Genten** (ong. 50 ex) en **Vale Pijlstormvogels** (ong. 30 ex). Daartussen echter ook veel **Kleine Mantelmeeuwen** (ong. 20 ex), **Grote Sterns** (ong. 15 ex), enkele **Kleine Jagers** (tenminste 5 ex) en twee **Kuhls Pijlstormvogels**. Verder was het wel wat stil op zee. Zo nu en dan vloog er een **Aalscholver** voorbij, of zorgden de overactieve **Grote Sterns** voor wat vertier.

Tegen half vier liepen we weer terug richting auto om nog in het laatste licht de Gosney's **Renvogels** te gaan zoeken. Vanuit het park richting Massa, neemt men een kiezelpad even voor het dorpje linksaf. De steensteppe leverden alleen wat leeuweriken en **Kneuen** op, maar niet de gewilde Renvogels. Het zou weer een soort worden die als excuus zou kunnen worden aangedragen om nog eens naar Marokko terug te keren.

ZONDAG 18 DECEMBER 2005

AIT MELLOUL – Oued Souss – Tamri – Had Belfa – Massa – AIT MELLOUL

De extra dag die we door de omstandigheden rondom onze terugreis hadden gewonnen kwam mij erg goed uit. Er was een aantal soorten die ik nog niet fatsoenlijk op de foto had gezet. Voor vier hiervan was er vandaag een herkansing: Roze Flamingo, Zwarte Spreeuw, Ekster en (last but not least) Heremietibis.

De dag begon omstreeks 8.00uur, waarbij we het Nationaal Park voor de derde keer in twee dagen tijd binnentraden. De uitkijpunten langs de weg leverde geen nieuwe soorten op, al waren er wel leuke aantallen steltlopers op het grotendeels droog gevallen watertje. De diversiteit bestond wederom uit dezelfde soorten als voorheen, al was het aantal **Grutto's** drastisch gedaald. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld **Tureluurs** en **Bontbekplevieren**, waarvan er vele tientallen te vinden waren.

In het park zelf vonden enkele lessen plaats, voor de Marokkaanse schooljeugd. De route daar naar aangepast, en de luidruchtige samenscholing zo veel mogelijk vermeden. In het drainagekanaal nog steeds de **Marokkaanse Kwikstaarten**, en overal klonken de vrolijke ratels van de **Europese Kanaries**. De wandeling langs de Souss tikten vele **Kleine Zwartkoppen** en **Roodborsttapuiten**, maar wist geen bijzonderheden aan de lijst toe te voegen. Wederom erg veel meeuwen ter plaatse,

uiteraard bestaand uit de **Kok-** en **Kleine Mantelmeeuwen**. Ertussen ook enkele **Zwartkopmeeuwen**, **Grote Sterns** en **Geelpootmeeuwen**. Leukste alhier was echter een eerste winter **Stormmeeuw**.

De **Roze Flamingo's** bleven erg ver weg, en lieten zich nauwelijks fotograferen helaas. Wat wel op viel waren de vele ringen die hier en daar om de poten waren te vinden. Na het nodige afleeswerk, de vogels met rust gelaten en doorgereden naar Tamri voor de volgende wenssoort.

Onderweg naar Tamri een maal gestopt om de grote groepen meeuwen te scannen. Opvallend veel geringde **Audouins Meeuwen**, maar nauwelijks ringen bij de **Kleine Mantels**. Andere vogels langs de kustweg waren **Diadeemroodstaart**, **Blauwe Rotslijster** en **Zuidelijke Klapekster**.

De Heremietibissen bleken niet te vinden in de Lagoon of op de heuvels hier even ten zuidelijk van, toen wij rond het middaguur aankwamen. We besloten eerst even te lunchen, en dan ten noorden van Tamri verder te zoeken naar de kliffen waar ze tegenwoordig zouden rusten. Tot zeven kilometer ten noorden van Tamri hebben we geen potentiële roestplaats kunnen traceren. Wel enkele **Raven**, een **Arendbuizerd** en een **Grote Jager** op de daglijst kunnen aanstrepen.

Dus toch maar weer terug naar de Lagoon, om de reis hierheen niet helemaal voor niets gemaakt te hebben. Erg veel meeuwen ter plaatse, en in de struikjes de gebruikelijke **Kleine Zwartkoppen**, **Roodborstapuiten** en **Graszangers**. Langs het binnenmeertje zelf zaten 13 **Strandplevieren**, die zich toch wel erg mooi lieten bekijken; ook leuk waren de drie variaties bij **Aalscholvers**: een *maroccanus*, een *lucidus* en een zwartborstige *lucidus/sinensis*. Een overvliegende **Heremietibis** verbrak de rust en landde even ten noorden van de Lagoon, op het moment dat Daan er 15 boven de kliffen wist te vinden. Dus toch nog succes! Gelukkig werkten deze mee zoals ik had gehoopt, en wist ik leuke plaatjes te schieten.

Op de parkeerplaats liepen we een stel Belgen tegen het lijf, die ons attendeerden op een kleine 20 **Heremietibissen** in de Lagoon langs de hoofdweg. Op dat moment vloog de groep inderdaad op; fotokansen leken hierbij verkeken. Na inspectie bleken er nog 6 te zitten, maar niet op zo'n wijze dat er wereldplaten uit zouden voortvloeien.

Dus snel naar het zuiden, waar we rondom Had Belfa en Massa de kansen het best inschatten voor het schieten van **Eksters** en **Zwarte Spreeuwen**. Het leverde echter niet meer dan enkele record shots op. De vogels werkten niet mee en bovendien ging het licht al redelijk uit. Het zouden de laatste foto's en waarnemingen van Marokko worden, zo realiseerden wij ons toen we in het donker richting Ait Melloul reden.

MAANDAG 19 DECEMBER 2005

AIT MELLOUL – Agadir Airport – Casablanca – AMSTERDAM

De tas hadden we gelukkig voor het slapen gaan al gepakt, zodat we niet al te veel tijd nodig zouden hebben als om iets over 3.00uur 's nachts de wekker ging. We zouden om 6.00uur vliegen, en in een Europese gedachte waren we twee uur van te voren aanwezig op het vliegveld. Compleet zinloos, aangezien de vertrekhal pas om 5.00uur open ging. De vlucht was voorspoedig en gaf verder geen problemen (als je de man naast me niet meerekent, die om de seconden blijkbaar zijn neus moest ophalen...). De Nederlandse douane twijfelde aan mijn oprechtheid, zodat bij het uitchecken mijn complete bagage over de Hollandse toonbank lag uitgespreid. Het mocht de pret niet drukken.

4. SOORTENLIJST

NIEUWE SOORTEN

De reis was uiteraard gericht op het waarnemen van nieuwe soorten. Persoonlijk doen nieuwe ondersoorten mij niet erg veel, tenzij ze opvallend anders zijn dan de ons bekende ondersoorten. Vooraf hadden we ons het doel gesteld 30 nieuwe lifers te zien, op een totaal van rond de 130 soorten. De lat bewust niet erg hoog willen leggen. Dit voornemen werd verpulverd! Niet minder dan 169 soorten sieren de totaallijst, waarvan ik er 47 nog nooit eerder waar dan ook ter wereld gezien had. Op chronologische volgorde waren dat:

1. Zwarte Spreeuw	- Agadir Airport	- 4 december 2005
2. Diadeemroodstaart	- Had-Belfa	- 5 december 2005
3. Kleine Zwartkop	- Had Belfa	- 5 december 2005
4. Theklaleeuwerik	- Massa	- 5 december 2005
5. Zuidelijke Klapekster	- Massa	- 5 december 2005
6. Kleine Kortteenleeuwerik	- Massa	- 5 december 2005
7. Rotsduif (wilde vorm)	- Sidi Rbat	- 5 december 2005
8. Blauwe Rotslijster	- Sidi Rbat	- 5 december 2005
9. Brilgrasmus	- Nationaal Park Oued Massa	- 5 december 2005
10. Iberische Kwikstaart	- Massa	- 5 december 2005
11. Roodstuitapuit	- Guelmim	- 6 december 2005
12. Spaanse Mus	- Oued Seyad	- 6 december 2005
13. Arendbuizerd	- Oued Seyad	- 6 december 2005
14. Woestijnvink	- 100km north of Tan-Tan	- 6 december 2005
15. Rosse Woestijnleeuwerik	- 100km north of Tan-Tan	- 6 december 2005
16. Witbandleeuwerik	- 100km north of Tan-Tan	- 6 december 2005
17. Diksnavelleeuwerik	- 100km north of Tan-Tan	- 6 december 2005
18. Temmincks Strandleeuwerik	- 100km north of Tan-Tan	- 6 december 2005
19. Witkruinapuit	- 100km north of Tan-Tan	- 6 december 2005
20. Vale Pijlstormvogel	- Cap Rhir	- 7 december 2005
21. Audouins Meeuw	- Tamri	- 7 december 2005
22. Barbarijse Valk	- Tamri	- 7 december 2005
23. Heremietibis	- Tamri	- 7 december 2005
24. Grijs Gors	- Kloof van Aoulouz	- 7 december 2005
25. Zwarte Tapuit	- Kloof van Aoulouz	- 7 december 2005
26. Woestijnleeuwerik	- 30km west of Ouarzazate	- 8 december 2005
27. Marokkaanse Kwikstaart	- Tagdilt Track	- 9 december 2005
28. Kroonzandhoen	- Tagdilt Track	- 9 december 2005
29. Westelijke Rouwtapuit	- 14km west of Tinerhir	- 9 december 2005
30. Woestijnmus	- Kasbah Said	- 10 december 2005
31. Bruinnekraaf	- Kasbah Said	- 10 december 2005
32. Atlasgrasmus	- Auberge Yasmina	- 10 december 2005
33. Zwartbuikzandhoen	- Tagdilt Track	- 11 december 2005
34. Maghrebimpelmees	- Tizi-N-Tichka	- 11 december 2005
35. Alpenkraai	- Tizi-N-Tichka	- 11 december 2005
36. Waterspreeuw	- Oukaïmeden	- 11 december 2005
37. Alpenkauw	- Oukaïmeden	- 12 december 2005
38. Rotsmus	- Oukaïmeden	- 12 december 2005
39. Barbarijse Patrijs	- Oukaïmeden	- 12 december 2005
40. Rode Woestijnvink	- Oukaïmeden	- 13 december 2005
41. Afrikaanse Velduil	- Merja Zerga	- 14 december 2005
42. Italiaanse Kwikstaart	- Merja Barga	- 14 december 2005
43. Marmereend	- Lac de Sidi Moussa	- 15 december 2005
44. Dunbekmeeuw	- Lac de Sidi Moussa	- 15 december 2005
45. Havikarend	- Nationaal Park Oued Souss	- 16 december 2005
46. Vale Gierzwaluw	- Massa	- 17 december 2005
47. Kuhls Pijlstormvogel	- Sidi Rbat	- 17 december 2005

SOORTENLIJST

Zoals gezegd hecht ik niet bijzondere waarden aan het waarnemen van nieuwe ondersoorten. Tegenstrijdig is dan natuurlijk wel, dat ik naamgeving (ook voor ondersoorten) enorm interessant vindt. Vandaar dat waar mogelijk (door determinatie in het veld of op basis van verspreiding) toch de volledige naam van soort en ondersoort is weergegeven in onderstaande lijst.

DODAARS**Little Grebe***Tachybaptus r. ruficollis*

Op de Massa en op de meren in het noorden van Marokko in kleine groepjes waargenomen.

FUUT**Great Crested Grebe***Podiceps c. cristatus*

Slechts op twee plaatsen waargenomen: El Mansour Edhabbi en Merja Halloufa.

GEORDE FUUT**Black-Necked Grebe***Podiceps n. nigricollis*

Een aantal exemplaren waargenomen op de zoutpannen van Lac de Sidi Moussa (15-12) en op 17-12 één exemplaar op de Oued Massa.

KUHLS PIJLSTORMVOGEL**Cory's Shearwater***Calonectris diomedea*

Twee exemplaren in een grote feeding flock ver uit de kust ter hoogte van Sidi Rbat op 17-12.

VALE PIJLSTORMVOGEL**Balearic Shearwater***Puffinus mauretanicus*

Een enkele vogel vloog voorbij Cap Rhir op 7-12 en ongeveer 30 vogels moeten aanwezig zijn geweest in de feeding flock nabij Sidi Rbat op 17-12.

(KLEINE PIJLSTORMVOGEL**Little Shearwater***Puffinus baroli*)

Op 7-12 vlogen drie vogels voorbij Cap Rhir, die mogelijk tot deze soort zouden kunnen behoren. De vogels zijn echter niet met zekerheid gedetermineerd, dus we durven deze niet op zeker te zetten.

JAN-VAN-GENT**Northern Gannet***Morus b. bassanus*

Elke keer dat we over zee hebben uitgekeken was dit één van de talrijkste soorten. Op 17-12 moeten bijvoorbeeld zeker 50 vogels hebben deelgenomen aan de feeding flock bij Sidi Rbat.

AALSCHOLVER**Great Cormorant***Phalacrocorax carbo subspec.*

Bij alle grote wateren langs de kust aanwezig. Veel betroffen het vogels van de ondersoort *lucidus* en de zwartborstige *lucidus/sinensis*, waarvan classificatie nog niet helemaal zeker is nu blijkt dat *lucidus* ook zwarte borst kunnen hebben. Alleen op de Oued Massa en nabij Tamri hebben we met zekerheid *maroccanus* aangetroffen.

RALREIGER**Common Squacco Heron***Ardeola ralloides*

Twee waarnemingen: één vogel op 7-12 in de Kloof van Aoulouz en één vogel op 14-12 nabij Merja Barga.

KOEREIGER**Cattle Egret***Bubulcus i. ibis*

Bijna elke dag waargenomen. Overdreven talrijk in het noorden van het land, met groepen tot boven de 200 vogels.

KLEINE ZILVERREIGER**Little Egret***Egretta garzetta garzetta*

Bij alle grote wateren waargenomen. Echter nooit in grote aantallen.

BLAUWE REIGER**Grey Heron***Ardea c. cinerea*

Bij alle grote wateren aangetroffen. Echter nooit in grote aantallen.

OOIEVAAR**White Stork***Ciconia c. ciconia*

Grote groepen waargenomen rondom de steden Rabat en Casablanca. Bij Kenitra zat op 14-12 al een paar op het nest. Ook een kleine wintergroep aanwezig op 16-12 en 18-12 langs de Oued Souss.

HEREMIETIBIS**Bald Ibis***Geronticus eremita*

Twee maal naar gezocht bij Tamri, en zowel op 7-12 als op 18-12 gevonden, met een maximum van 54 vogels op 7-12. Zie pagina 14 voor een gedetailleerde beschrijving.

LEPELAAR**Eurasian Spoonbill***Platalea l. leucorodia*

Vijf waarnemingen, waarvan drie bij de Oued Massa en de Oued Souss (max. 2 exemplaren op 5-12). Andere twee waarnemingen betroffen een overvliegend exemplaar bij El Mansour Edhabbi (7-12) en drie exemplaren bij Merja Zerga (14-12).

ROZE FLAMINGO**Greater Flamingo***Phoenicopterus roseus*

Bij alle grote wateren langs de kust waargenomen. De grootste aantallen in Lac de Sidi Moussa en de Oued Souss (laatste ten minste 90 ex. op 18-12).

BERGEEND**Common Shelduck***Tadorna tadorna*

Met name op de meren in het noorden van Marokko talrijk. In het zuiden alleen waargenomen in de Oued Souss.

SMIENT	Eurasian Wigeon	<i>Mareca penelope</i>
Een handjevol exemplaren bevond zich op de Oued Massa (7-12 en 17-12), een vijftal vogels op zee nabij Moulay-Bousselham (14-12) en enkele exemplaren tussen de honderden Slobeenden op Lac de Sidi Moussa (15-12).		
KRAKEEND	Gadwall	<i>Mareca s. strepera</i>
Enkele exemplaren op de Oued Massa op 17-12 was de enige waarneming van deze soort.		
WINTERTALING	Common Teal	<i>Anas crecca</i>
Op alle grote wateren langs de kust waargenomen, met name op de noordelijke meertjes.		
WILDE EEND	Mallard	<i>Anas p. platyrhynchos</i>
Met uitzondering van de Oued Souss, op alle grote wateren langs de kust en op de El Mansour Edhabbi waargenomen.		
PIJLSTAART	Northern Pintail	<i>Anas a. acuta</i>
Met name op de meertjes in het noorden van Marokko waargenomen. Een enkeling ook bij Tamri (7-12) en op de estuaria van de Oued Souss en Massa.		
ZOMERTALING	Garganey	<i>Anas querquedula</i>
Eén exemplaar op Merja Zerga op 14-12.		
SLOBEEND	Northern Shoveler	<i>Anas clypeata</i>
Met name op de meertjes in Noord-Marokko buitengewoon goed vertegenwoordigd, bijvoorbeeld een groep van ongeveer 700 exemplaren op Lac de Sidi Moussa (15-12).		
MARMEREEND	Marbled Duck	<i>Marmaronetta angustirostris</i>
In de grote groep Slobeenden van Lac de Sidi Moussa zwommen op 15-12 ten minste 17 Marmereenden; op 17-12 troffen we 9 vogels in een gemengde groep eenden op de Oued Massa.		
KROONEEND	Red-Crested Pochard	<i>Netta rufina</i>
Een groep van ruim 50 exemplaren op Lac de Sidi Moussa (15-12) was een grote verrassing. Op 17-12 zwom een vrouwtje in een groep Tafeleenden op de Oued Massa.		
TAFELEEND	Common Pochard	<i>Aythya ferina</i>
Alleen waargenomen op de Oued Massa, maar daar buitengewoon talrijk (enkele honderden).		
WITOOGEEND	Ferruginous Duck	<i>Aythya nyroca</i>
Op 14-12 troffen we een eerste winter mannetje op Merja Halloufa.		
GRIJZE WOUW	Black-Shouldered Kite	<i>Elanus c. caeruleus</i>
Een gewilde soort voor de Marokko-reiziger, maar zonder moeite op verscheidene plekken aangetroffen. Meest talrijk rondom Massa (tot in ieder geval 3 ex op 5-12).		
BRUINE KIEKENDIEF	Eurasian Marsh Harrier	<i>Circus aeruginosus subspec.</i>
Met name rond de meren langs de noordwestelijke kust waargenomen, met een maximum van 6 tegelijk bij Merja Zerga op 14-12. Verder ook boven de middenberm van de snelweg Casablanca-Tanger en bij de estuaria van de Oued Massa en Oued Souss. Niet tot ondersoort gedetermineerd.		
SPERWER	Eurasian Sparrowhawk	<i>Accipiter nisus subspec.</i>
Verspreid waarnemingen van een enkele vogel. In alle gevallen niet tot ondersoort gedetermineerd.		
BUIZERD	Common Buzzard	<i>Buteo b. buteo</i>
In het noorden tweemaal een enkeling waargenomen op 13-12 en op 15-12.		
ARENDBUIZERD	Long-Legged Buzzard	<i>Buteo rufinus cirtensis</i>
In het zuiden vrijwel op alle locaties waargenomen. Niet gezien ten noorden van de Atlas. Vrij algemeen nabij Guelmim en op de Tagdilt Track.		
STEENAREND	Golden Eagle	<i>Aquila chrysaetos homeyeri</i>
Een juveniel vloog op 5-12 over in het Nationaal Park Oued Massa.		
HAVIKAREND	Bonelli's Eagle	<i>Aquila f. fasciatus</i>
Een jong koppel kwam een aantal maal ten tonele op 16-12 in de Oued Souss.		
VISAREND	Osprey	<i>Pandion h. haliaetus</i>
Een enkel exemplaar bij El Mansour Edhabbi (8-12) en tot drie exemplaren in de Oued Souss (16-12) zijn de enige waarnemingen.		
TORENVALK	Common Kestel	<i>Falco t. tinnunculus</i>
Op één dag na, iedere dag waargenomen en veruit de talrijkste roofvogel van het land.		
LANNERVERALK	Lanner Falcon	<i>Falco biarmicus erlangeri</i>
Ten zuiden van de Atlas de meeste dagen in kleine aantallen (tot max. 3 per dag) waargenomen. Met name ten zuiden van Guelmim en ten oosten van Ouarzazate relatief talrijk.		
BARBARIJSE VALK	Barbary Falcon	<i>Falco p. pelegrinoides</i>
Een koppel klapte een aantal maal door een groep meeuwen heen die te vinden waren op het strand bij Tamri op 7-12. Vervolgens vlogen de twee vogels in noordelijke richting weg.		

- BARBARIJSE PATRIJS** **Barbary Partridge** *Alectoris barbara koenigi*
Een opvliegend exemplaar bij een bergwandeling in Oukaïmeden op ongeveer 2700m hoogte (12-12) en een koppel in Nationaal Park Oued Souss (16-12) zijn de enige waarnemingen van deze soort.
- WATERHOEN** **Common Moorhen** *Gallinula c. chloropus*
Alleen waargenomen op de Oued Massa (5-12 en 17-12) en in de Kloof van Aoulouz (7-12).
- MEERKOET** **Common Coot** *Fulica a. atra*
Op alle grote wateren aanwezig, zowel langs de kust als in het binnenland. Hoogste aantal betrof de groep van ruim 2.500 exemplaren op de Oued Massa (5-12 en 17-12).
- KRAANVOGEL** **Common Crane** *Grus grus grus*
Een enkel exemplaar was op 5-12 aanwezig op de Oued Massa.
- SCHOLEKSTER** **Eurasian Oystercatcher** *Haematopus o. ostralegus*
Alleen waargenomen bij Merja Zerga (14-12) en de Oued Souss (16-12 en 18-12).
- STELTKLUUT** **Black-Winged Stilt** *Himantopus h. himantopus*
Op alle meertjes in het noorden aanwezig; daarnaast ook op de Oued Massa en de Oued Souss.
- KLUUT** **Pied Avocet** *Recurvirostra avosetta*
In kleine aantallen te vinden op de meertjes van Noord-Marokko. Op 18-12 ook twee exemplaren overvliegend bij de Oued Souss.
- GRIEL** **Stone-Curlew** *Burhinus oediconemus subspec.*
Op 5-12 waren 5 vogels aanwezig op de steensteppe even buiten Massa. Het is onduidelijk welke ondersoort het betreft.
- BONTBEKPLEVIER** **Common Ringed Plover** *Charadrius hiaticula subspec.*
Op de meeste plaatsen langs de kust waargenomen (met uitzondering van de Oued Massa). Vaak één der talrijkste steltlopers.
- STRANDPLEVIER** **Kentish Plover** *Charadrius a. alexandrinus*
Vaak op dezelfde plaatsen en gemengde groepen vormend met Bontbekplevier. Is vaak wel minder talrijk, met uitzondering van Tamri waar 13 exemplaren tegen 1 Bontbekplevier aanwezig waren.
- GOUDPLEVIER** **Golden Plover** *Pluvialis apricaria*
Alleen bij de noordelijke meren aanwezig, met de grootste groep van ongeveer 40 exemplaren bij Lac de Sidi Moussa (15-12).
- ZILVERPLEVIER** **Grey Plover** *Pluvialis squatarola*
Met uitzondering van de Oued Massa bij alle kustwateren waargenomen, inclusief Oued Souss.
- KIEVIT** **Northern Lapwing** *Vanellus vanellus*
Enkele vogels bij de noordelijk meertjes (talrijk bij Merja Barga!) op 14-12, en een enkeling bij Oued Massa (17-12) en Tamri (18-12).
- KANOET** **Red Knot** *Calidris c. canutus*
Een enkeling bij de Lac de Sidi Moussa, en tot 20 exemplaren in de Oued Souss.
- DRIETEENSTRANDLOPER** **Sanderling** *Calidris alba*
Langs de kust nabij Moulay-Bousselham (14-12), Lac de Sidi Moussa (15-12) en Oued Souss (16-12 en 18-12).
- KLEINE STRANDLOPER** **Little Stint** *Calidris minuta*
Algemeen langs praktisch alle kustwateren, op de Oued Massa na.
- BONTE STRANDLOPER** **Dunlin** *Calidris alpina subspec.*
Talrijkste strandloper, en langs de meeste kustwateren vertegenwoordigd.
- KEMPHAAN** **Ruff** *Philomachus pugnax*
Een exemplaar nabij Merja Halloufa (14-12) en Lac de Sidi Moussa (15-12) zijn de enige waarnemingen van deze soort.
- WATERSNIP** **Common Snipe** *Gallinago g. gallinago*
Enkele exemplaren opgetrapt bij de Oued Massa (5-12), Oued Seyad, Guelmim (6-12) en Oued Souss (16-12).
- GRUTTO** **Black-Tailed Godwit** *Limosa l. limosa*
Aanwezig bij Lac de Sidi Moussa (15-12), Oued Souss (16-12 en 18-12) en Oued Massa (17-12). Veruit het talrijkst bij de Oued Souss, met enkele tientallen exemplaren. Mogelijk dat er ook enkele *islandica's* tussen hebben gezeten, maar hebben geen met de kenmerken van deze ondersoort waargenomen.
- ROSSE GRUTTO** **Bar-Tailed Godwit** *Limosa l. lapponica*
Een enkel exemplaar bij Lac de Sidi Moussa (15-12) en enkele vogels aanwezig in de Oued Souss op 16-12 en 18-12.
- REGENWULP** **Whimbrel** *Numenius p. phaeopus*
Een enkel exemplaar aanwezig in Lac de Sidi Moussa op 15-12.

WULP	Eurasian Curlew	<i>Numenius a. arquata</i>
Praktisch bij alle kustwateren, op Oued Massa na, aanwezig. Alleen bij Lac de Sidi Moussa in redelijke aantallen.		
TURELUUR	Common Redshank	<i>Tringa totanus subspec.</i>
Aanwezig bij de noordelijke kustmeren en in het estuarium van de Oued Souss. Niet tot ondersoort gedetermineerd.		
GROENPOOTRUITER	Common Greenshank	<i>Tringa nebularia</i>
Een handjevol vogels was aanwezig bij Merja Zerga (max 3) op 14-12 en 15-12, en bij de Oued Souss (max 6) op 16-12 en 18-12.		
WITGAT	Green Sandpiper	<i>Tringa ochropus</i>
Drie exemplaren op 5-12 (Oued Massa), 6-12 (Oued Seyad) en 15-12 (Lac de Sidi Moussa).		
OEVERLOPER	Common Sandpiper	<i>Actitis hypoleucos</i>
Aanwezig bij alle noordelijke kustwateren, Oued Souss (16-12 en 18-12), Oued Massa (17-12) en Tamri (7-12).		
STEENLOPER	Ruddy Turnstone	<i>Arenaria i. interpres</i>
Tot een twintigtal vogels was aanwezig in de Lagoon bij Oualidia (Lac de Sidi Moussa op 15-12).		
KLEINE JAGER	Arctic Skua	<i>Stercorarius parasiticus</i>
Op 14-12 vloog er een exemplaar voorbij Moulay-Bousselham en op 17-12 waren er tussen de 5 en 10 vogels aanwezig in de feeding flock even uit de kust nabij Sidi Rbat.		
GROTE JAGER	Great Skua	<i>Catharacta s. skua</i>
Eén exemplaar vloog vanaf land op, ongeveer 2 km ten noorden van Tamri op 18-12.		
ZWARTKOPMEEUW	Mediterranean Gull	<i>Larus melanocephalus</i>
Alleen waargenomen in de Oued Souss (16-12 en 18-12).		
KOKMEEUW	Black-Headed Gull	<i>Larus ridibundus</i>
Vrijwel bij alle kustwateren aanwezig. Na de Kleine Mantelmeeuw de talrijkste meeuwensoort.		
DUNBEKMEEUW	Slender-Billed Gull	<i>Larus genei</i>
Eén exemplaar tussen de Kokmeeuwen op 15-12 te Lac de Sidi Moussa.		
AUDOUINS MEEUW	Audouin's Gull	<i>Larus audouinii</i>
Vrijwel overall langs de kust aanwezig. Vaak in kleine groepen (tot 50 exemplaren); op 15-12 een groep van ruim 170 exemplaren in één van de zoutmeertjes van Lac de Sidi Moussa.		
STORMMEEUW	Common Gull	<i>Larus c. canus</i>
Eén van de meest bijzondere waarnemingen van de reis. Voorheen een dwaalgast, maar tegenwoordig bijna ieder jaar waargenomen. Vanaf 1970 zijn er zeker 90 waarnemingen (voor die tijd slechts 10 bekend!). Veruit de meeste betreffen eerste winters. Zo ook de vogel die wij waarnamen in een groep meeuwen rondom de Oued Souss op 18-12.		
KLEINE MANTELMEEUW	Lesser Black-Backed Gull	<i>Larus fuscus subspec.</i>
Enorme groepen langs de kust bestaan voornamelijk uit <i>graellsii</i> . Daar we er niet echt op gelet hebben, hebben we op enkele locaties zekere <i>intermedius</i> vastgesteld.		
GEELPOOTMEEUW	Yellow-Legged Gull	<i>Larus michahellis subspec.</i>
Slechts enkele exemplaren waargenomen in grote groepen Kleine Mantelmeeuwen. Een soort die ik talrijker had verwacht, en waarvan de aantallen zeker tegen vielen. Niet tot op ondersoort gedetermineerd.		
LACHSTERN	Gull-Billed Tern	<i>Sterna n. nilotica</i>
Een tweetal vogels was te zien vanaf één van de uitkijpunten voor het Nationaal Park Oued Souss op 16-12.		
GROTE STERN	Sandwich Tern	<i>Sterna s. sandvicensis</i>
Overall langs de kust aanwezig. Veruit de talrijkste stern, met op slaapplaatsen tot enkele tientallen ex.		
REUZENSTERN	Caspian Tern	<i>Hydroprogne caspia</i>
Bij elkaar drie exemplaren waargenomen bij Moulay-Bousselham (14-12), Lac de Sidi Moussa (15-12) en Oued Souss (16-12).		
WITWANGSTERN	Whiskered Tern	<i>Chlidonias h. hybrida</i>
Op de meertjes in het noorden van Marokko in kleine aantallen aanwezig; tevens een exemplaar op de Oued Massa op 17-12.		
ALK	Razorbill	<i>Alca torda islandica</i>
Een tweetal vogels voor de kust van Moulay-Bousselham op 14-12.		
ALK/ZEEKOET	Razorbill/Guillemot	<i>Alca torda/Uria aalge</i>
Twee Alk/Zeekoeten maakten onderdeel uit van een groep van vier vogels, waarvan twee in ieder geval Alken waren. Niet allen konden met zekerheid gedetermineerd worden.		

- KROONZANDHOEN** **Crowned Sandgrouse** *Pterocles c. coronatus*
Een groep van zeven vogels vloog over de Tagdilt Track op 9-12.
- ZWARTBUIKZANDHOEN** **Black-Bellied Sandgrouse** *Pterocles o. orientalis*
Een groep van 25 ex. foerageerde aan het eind van de Tagdilt Track op 11-12.
- ROTSDUIF** **Rock Dove** *Columba l. livia*
In steden veel Stadsduiven, maar langs de kust en in de bergen enkele zekere wilde Rotsduiven. De populatie in Oukaïmeden was zelfs overdreven schuw (het bewijs tegen Stadsduif...)
- HOUDUIF** **Common Woodpigeon** *Columba palumbus subspec.*
Enkele waarnemingen uit de Atlas en een tweetal vogels overvliegend in de Oued Souss zijn de enige waarnemingen van deze soort. Niet tot op ondersoort kunnen determineren.
- TURKSE TORTEL** **Eurasian Collared Dove** *Streptopelia d. decaocto*
Op één dag na, iedere dag waargenomen. In elk dorpje en stadje overvloedig aanwezig.
- PALMTORTEL** **Laughing Dove** *Streptopelia senegalensis subspec.*
In en rondom het dorpje Massa en vrij algemene verschijning, dit in tegenstelling tot enkele jaren geleden. Het was wel een verrassing deze soort te zien in de wadi van de Oued Seyad, iets ten zuiden van Guelmim op 6-12. Niet tot op ondersoort gedetermineerd.
- KUIFKOEKOEK** **Great Spotted Cuckoo** *Clamator g. glandarius*
Een juveniel landde vlak voor ons bij het binnentreden van Oued Massa National Park (5-12).
- KERKUIL** **Barn Owl** *Tyto alba erlangeri*
Tijdens een avondrit tussen Moulay-Bousselham en Larache (18.00uur) werden twee vogels al jagend waargenomen langs de parallelweg van de snelweg Rabat – Tanger, op ongeveer 10 km vanaf Moulay-Bousselham.
- STEENUIL** **Little Owl** *Athene noctua glaux*
Bij elkaar vier vogels waargenomen, allen in het noorden: 2ex langs de parallelweg van de snelweg op ongeveer 20km vanaf Moulay-Bousselham (13-12), 1 ex bij Merja Halloufa (14-12) en 1ex onderweg naar het zuiden ter hoogte van Jorf (15-12).
- AFRIKAANSE VELDUIL** **Marsh Owl** *Asio capensis tingitanus*
Op de roestplaats van Merja Zerga kwamen op 14-12 met zonsopgang ten minste zeven uilen binnenvallen. Voor het vinden van de roestplaats hadden wij Hassan Dallil ingehuurd (tel. 068-434110).
- GIERZWALUW** **Common Swift** *Apus a. apus*
Twee zeer donkere gierzwaluwen welke foerageerde gezamenlijk met enkele tientallen Rotszwaluwen, Boerenzwaluwen en twee Vale Gierzwaluwen op 17-12 in Massa, tot deze soort gedetermineerd.
- VALE GIERZWALUW** **Pallid Swift** *Apus pallidus brehmorum*
Twee vogels foerageerde in een grote groep Rotszwaluwen boven de Massa op 17-12.
- IJSVOGEL** **Common Kingfisher** *Alcedo a. atthis*
Twee vogels in de Oued Souss (16-12), één exemplaar in Massa (17-12) en één exemplaar bij Tamri (18-12).
- HOP** **Eurasian Hoopoe** *Upupa e. epops*
Nabij El-Jadida vanuit de auto een overvliegend exemplaar kunnen waarnemen op 15-12.
- DRAAIHALS** **Eurasian Wryneck** *Jynx torquilla subspec.*
Een grote verrassing was de waarneming van deze soort in de struikjes langs Oued Massa op 17-12. Niet tot op ondersoort kunnen determineren.
- GROTE BONTE SPECHT** **Great Spotted Woodpecker** *Dendrocopos major mauritanus*
Een overvliegend exemplaar op 20km voor Oukaïmeden op 13-12 is de enige waarneming.
- ROSSE WOESTIJNLEEUEWERIK** **Bar-Tailed Desert Lark** *Ammomanes cinturus arenicolor*
Waargenomen in zanderige woestijnen ten zuiden van Guelmim en rondom Erfoud.
- WOESTIJNLEEUEWERIK** **Desert Lark** *Ammomanes deserti payni*
In rotsige woestijnen waargenomen ten oosten van Ouarzazate.
- WITBANDLEEUEWERIK** **Hoopoe Lark** *Alaemon a. alaudipes*
Op een drietal locaties aangetroffen: 100km north of Tan-Tan, Tagdilt Track en ten zuiden van Erfoud.
- DIKSNVELLEEUEWERIK** **Thick-Billed Lark** *Rhamphocoris clotbey*
Op twee locaties aangetroffen: 100km north of Tan-Tan (6-12) en op de Tagdilt Track (9-10).
- KLEINE KORTTEENLEEUEWERIK** **Lesser Short-Toed Lark** *Calandrella rufescens minor*
Een grote groep van over de 50 vogels op de steensteppe even buiten Massa aangetroffen op 5-12. Verder nog enkele vogels op de Tagdilt Track op 9-10.

- KUIFLEEUWERIK** **Crested Lark** *Galerida cristata subspec.*
Enorm talrijk, al is het niet altijd duidelijk of het om deze soort gaat of om Theklaleeuweriken. De gedetermineerde vogels bleken vooral Theklaleeuweriken. Verder is het onduidelijk om welke ondersoort het gaat. Slechts eenmaal hebben we een zekere *riggenbachi* waargenomen nabij Erfoud op 10-12.
- THEKLALEEUWERIK** **Thekla Lark** *Galerida theklae subspec.*
Enorm talrijk, al is het niet altijd duidelijk of het om deze soort gaat of om Kuifleeuweriken. De gedetermineerde vogels bleken vooral deze soort te zijn.
- VELDLEEUWERIK** **Sky Lark** *Alauda arvensis subspec.*
Een aantal maal overvliegende vogels. Op 6-12 een grote groep waargenomen nabij Had Belfa (ongeveer 50 vogels) en op 14-12 eveneens een grote groep nabij Moulay-Bousselham.
- STRANDLEEUWERIK** **Shore Lark** *Eremophila alpestris atlas*
Alleen waargenomen in Oukaïmeden, met groepen tot 30 exemplaren op 12-12.
- TEMMINCK'S STRANDLEEUWERIK** **Temminck's Shore Lark** *Eremophila bilopha subspec.*
Ten zuiden van Guelmim waargenomen, waar het de ondersoort *elegans* betreft. De waargenomen vogels op de Tagdilt Track horen tot de ondersoort *bilopha*.
- VALE OEVERZWALUW** **Brown-Throated Sand Martin** *Riparia paludicola mauretanic*
Slechts enkele vogels waargenomen in de wadi's van de Massa op 5-12 (2 ex) en 17-12 (1 ex).
- OEVERZWALUW** **Sand Martin** *Riparia r. riparia*
Een enkele vogel vloog over Lac de Sidi Moussa op 15-12.
- (VALE ROTSZWALUW** **African Rock Martin** *Ptyonoprogne obsoleta presaharica)*
Een tweetal vogels waargenomen in de Tizi-N-Tichka betroffen mogelijk deze soort. Ze leken de contrasterende ondervleugeldekveren van een gewone Rotszwaluw te missen. Door tegenlicht echter niet met zekerheid kunnen determineren.
- ROTSZWALUW** **Eurasian Crag Martin** *Ptyonoprogne rupestris*
Grote groepen waargenomen in de Kloof van Aoulouz (7-12), in de Tizi-N-Tichka (11-12) en boven de Oued Massa (17-12).
- BOERENZWALUW** **Barn Swallow** *Hirundo r. rustica*
Vrij veel enkele vogels gezien, met name in de kustregionen.
- HUISZWALUW** **House Martin** *Delichon u. urbica*
Enkele vogels boven de Oued Souss (16-12) en Oued Massa (17-12).
- GRASPIEPER** **Meadow Pipit** *Anthus pratensis subspec.*
Op de meest uiteenlopende plaatsen waargenomen. Vanaf kustplaatsen tot in de woestijn ten zuiden van Erfoud. Nergens grote aantallen, maar overal aanwezig.
- WATERPIEPER** **Water Pipit** *Anthus s. spinoletta*
Een enkele vogel was twee dagen (11-12 en 12-12) aanwezig in Oukaïmeden.
- GELE KWIKSTAART** **Yellow Wagtail** *Motacilla flava subspec.*
Enkele juveniele vogels bij Massa en enkele vogels op afstand bij Merja Barga konden niet tot op de soort worden gedetermineerd.
- IBERISCHE KWIKSTAART** **Iberian Wagtail** *Motacilla iberiae*
Enkele vogels waren aanwezig bij Massa (5-12) en Lac de Sidi Moussa (15-12).
- ITALIAANSE KWIKSTAART** **Italian Wagtail** *Motacilla cinereocapilla*
Enkele vogels waren aanwezig bij Merja Barga (14-12) en Lac de Sidi Moussa (15-12).
- GROTE GELE KWIKSTAART** **Grey Wagtail** *Motacilla c. cinerea*
Een enkeling was aanwezig in Oukaïmeden (11-12 en 12-12), enkele op 20km van deze plaats (13-13) en nog een tweetal bij Merja Zerga (14-12).
- WITTE KWIKSTAART** **White Wagtail** *Motacilla a. alba*
Elke dag waargenomen in ongelooflijke aantallen. Honderden vanuit de auto te zien.
- MAROKKAANSE KWIKSTAART** **Moroccan Wagtail** *Motacilla subpersonata*
Een tweetal vogels bij de Tagdilt Track (9-12) en een drietal vogels bij de Oued Souss (16-12 en 18-12) zijn de enige waarnemingen van deze soort.
- GRAUWE BUULBUUL** **Common Bulbul** *Pycnonotus b. barbatus*
Bijna iedere dag waargenomen. Overal waar opgaande begroeiing staat is deze soort te vinden.
- WATERSPREEUW** **White-Throated Dipper** *Cinclus cinclus minor*
Een koppel was present bij het stuwmeertje - Oukaïmeden op 11-12, met één vogel present op 12-12.
- WINTERKONING** **Winter Wren** *Troglodytes troglodytes kabyorum*
Een aantal losse waarnemingen langs de kust en in de Atlas. Het gaat om slechts enkele vogels.

- ROODBORST** **European Robin** *Erithacus r. rubecula*
Slechts enkele waarnemingen verspreid op locaties langs de kust en in de Atlas.
- ZWARTE ROODSTAART** **Black Redstart** *Phoenicurus ochruros gibraltariensis*
Op veel uiteenlopende locaties aangetroffen. Veruit het talrijkst in de bergstreken, met enkele tientallen in Oukaïmeden op 12-12.
- DIADEEMROODSTAART** **Moussier's Redstart** *Phoenicurus moussieri*
Tamelijk algemeen in de kustregioenen tussen Tamri in het noorden en Guelmim in het zuiden. In het binnenland alleen waargenomen rondom Kasbah Derkaoua. Veruit het algemeenst rondom Massa.
- ROODBORSTTAPUIT** **European Stonechat** *Saxicola rubicola*
Ongelooflijk algemeen, met name ten zuiden van de Atlas. Met name in gelijk areaal als Diadeemroodstaart één van de meest algemene zangvogels.
- TAPUIT** **Northern Wheatear** *Oenanthe oenanthe subsp.*
Een juveniel was op 6-12 aanwezig nabij Massa.
- WOESTIJNTAPUIT** **Desert Wheatear** *Oenanthe deserti homochroa*
Alleen waargenomen ten zuiden van Guelmim, waarbij het slechts om enkele vogels ging (6-12).
- ROODSTUITTAPUIT** **Red-Rumped Wheatear** *Oenanthe m. moesta*
Ten zuiden van Guelmim en op de Tagdilt Track algemeen. Buiten deze locaties geen waarnemingen gedaan.
- WESTELIJKE ROUWTAPUIT** **Western Mourning Wheatear** *Oenanthe halophila*
Twee mannetjes waargenomen op 14km ten westen van Tinerhir (9-12).
- WITKRUINTAPUIT** **White-Crowned Black Wheatear** *Oenanthe l. leucopyga*
Eén exemplaar waargenomen rondom Guelmim, maar buitengewoon talrijk ten oosten van Ouarzazate. Om de 100 meter zit er een koppel langs de weg.
- ZWARTE TAPUIT** **Black Wheatear** *Oenanthe leucura syenitica*
Een typische bergsoort, die met name bijvoorbeeld vrij veel in de Atlas werd waargenomen. Ook in de Kloof van Aoulouz (7-12) en op een aantal rotswanden van de Tagdilt Track (9-12) hebben we deze soort waargenomen.
- BLAUWE ROTSLIJSTER** **Blue Rock Thrush** *Monticola s. solitarius*
Langs de kust relatief veel gezien, bijvoorbeeld op de kliffen ten noorden van Agadir. Verder in de Kloof van Aoulouz (7-12) en een enkele keer onderweg in het binnenland. Opvallend afwezig in de Atlas.
- MEREL** **Common Blackbird** *Turdus merula mauritanicus*
Vrijwel elke dag waargenomen, echter nooit in hoge aantallen. Hoogste dichtheid waargenomen in de wadi van de Dadès nabij Boulmane (8-12).
- ZANGLIJSTER** **Song Thrush** *Turdus p. philomelos*
In het noorden zo nu en dan een enkele vogel waargenomen (14-12 en 15-12), en een overvliegend exemplaar bij de Oued Massa (17-12) zijn de enige waarnemingen van deze soort.
- GROTE LIJSTER** **Mistle Thrush** *Turdus viscivorus deichleri*
Enkele vogels (tot groep van ongeveer 20 ex) waargenomen op verschillende dagen in Oukaïmeden.
- CETTI'S ZANGER** **Cetti's Warbler** *Cettia c. cetti*
Twee vogels waren tegen elkaar aan het opzingen nabij Massa op 17-12.
- GRASZANGER** **Zitting Cisticola** *Cisticola juncidis cisticola*
Op veel plaatsen waargenomen, met name langs de kust. Talrijk in de parken van de Oued Souss en Oued Massa, en langs de Lagoon van Tamri.
- ATLASGRASMUS** **Tristram's Warbler** *Sylvia deserticola subsp.*
Twee waarnemingen: een zingend mannetje bij Auberge de Yasmina (10-12) en een koppel in de zeereep van de Oued Massa (17-12). Niet tot op ondersoort gedetermineerd.
- BRILGRASMUS** **Spectacled Warbler** *Sylvia c. conspicillata*
Alleen rondom de Oued Massa, Oued Souss en Tamri waargenomen; totaal gaat het om ongeveer 5 vogels.
- KLEINE ZWARTKOP** **Sardinian Warbler** *Sylvia m. melanocephala*
Erg talrijk in de kustregioenen ten zuiden van de Atlas. Met name in de Oued Massa en Oued Souss estuaria niet te missen.
- ZWARTKOP** **Blackcap** *Sylvia atricapilla subsp.*
Drie waarnemingen: een vrouwtje in de Oued Seyad (6-12), ong. 5 vogels op 40km van Oukaïmeden (13-12) en een tweetal in Nationaal Park Oued Massa (17-12).
- TJIFTJAF** **Northern Chiffchaff** *Phylloscopus collybita subsp.*
Erg algemeen, met name in de kustregioenen ten zuiden van Agadir. *P. ibericus* is niet met zekerheid vastgesteld.

ZWARTE MEES

Een exemplaar op 5 kilometer van Oukaïmeden zingend op 13-12.

Coal Tit

Periparus ater atlas

MAGHREBPIMPELMEEES

Deze soort is volgens de nieuwste inzichten recent gesplitst van de Pimpelmees *C. caeruleus*. Op een aantal locaties langs de kust waargenomen, maar meeste waarnemingen stammen uit Oukaïmeden en de Tizi-N-Tichka, ofwel de Atlas.

Ultramarine Blue Tit

Cyanistes ultramarinus

KOOLMEES

Op een aantal locaties waargenomen, zoals Oukaïmeden, Oued Massa en Oued Souss.

Great Tit

Parus major excelsus

ZWARTKRUIJTSJAGRA

Eén exemplaar waargenomen in de wadi van Massa op 17-12; op dezelfde dag ook een exemplaar in het Nationaal Park Oued Massa.

Black-Crowned Tchagra

Tchagra senegala cucullata

ZUIDELIJKE KLAPEKSTER

Op erg veel locaties gezien. Niet altijd op ondersoort gedetermineerd. Op basis van foto's, veldterminaties en locaties hebben we met zekerheid *elegans* en *dodsoni* waargenomen.

Southern Grey Shrike

Lanius meridionalis subspec.

EKSTER

Alleen in kleine groepjes in de omgeving van Agadir en Massa waargenomen.

Black-Billed Magpie

Pica pica mauritanica

ALPENKAUW

Alleen waargenomen in Oukaïmeden. Vooral 's ochtends in enorme aantallen aanwezig.

Alpine Chough

Pyrrhocorax g. graculus

ALPENKRAAI

Een klein groepje waargenomen langs de weg door de Tizi-N-Tichka (11-12), maar enorm talrijk in Oukaïmeden. Vooral in de loop van de middag en tegen de avond in groepen van enkele honderden.

Red-Billed Chough

Pyrrhocorax pyrrhocorax barbarus

KAUW

Enkele exemplaren waargenomen in het noorden van Marokko.

Eurasian Jackdaw

Corvus monedula spermologus

BRUINNEKRAAF

Eén exemplaar nabij Kasbah Said en rond de 13 vogels bij Auberge de Yasmina op 10-12.

Brown-Necked Raven

Corvus r. ruficollis

RAAF

Vooral in de kustregioenen tussen Agadir en Tamri waargenomen. Tamri schijnt de meest zekere locatie te zijn voor deze soort.

Common Raven

Corvus corax tingitanus

SPREEUW

Rondom Merja Barga en Merja Halloufa enkele kleine groepjes waargenomen. Leek niet te mengen met groepjes Zwarte Spreeuwen.

Common Starling

Sturnus v. vulgaris

ZWARTE SPREEUW

In het zuiden erg talrijk in vrijwel iedere Marokkaanse nederzetting. Vervult de rol, die in Europa Spreeuw lijkt te vertegenwoordigen. De slaaptrek welke we op 18-12 konden bewonderen in Massa moet bestaan hebben uit vele honderden, misschien wel duizenden Zwarte Spreeuwen.

Spotless Starling

Sturnus unicolor

HUISMUS

Overdreven talrijk. Grootste groep waargenomen bij Auberge de Yasmina, bestaande uit enkele honderden vogels.

House Sparrow

Passer domesticus tingitanus

SPAANSE MUS

Alleen waargenomen ten zuiden van Guelmim, waar groepsvorming tot 50 exemplaren plaats vond.

Spanish Sparrow

Passer h. hispaniolensis

WOESTIJNMUS

Eén mannetje nabij Kasbah Said en ongeveer 7 exemplaren nabij Café Salaam (buurman van Auberge de Yasmina) op 10-12.

Desert Sparrow

Passer simplex saharae

ROTSMUS

Redelijk algemeen in Oukaïmeden, met eenmaal een groep van ongeveer 40 exemplaren. Vaak in kleine aantallen aangetroffen in groepjes Strandleeuweriken.

Rock Sparrow

Petronia petronia barbara

VINK

Op veel locaties aangetroffen in kleine aantallen. Met name in het Atlasgebergte grote groepjes en veelvuldiger waargenomen. Typisch genoeg bestond het merendeel in Oukaïmeden uit *coelebs*, met slechts 1 op 4 *africana*. Op andere locaties hebben we *coelebs* niet waargenomen, en bleken het alleen *africana*'s.

Chaffinch

Fringilla coelebs subspec.

EUROPESE KANARIE

In de kustregioenen erg talrijk, met groepen van enkele honderden vogels bij de Oued Souss.

European Serin

Serinus serinus

GROENLING

Twee waarnemingen: Oued Massa (5-12) en Tizi-N-Tichka (11-12).

European Greenfinch

Carduelis chloris voousi

PUTTER**European Goldfinch***Carduelis carduelis parva*

Algemeen en op de meest uiteenlopende plaatsen waargenomen. Mogelijk ook overwinterende *carduelis* maar niet tot op ondersoort gedetermineerd.

SIJS**Eurasian Siskin***Carduelis spinus*

Vier waarnemingen van overvliegende exemplaren, met name langs de kust. Verrassend was het wel de soort nog ten zuiden van Guelmim waar te nemen, daar de soort normaal gesproken vooral in het noorden van het land blijft.

KNEU**Common Linnet***Carduelis cannabina mediterranea*

Algemeen en op vrijwel alle locaties waargenomen, in groepen tot ongeveer 60 exemplaren.

RODE WOESTIJNVINK**Crimson-Winged Finch***Rhodopechys sanguinea aliena*

Naar deze soort moet erg vroeg gezocht worden. Een eerste poging om 8.00uur leverde niets op. Op 13-12 hadden we een groepje van 5 vogels op de parkeerplaats onder aan de skiliften te Oukaïmeden om 7.00uur (binnen de eerste 10 minuten na zonsopgang). Als we vijf minuten later waren geweest, hadden we de vogels niet gezien zo snel vlogen ze weer weg.

WOESTIJNVINK**Trumpeter Finch***Bucanetes githagineus zedlitzi*

Waargenomen ten zuiden Guelmim (6-12) en op de Tagdilt Track (9-12).

GRIJZE GORS**Rock Bunting***Emberiza c. cia*

In berggebieden regelmatig waargenomen. Met uitzondering van een aantal vogels in Oukaïmeden echter allen relatief schuw.

HUISGORS**House Bunting***Emberiza striolata sahari*

Algemeen in dorpjes en plaatsjes in het zuiden van Marokko. Met name in de plaatsen langs de Atlantische kust erg algemeen.

5. STREEPLIJST PER DAG

Nr.	Soort	4-dec	5-dec	6-dec	7-dec	8-dec	9-dec	10-dec	11-dec	12-dec	13-dec	14-dec	15-dec	16-dec	17-dec	18-dec	19-dec
1	Geoorde Fuut												X		X		
2	Dodaars		X									X	X		X		
3	Fuut					X						X					
4	Kuhls Pijlstormvogel														X		
-	(Kleine Pijlstormvogel)				X												
5	Vale Pijlstormvogel				X										X		
6	Jan-Van-Gent		X		X							X			X		
7	Aalscholver		X		X	X					X	X	X	X	X	X	
8	Koereiger	X	X		X				X		X	X	X		X	X	
9	Ralreiger				X							X					
10	Kleine Zilverreiger		X		X	X			X		X	X	X	X	X	X	
11	Blauwe Reiger		X	X	X	X	X				X	X		X	X	X	
12	Ooievaar										X	X	X	X		X	
13	Heremietibis				X											X	
14	Lepelaar		X			X						X		X		X	
15	Roze Flamingo		X								X	X	X	X	X	X	
16	Bergeend											X	X	X		X	
17	Wilde Eend				X							X	X		X	X	
18	Krakeend														X		
19	Pijlstaart				X							X	X		X	X	
20	Slobeend		X									X	X		X		
21	Smient		X									X	X		X		
22	Marmereend												X		X		
23	Wintertaling											X	X	X	X	X	
24	Zomertaling											X					
25	Tafeleend		X												X		
26	Krooneend												X		X		
27	Witooeend											X					
28	Visarend					X									X		
29	Steenarend		X														
30	Havikarend													X			
31	Bruine Kiekendief										X	X	X	X	X		
32	Grijze Wouw		X	X								X	X				
33	Arendbuizerd			X	X	X	X		X							X	
34	Buizerd										X		X				
35	Sperwer											X	X	X			
36	Torenvalk		X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	
37	Barbarijse Valk				X												
38	Lannervalk			X		X	X	X	X								
39	Barbarijse Patrijs									X				X			
40	Waterhoen		X		X										X		
41	Meerkoet		X		X	X						X			X	X	
42	Kraanvogel		X														

Nr.	Soort	4-dec	5-dec	6-dec	7-dec	8-dec	9-dec	10-dec	11-dec	12-dec	13-dec	14-dec	15-dec	16-dec	17-dec	18-dec	19-dec
43	Scholekster											X		X		X	
44	Kluut											X	X			X	
45	Steltkluut		X									X	X	X	X	X	
46	Griel		X														
47	Bontbekplevier				X							X	X	X		X	
48	Strandplevier				X							X	X	X		X	
49	Zilverplevier										X	X	X	X		X	
50	Goudplevier											X	X				
51	Kievit											X			X	X	
52	Kanoet												X	X		X	
53	Drieteenstrandloper											X	X	X		X	
54	Bonte Strandloper				X							X	X	X	X	X	
55	Kleine Strandloper											X	X	X	X	X	
56	Steenloper												X				
57	Witgat		X	X									X				
58	Oeverloper				X							X	X	X	X	X	
59	Tureluur											X	X	X	X	X	
60	Groenpootruiter										X	X		X		X	
61	Grutto												X	X	X	X	
62	Rosse Grutto												X	X		X	
63	Wulp										X	X	X	X		X	
64	Regenwulp												X				
65	Watersnip		X	X										X			
66	Kemphaan											X	X				
67	Grote Jager															X	
68	Kleine Jager											X			X		
69	Kokmeeuw		X									X	X	X	X	X	
70	Dunbekmeeuw												X				
71	Stormmeeuw															X	
72	Zwartkopmeeuw													X		X	
73	Geelpootmeeuw				X							X			X	X	
74	Audouins Meeuw				X							X	X		X	X	
75	Kleine Mantelmeeuw				X						X	X	X	X	X	X	
76	Grote Stern				X							X	X	X	X	X	
77	Lachstern													X			
78	Reuzenstern											X	X	X			
79	Witwangstern											X	X		X		
80	Alk											X					
-	Alk/Zeekoet											X					
81	Zwartbuikzandhoen								X								
82	Kroonzandhoen						X										
83	Rotsduif		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
84	Houtduif										X					X	
85	Turkse Tortel		X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	
86	Palmtortel		X	X											X		
87	Kuifkoekoek		X														
88	Kerkuil										X						

Nr.	Soort	4-dec	5-dec	6-dec	7-dec	8-dec	9-dec	10-dec	11-dec	12-dec	13-dec	14-dec	15-dec	16-dec	17-dec	18-dec	19-dec
89	Afrikaanse Velduil											X					
90	Steenuil										X	X	X				
91	Gierzwaluw														X		
92	Vale Gierzwaluw														X		
93	Hop												X				
94	Ijsvogel													X	X	X	
95	Grote Bonte Specht										X						
96	Draaihals														X		
97	Veldleeuwerik		X	X	X							X					
98	Kuifleeuwerik		X				X	X	X								
99	Theklaleeuwerik		X				X	X	X			X			X		
-	Kuif/Theklaleeuwerik		X	X	X		X	X	X		X	X	X	X	X	X	
100	Kleine Kortteenleeuwerik		X					X									
101	Woestijnleeuwerik						X	X	X								
102	Rosse Woestijnleeuwerik				X			X	X								
103	Diksnavelleeuwerik				X			X									
104	Strandleeuwerik									X							
105	Temmincks Strandleeuwerik				X			X	X								
106	Witbandleeuwerik				X			X	X								
107	Oeverzwaluw												X				
108	Vale Oeverzwaluw		X													X	
109	Rotszwaluw					X			X							X	
-	(Vale Rotszwaluw)								X								
110	Boerenzwaluw		X			X					X	X	X	X	X	X	
111	Huiszwaluw													X	X		
112	Waterpieper								X	X							
113	Graspieper		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	
114	Witte Kwikstaart		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
115	Marokkaanse Kwikstaart							X	X					X		X	
116	Italiaanse Kwikstaart											X	X				
117	Iberische Kwikstaart		X										X				
-	Gele Kwikstaart spec.		X									X					
118	Grote Gele Kwikstaart								X	X	X						
119	Winterkoning								X		X	X	X				
120	Waterspreeuw								X								
121	Grauwe Bulbul		X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
122	Roodborst		X	X								X	X		X		
123	Zwarte Roodstaart		X		X	X		X		X	X	X			X		
124	Diadeemroodstaart		X	X	X	X		X	X					X	X	X	
125	Tapuit				X												
126	Woestijntapuit				X												
127	Rouwtapuit							X									
128	Witkruittapuit				X		X	X	X								
129	Zwarte Tapuit				X		X	X	X	X	X						

Nr.	Soort	4-dec	5-dec	6-dec	7-dec	8-dec	9-dec	10-dec	11-dec	12-dec	13-dec	14-dec	15-dec	16-dec	17-dec	18-dec	19-dec
130	Roodstuittapuit			X			X		X								
131	Roodborsttapuit		X	X	X	X					X	X	X	X	X	X	
132	Blauwe Rotslijster		X		X	X	X									X	
133	Zanglijster											X	X		X		
134	Grote Lijster									X	X						
135	Merel		X		X	X		X	X	X	X	X	X		X	X	
136	Zwartkop			X							X				X		
137	Kleine Zwartkop		X	X	X									X	X	X	
138	Brilgrasmus		X	X	X									X			
139	Atlasgrasmus							X							X		
140	Graszanger			X	X							X	X	X	X	X	
141	Cetti's Zanger														X		
142	Tijftjaf		X	X	X	X	X	X				X	X	X	X	X	
143	Koolmees										X			X	X		
144	Zwarte Mees										X						
145	Maghrebpimpelmees								X	X	X	X		X			
146	Zuidelijke Klapekster		X	X	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	
147	Zwartkruintsjagra														X		
148	Ekster		X	X	X									X	X	X	
149	Kauw											X					
150	Alpenkauw									X	X						
151	Alpenkraai								X	X	X						
152	Raaf				X						X		X				
153	Bruinnekraaf							X									
154	Spreeuw											X					
155	Zwarte Spreeuw		X	X	X						X		X	X	X	X	
156	Huismus		X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	
157	Spaanse Mus			X													
158	Rotsmus									X	X						
159	Woestijnmus							X									
160	Vink		X	X					X	X	X	X					
161	Kneu		X	X	X		X			X	X	X			X	X	
162	Putter		X	X	X				X	X	X	X	X	X	X	X	
163	Groenling		X						X								
164	Sijs			X							X	X		X			
165	Europese Kanarie		X	X							X	X	X	X	X	X	
166	Woestijnvink			X			X										
167	Rode Woestijnvink										X						
168	Grijze Gors				X		X			X	X						
169	Huisgors		X		X	X	X		X						X	X	
Dagtotalen		1	57	42	52	29	32	21	33	20	49	81	70	61	75	65	2